

Maaailma kylässä - festivaalin monet kasvot

- Diskurssianalyttinen tutkimus tapahtuman uutisoinnissa rakentuneista monikulttuurisuuden ulottuvuuksista

Jenni Pöyry
Pro gradu- tutkielma
Kulttuuripolitiikka
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2015

TIIVISTELMÄ

Maailma kylässä-festivaalin monet kasvot: Diskurssianalyttinen tutkimus festivaalin merkityksistä median representoimana

Jenni Pöyry

Kulttuuripolitiikka/Yhteiskuntapolitiikka

Pro gradu- tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaajat: Anita Kangas, Kaisu Kumpulainen

Kevät 2015

Sivumäärä 74

Tutkimuksessa tarkastellaan vuosittain Helsingissä järjestettävän Maailma kylässä- festivaalin käsittelyä median uutisoinnissa. Tutkimuksen aineistona on festivaalista vuosina 2005–2014 kerätty media-aineisto, jossa on lukuisissa eri lehdissä kirjoitettuja artikkeleita ja uutisia. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää minkälaisia teemoja tapahtuman uutisoinnissa nousee esiin, ja miten tapahtumaa merkityksellistetään mediassa. Selvitän myös uutisoinnin tapahtumaa merkityksellistäviä diskursseja, ja perehdyn siihen, miten media representoi tapahtuman kulttuurisen ja taiteellisen sisällön sekä monikulttuurisuuden välistä yhteyttä.

Käytän analyysimenetelmänä tässä tutkimuksessa diskurssianalyysia, jonka kriittisen näkökulman kautta tutkin aineistoa. Olen koonnut tähän tutkielmaan artikkeleiden sitaatteja, joihin perehdyn kriittisen diskurssianalyysin ja sosiaalisen konstruktionistisen lähestymistavan kautta.

Tutkimus osoittaa Maailma kylässä- festivaalin keskeisen ja ainutlaatuisen roolin suomalaisten kulttuuritapahtumien kentällä. Tapahtumaan liittyviä keskeisiä teemoja ovat monikulttuurisuus, kulttuuri-identiteetti, poliittiset ja yhteiskunnalliset keskustelut, kansalaisjärjestöt sekä tapahtuman taiteelliset ja kulttuuriset ulottuvuudet. Taiteelliset ja kulttuuriset ulottuvuudet viittaavat tapahtuman sisältöihin, kuten esimerkiksi musiikkiin, ruokaan, visuaaliseen taiteeseen. Sisällöt ovat median representaatioiden mukaan keskeisiä tapahtumassa ja itseisarvon lisäksi niillä on informatiivisia merkityksiä.

Aineistosta keskeisinä diskursseina tapahtuman representaatioissa esiin nousevat toiseuden, voimistamisen ja valaistamisen diskurssit sekä sisältöihin liittyvä informatiivisten taiteiden diskurssi. Kaikki nämä uutisoinnissa muodostuneet diskurssit nivoutuvat yhteen monikulttuurisuuden eri ulottuvuuksissa.

Avainsanat: Media, representaatio, monikulttuurisuus, taiteet, kulttuuri, kulttuuritapahtumat

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	1
1.1 Kulttuuri- ja taidefestivaalit Suomessa	3
1.2 Maailma kylässä- festivaali kansalaisjärjestöjen esilletuojana	5
1.3 Aikaisempi tutkimus	7
1.4 Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne	10
2. MEDIAN TOIMIJUUS JA KULTTUURIN MERKITYKSET	12
3. TUTKIMUKSEN KESKEISET ULOTTUVUUDET JA MEDIA	17
3.1 Kulttuurin monet merkitykset	17
3.2 Monikulttuurisuuden ja etnisyyden rakentuminen	19
3.3 Kulttuuri-identiteetti ihmisten ja ryhmien välisenä vuoropuheluna	22
3.4 Taiteiden merkitys; reflektiota vai representaatiota?	25
4. METODIT JA AINEISTO	27
4.1 Tutkimuksen aineisto.....	27
4.2 Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä	28
5. TAPAHTUMAN KULTTUURISET SISÄLLÖT MEDIAN REPRESENTOIMANA	33
5.1 Maailma kylässä- festivaalin uutisoinnissa rakentuneet teemat	34
5.2 Tapahtuman nimen monimerkityksellinen käyttäminen	35
5.3 Kulttuurisista sisällöistä rakennetut merkitykset	36
5.4 Tapahtuman poliittiset ja taloudelliset ulottuvuudet	38
5.5 Taiteelliset sisällöt ja niiden vaikuttamisen mahdollisuudet	43
6. MONIKULTTUURISUUDEN RAKENTUMINEN TAPAHTUMAN UUTISOINNISSA	48
6.1 Monikulttuurisuus, kulttuuri-identiteetit ja stereotypiat osana median representaatiota	50
6.2 Vaihtoehtoisuus.....	55
6.3 Monikulttuurisuuden ja tapahtuman taiteellisen sekä kulttuurisen sisällön välisen yhteyden rakentuminen uutisoinnissa	58
7. JOHTOPÄÄTELMÄT	66
LÄHTEET	71

1. JOHDANTO

“Maailma kylässä -festivaali yhdistää avoimesti, ennakkoluulottomasti ja ilman raja-aitoja erilaisia kulttuureja niin musiikin, ruoan kuin puheenkin muodossa. Tapahtuma takaa esteettömän pääsyn kaikenlaisille ihmisille ja kokoaa suuren kansainvälisen joukon kokemaan uutta, näkemään ennen näkemätöntä ja suhtautumaan maailman monikulttuuriseen kirjoon intohimoisella uteliaisuudella. Festivaali ei kaihda vaikeitakaan teemoja ja antautuu musiikin ohella älykkääseen debattiin kaiken maailman aiheista yhteistyössä lukuisten kansalaisjärjestöjen kanssa”. (http://www.festivals.fi/maailma-kylassa-festivaali-on-vuoden-festivaali-2014/#.U2d4jvl_ugs) <viitattu 05.05.2014>

Lainaus on otettu suomalaisia festivaaleja kotimaassa ja maailmalla markkinoivan Finland Festivals- yhdistyksen internetsivuilta. Finland Festivals valitsi Maailma kylässä- festivaalin “Vuoden 2014 festivaaliksi”. Yhdistys kuvailee internetsivuillaan Maailma kylässä- festivaalin olevan ennakkoluuloton ja rohkea tapahtuma, joka tarttuu sisällöillään myös vaikeisiin aiheisiin. Tapahtuma on nykyisin Suomen suurin monikulttuurisuustapahtuma ja yksi Suomen suurimmista festivaaleista, sillä kävijöitä on vuosittain noin 80 000. Tapahtumassa keskiössä ovat vaihtuvat pääteemat, ja esimerkiksi vuonna 2014 pääteemana olivat ilmasto ja Latinalainen Amerikka. Teemat määrittelevät tapahtuman sisältöä niin asiaohjelman, kulttuuritarjonnan kuin ruoankin puolesta.

Festivaali tuo vuosittain yhteen lukuisia eri alojen toimijoita ja järjestöjä. Se toimii sekä julkisena keskusteluareenana globaalien maailman haasteista että suomalaisen kehitysyhteistyön esiintuojana ja valtavirtaistajana. Tämän lisäksi tapahtuma yhdistää monipuolisesti ja värikkäästi erilaisia taiteenmuotoja, kuten esimerkiksi musiikkia, teatteria ja tanssia. Kyseessä on ilmaisfestivaali, joka tuo toukokuiseen Helsinkiin lukuisia esiintyjiä ympäri maailmaa. Maailma kylässä- festivaalin omilla internetsivuilla tapahtuma on kuvailtu yhdistävän kulttuurin ja vaikuttamisen kiinteästi toisiinsa. Tapahtumaan valitaan vuosittain erilaisia teemoja, joihin paneudutaan tiiviisti muun muassa festivaalin keskustelutilaisuuksissa ja kulttuuritarjonnassa. Maailma kylässä- festivaali “ antaa uusia kokemuksia ja näkökulmia suvaitsevaan monikulttuurisuuteen, kehitysyhteistyöhön,

kestävään kehitykseen ja globaaliasioihin”. (<http://www.maailmakylassa.fi/festivaali-info> < Viitattu:5.5.2014>.)

Maailma kylässä -festivaali järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1995, jolloin Vaasan Kehitysmaaseuran aktiivien luoma Mahdollisuuksien tori tuotiin Helsinkiin. Mahdollisuuksien tori- tapahtumaa on järjestetty jo 1980- luvun puolivälistä lähtien eri puolilla Suomea. Sen tarkoituksena on tuoda esille kansalaisjärjestöjen toimintaa ja globaaleja kehityskysymyksiä. (<http://www.mahdollisuuksientori.fi/><Viitattu:5.5.2014>)

Ensimmäisen vuosikymmenen aikana Maailma kylässä- festivaali ja Mahdollisuuksien tori tapahtuma järjestettiin vuorovuosina aina vuoteen 2005 saakka. Vuodesta 2005 lähtien Maailma kylässä- festivaali on järjestetty joka vuosi Helsingin Kaisaniemessä. Mahdollisuuksien tori on edelleen ollut keskeisenä osana festivaalia. (<http://www.maailmakylassa.fi/festivaali-info/historia> <Viitattu: 5.5.2014>)

Maailma kylässä- festivaali on yleisölle ilmainen, joka tottakai aiheuttaa taloudellisia haasteita tapahtuman järjestäjille. Tapahtuman viestintä- ja varainhankintapäällikkö Johanna Eurakosken mukaan tapahtuman budjetti koostuu pääasiassa ulkoministeriön kehityspoliittisen osaston kansalaisjärjestömäärärahoista ja tapahtuman näytteilleasettajilta saaduista tuloista. Helsingin kaupungin, Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä muiden sponsoreiden antamat avustukset ovat festivaalille myös tärkeä tulonlähde. (Eurakoski 2014.)

Median läsnäolo tapahtumalle on erittäin keskeistä sekä järjestöjen että yleisen tiedotuksen kannalta. Maailma kylässä- festivaali nostaa esille aiheita, joista useasti keskustellaan tapahtuman tiimoilta lukuisissa eri medioissa. Tapahtuman kehityksen ja ylläpidon kannalta sen medianäkyvyys on erittäin merkittävä, kuten minkä tahansa festivaalin kohdalla. Myös kansalaisjärjestötoiminnalle medianäkyvyys on erittäin oleellista. Festivaalilla olevat järjestöt esittelevät omaa toimintaansa, mutta samanaikaisesti ne pyrkivät saamaan pitkäaikaisempaa näkyvyyttä toiminnalleen median kautta. Näin tapahtuman voidaan nähdä olevan väylänä järjestöjen laajemmalle yhteiskunnalliselle näkyvyydelle.

Olen saanut suorittamistani viestinnän sivuaineopinnoista inspiraatiota median ja sen vaikutusvallan tutkimiseen. Median monimuotoinen läsnäolo jokapäiväisessä elämässämme on mielenkiintoista. Medialla on poikkeuksellinen voima rakentaa merkityksiä, herättää suuria tunteita ja vaikuttaa käsityksiimme erilaisista yhteiskunnallisista asioista. Tutkin

Maailma kylässä- festivaalia erityisesti sen monipuolisuuden vuoksi. Suomalaisella festivaalientällä se on kiinnostava tapahtuma, koska se tuo yhteen niin monia eri ulottuvuuksia kuten järjestöjä, erilaiset kulttuurit, taiteet ja ruoan. Samanaikaisesti tapahtumassa on keskeistä maailman tila sekä kehitysyhteistyön haasteiden pohtiminen. Olen ollut töissä vapaaehtoisena Maailma kylässä- festivaaleilla, joka myös lisää henkilökohtaista kiinnostusta kyseiseen tapahtumaan. Festivaalin tutkiminen median näkökulmasta tuo kulttuuritapahtumien tutkimukseen uuden ulottuvuuden. Tutkimus ei tarkastele suoranaisesti tapahtuman menestystä tai onnistumista, vaan siitä mediassa tuotetuissa teksteissä ilmeneviä merkityksiä.

Tutkielmani merkitys yhteiskuntapoliittisesta näkökulmasta korostuu erityisesti tapahtuman lähtökohdista olla yhteiskunnallisen keskustelun herättäjä ja tila, sekä kansalaisjärjestötoiminnan valtavirtaistaja. Kulttuuripoliittinen ulottuvuus korostuu tutkielmassa tapahtuman monikulttuurisessa luonteessa, sen taiteellisissa ja kulttuurisissa sisällöissä sekä median keskeisessä roolissa. Maailma kylässä- festivaalin kaltaisen kulttuuritapahtuman tutkiminen median representaatioiden kautta on uudenlainen lähtökohta sekä kulttuuri- että yhteiskuntapoliittiselle tapahtumatutkimukselle. Tämä on aiheuttanut minulle tutkielman tekemisessä lukuisia haasteita, mutta myös vapauksia käyttää omaa luovuuttani tehdessäni kyseistä tutkimusta omista kulttuuripoliittisista lähtökohdistani.

1.1 Kulttuuri- ja taidefestivaalit Suomessa

Tässä kappaleessa esittelen lyhyesti kulttuuri- ja taidetapahtumien määrittelyä sekä niiden yleistä kehitystä Suomessa. Vaikka perehdyn tutkielmassa enemmänkin mediaan kuin itse tapahtumaan, on silti olennaista perehtyä myös kulttuuritapahtumien piirteisiin.

Satu Silvanto (2007) määrittelee festivaalin tapahtumaksi, joka muodostuu jonkin tietyn teeman tai taidealan ympärille. Teemat voivat esimerkiksi liittyä kaupunkikulttuuriin, ruokaan tai musiikkiin. Yleensä festivaalit kestävät useamman päivän ja ne järjestetään säännöllisesti jossain etukäteen sovitussa paikassa. Tapahtuman järjestävät yleensä oman alansa asiantuntijat ja ne ovat yleisölle avoimia tapahtumia. Suomessa järjestetään lukuisia taide- ja kulttuurifestivaaleja vuosittain. Festivaalit sijoittuvat Suomessa sekä suurille että pienille paikkakunnille. (Silvanto 2007,9.)

Suomalaisten festivaalien historia ulottuu 1800- luvun loppupuolelle, kun Kansanvalistusseuran järjestämät laulajaiset Jyväskylässä käynnistivät suomalaisen festivaalikäytännön. Tuohon aikaan järjestetyillä tapahtumilla oli taustalla voimakas valistusajattelu, ja sosiaaliset sekä kulttuuriset päämäärät. Nämä päämäärät liittyvät sosiaaliseen yhtenäisyyteen ja kulttuurisen sivistyksen edistämiseen. Festivaalit ovat olleet 1900- luvun aikana vahvasti osana itsenäisyysliikettä ja nationalistista ajattelutapaa. Esimerkiksi 1950- luvun alusta alkaen järjestettyjen Sibelius -viikkojen tavoitteena oli markkinoida Suomea maailmalla. Tänäkin päivänä toimiva Finland Festivals - järjestö aloitti toimintansa 1966. Järjestö pyrkii helpottamaan tapahtumajärjestäjien välistä yhteistyötä ja edesauttamaan kansainvälistä markkinointia. Se hyväksyy jäsenikseen vain ne taide- ja kulttuurifestivaalit, jotka ovat jo niin sanotusti vakiinnuttaneet asemansa. Tämän vuoksi uudet ja aloittelevat tapahtumat jäävät helposti ulkopuolelle. (Silvanto 2007, 11—12.) Silvannon tutkimusten perusteella voidaan ajatella, että festivaalitoiminta Suomessa on tavallaan institutionalisoitunut. Aikojen saatossa muotoutunut järjestelmällisyys on asettanut uusia ehtoja ja haasteita festivaalikentän toimijoille.

1980- luku oli Helsingissä uuden urbaanin kulttuurin vuosikymmen, jolloin muun muassa Rakkautta ja Anarkiaa- elokuvafestivaalit sekä Helsingin sarjakuvafestivaalit saivat alkunsa. Helsingin varsinainen “festivaalibuumi” lähti käyntiin 1990- luvun puolivälissä, jolloin myös Maailma kylässä- festivaali sai alkunsa. Tämän buumin voidaan nähdä jatkuvan edelleen. Nykyisin Helsingissä järjestetään noin viisikymmentä taide- ja kulttuuritapahtumaa vuosittain, joiden yleisöjä Maaria Linko ja Satu Silvanto ovat tutkineet. Heidän tutkimuksensa mukaan 37 prosenttia kaupungin asukkaista on käynyt festivaaleilla viimeisen kahdentoista kuukauden aikana ja melkein kaksi kolmasosaa on käynyt festivaaleilla ainakin kerran elämässään. Mielenkiintoista heidän tutkimustuloksissaan on myös se, että festivaalikävijöiden sosioekonomisella statuksella ei näytä olevan mitään merkitystä. Kävijöitä on usein jokaisesta “yhteiskuntaluokasta”, ja esimerkiksi työttömät kävivät festivaaleilla ihan yhtä useasti kuin muut. (Linko & Silvanto 2011, 231—233.) Suomalainen festivaalikulttuuri siis kukoistaa edelleen; tapahtumia on paljon erilaisia ja niitä syntyy koko ajan lisää. Festivaaleilla myös riittää kävijöitä joka vuosi. Yleisesti ottaen festivaalit voidaan nähdä kaikille avoimina ja suvaitsevaisina kävijöiden suhteen, kun vierailijoiden taustalla ei tutkimuksen mukaan ole merkitystä.

Taidetapahtumat nähdään Linkon ja Silvannon tutkimuksen mukaan yleisön näkökulmasta nimenomaan kokemusten tuottajina. Näin on erityisesti silloin, jos tapahtuma onnistuu antamaan kävijälle niin vaikuttavan kokemuksen, että se houkuttelee osallistumaan tapahtumaan myös uudelleen. Tutkimuksessa haastateltujen mielestä kulttuuritapahtumien tärkeys liittyy oleellisesti yhteisöllisyyden kokemiseen, sekä yksilön identiteetin voimistamiseen. Festivaalien nähdään tuovan ihmisiä yhteen ja edesauttavan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Osa haastatelluista myös kertoi festivaaleilla käymisen tulleen heille tavaksi. Tapojen taas voidaan nähdä kehittävän yhteisöllisyyttä sekä yksilön koettua ja elettyä identiteettiä. Ne jotka eivät kokeneet festivaaleja henkilökohtaisesti tärkeiksi, saattoivat nähdä tapahtumat kaupungille olennaisina erityisesti taloudellisesta näkökulmasta. Johtopäätöksenä Linkon ja Silvannon tutkimuksessa tulee esille sekä kaupunkien asukkaiden sekä kaupungin hallinnon positiivinen suhtautuminen kulttuuritapahtumiin ja niiden tuottamiin kokemuksiin. (Linko & Silvano 2011, 233—234.)

Festivaalien järjestäminen syntyy usein halusta tuottaa tietynlainen tapahtuma tiettyyn paikkaan. Olennaista tapahtuman tuottamisessa ovat innostuneet tekijät sekä jonkin paikan alueellinen tarve kyseisen sisällön omaavalle kulttuuritapahtumalle. Sen lisäksi, että festivaalit ovat sidoksissa tiettyyn paikkaan, ne ovat sidoksissa myös aikaan. Sen vuoksi ne kaipaavat välillä sisällöllistä uudistusta. Vaikka festivaaleja kuvaakin ajallisesti usein väliaikaisuus, ne saattavat toistuvina tapahtumina vaikuttaa myös pysyvämpien identiteettien luomiseen. Myös Maailma kylässä- festivaali voidaan nähdä identiteettien luoja ja kehittäjänä sekä kohtaamispaikkana. Kaikentyypisille festivaaleille on myös olennaista verkostot sekä kansainväliset suhteet. Vaikka tapahtuma olisikin fyysisesti sitoutunut tiettyyn paikkaan, se tarvitsee jatkuvuutensa turvaamiseen kansainvälisiä verkostoja. Vuorovaikutus kansainvälisten tuulahdusten ja paikallisen kulttuurin sekä alakulttuurien välillä on olennainen osa festivaaleja. Niiden myötä festivaaleista tulee kohtaamispaikkoja esimerkiksi taiteilijoille ja yleisölle. Osallistuminen on myös olennainen osa tapahtumia, sillä samanaikaisesti kun taiteilijat tuottavat sisältöä tapahtumaan niin yleisö muodostaa tapahtuman tunnelman. (Silvano 2007, 13—14.)

1.2 Maailma kylässä- festivaali kansalaisjärjestöjen esilletuojana

Maailma kylässä-tapahtumassa aikaisemmin määrääjän viestintä- ja varainhankintapäällikkönä työskennellyt Nelli Korpi (2007) kirjoittaa artikkelissaan

Maailma kylässä- asiallinen festivaali, että tapahtuman juuret ovat tiukasti kiinni kansalaisjärjestötoiminnassa. Tämä liittyy olennaisesti myös festivaalin syntyyn Mahdollisuuksien tori- tapahtuman laajentuessa kyseiseksi festivaaliksi. Tapahtuman ydin on edelleen järjestötoiminta sekä asiaohjelma. Tapahtuman asiaohjelmaksi käsitetään muun muassa haastattelut, paneelikeskustelut ja erilaiset työpajat. (Korpi 2007, 126.) Festivaalin asiapainotteisella ohjelmalla pyritään tuomaan esille yhteiskunnallisia haasteita sekä kehitysyhteistyön tärkeyttä, jonka vuoksi tapahtuman voidaan nähdä olevan tärkeä yhteiskunnallinen keskusteluareena. Festivaalilla on esillä monipuolisesti musiikkia, ruokaa ja taiteita, joiden merkitys on tapahtuman houkuttelevuuden ja monipuolisuuden kannalta erittäin keskeinen.

Tapahtuman ytimessä ovat erilaiset kansalaisjärjestöt, joiden toimintaa pyritään tehokkaasti tuomaan valtavirran tietoisuuteen sekä itse festivaalin että siitä seuraavan mediajulkisuuden kautta. Aikaisemmin kansalaisliikkeet ja järjestöt ovat usein tehneet yhteistyötä erilaisten poliittisten liikkeiden ja puolueiden kanssa. Nykyisin poliittisten puolueiden vallan julkisella kentällä voidaan nähdä heikentyneen, kun taas median valta keskeisenä julkisena keskusteluinstituutiona on voimistunut. Tämän vuoksi myös kansalaisjärjestöt ovat nykyisin entistä riippuvaisempia median tuomasta näkyvyydestä ja sen tarjoamista mahdollisuuksista yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. (Della Porta 2000, 240.)

Gamson ja Wolsfeld (1993) kutsuvat kansalaisjärjestöjen ja median välistä suhdetta asymmetriseksi riippuvuudeksi. Tämä tarkoittaa sitä että järjestöt ovat riippuvaisempia mediasta kuin media niistä, sillä järjestöt tarvitsevat mediaa päästäkseen osaksi julkista keskustelua. Kansalaisjärjestöt tarvitsevat mediaa esimerkiksi saadakseen ihmisiä liikkeelle, mutta myös legitimoidakseen omaa toimintaansa yhteiskunnallisena toimijana ja asettaakseen haasteita vallitsevalle yhteiskuntajärjestykselle. (Gamson & Wolsfeld 1993, 116.) Kansalaisjärjestöjen toiminta *Maailma kylässä- festivaaleilla* on siis myös julkisen näkyvyyden tavoittelua ja erilaisten ideologioiden tuomista yhteiskunnallisen keskustelun areenalle. Tapahtuma voidaan siis nähdä järjestöille mahdollisena keskusteluareenana, mutta myös väylänä päästä osaksi laajempaa yhteiskunnallista keskustelua mediassa.

1.3 Aikaisempi tutkimus

Tutkielmani liittyessä vahvasti festivaali- ja kulttuuritapahtumatutkimukseen sekä mediaan, on se keskeinen aihe sekä kulttuuri- että yhteiskuntapoliittisesti. Kulttuuritapahtumat voidaan yleisesti ottaen nähdä muun muassa sosiaalisen kanssakäymisen ja positiivisten talousvaikutusten vuoksi yhteiskunnallisesti tärkeinä. Niitä onkin aiemmin tutkittu useiden eri tieteenalojen keskuudessa sekä lukuisista eri näkökulmista. Yhteiskuntatieteissä tapahtumatutkimusta on tehty esimerkiksi tilankäytön ja alueellisuuden, yhteisön, yleisön, kulttuurin tai järjestäjien näkökulmasta. Myös yhteiskuntatieteiden ja taloustieteiden yhdistäminen kulttuuritapahtumien tutkimuksessa on yleistynyt, sillä talous ja kulttuurin tuottaminen ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa. (Kainulainen 2004,12.) Kulttuuritapahtumia on kuitenkin tutkittu yllättävän vähän median näkökulmasta.

Kimmo Kainulainen (2004) on tutkinut kulttuuritapahtumien merkitystä taloudellisesta näkökulmasta ja minkälaisia vaikutuksia niillä on esimerkiksi tietyn alueen paikallistalouteen. Hän korostaa tapahtumien monipuolisia taloudellisia, sosiaalisia sekä kulttuurisia vaikutuksia paikallisella tasolla, mutta myös laajemmassa mittakaavassa. Hän kirjoittaa viimeisimmässä tutkimuksessaan *Elämyksistä elinkeinoja*; kulttuuritapahtumien paikallistaloudellisia merkityksiä maaseutukunnille ja kaupungeille. Aineistona hänellä on sekä kyselyjä että haastatteluja. Vaikka Kainulainen tässä tutkimuksessaan käsittelee maaseutukuntien tilannetta ja tutkii ilmiötä maaseutupoliittisesta viitekehyksestä, voidaan kulttuuritapahtumien taloudelliset vaikutukset kaupungille rinnastaa tähän tutkimukseen ja laajentaa jopa valtakunnalliselle tasolle. (Kainulainen 2004, 12.)

Kainulainen tekee tutkimuksensa siitä oletuksesta, että kulttuuritapahtumien järjestäjät kuuluvat taiteen kenttään, joka käsittelee tapahtuman merkitykseen liittyviä ulottuvuuksia taiteen itseisarvon kautta. Hän tutkimuksensa mukaan esimerkiksi alueelliset vaikuttajat saattavat nähdä tapahtuman alueellisen työllistymisen tai taloudellisen vaikuttamisen kautta. Myös yrittäjät voidaan luokitella yleensä siihen ryhmään, että he näkevät tapahtuman elinkeinoelämän kehityksen valossa taiteen itseisarvon sijaan. (Kainulainen 2004, 28.)

Sen lisäksi, että kulttuuritapahtumat nähdään taloudellisen tuoton valossa, voidaan niihin liittää muitakin ulottuvuuksia, jotka määrittävät tapahtumaa ja legitimoivat sitä. Kainulainen on tutkinut esimerkiksi Sodankylän elokuvajuhliin liittyviä diskursseja, jotka todistavat

nimenomaan elokuvan olevan tapahtuman toiminnan ytimessä. Tapahtuman olemassaoloon liittyi vahvana lähtökohtana ajatus “itse taiteen, elokuvan olemukseen erotuksena muusta viihhteestä”, ja siihen perehtyminen festivaalilla. Kainulaisen tutkimat diskurssit puhuvat elokuvan ainutlaatuisen aseman puolesta Sodankylän elokuvajuhlilla ja tapahtumaan liittyvissä merkityksissä. Kainulainen tulee tutkimuksessaan siihen johtopäätökseen, että taiteen ja talouden merkitys kulttuuritapahtumien yhteiskunnallisessa legitimoinnissa on tärkeää. Ne ovat usein niin yhteenkietoutuneita, että niiden erottelu ja jakaminen on usein ongelmallista. Useimmiten tapahtuman vetovoimaisuus tapahtuu kuitenkin sen taiteellisen sisällön kautta. (Kainulainen 2004, 72, 80.)

Maaria Linko ja Satu Silvanto (2011) ovat tutkineet kulttuuritapahtumia kaupunkien, yleisön ja tilan näkökulmasta. He lähtevät tutkimuksessaan liikkeelle siitä ajatuksesta, että kaupungit ovat “kokemuskoneistoja”, joissa erilaisten kokemusten määrä ja laatu ovat keskiössä. He selvittävät tutkimuksessaan Helsingissä harjoitettua tapahtumapolitiikkaa, sekä analysoivat paikallisten vastuuta kulttuuri- ja taidetapahtumien tuottamisessa. Kaupunkilaiset nähdään tutkimuksessa “kokemuskoneistojen” kuluttajina ja tärkeinä toimijoina. Elinvoimaiset kulttuuritapahtumat ovat peruselementtejä koneiston toiminnalle. Olennaista kulttuuritapahtumien tuottamisessa kaupunkiympäristössä on taiteellisen tuotannon laatu, joka on keskeistä sekä kulttuuripolitiikan toimijoiden sekä yleisön näkökulmasta. Keskeistä on Linkon ja Silvannon tutkimuksen mukaan myös tilan merkitys kyseisten kulttuuritapahtumien tuottamisessa, aiemmin esitetyn taiteellisen sisällön laadun lisäksi. (Linko & Silvanto 2011, 224—225.)

Linko ja Silvanto ovat tutkineet kulttuuritapahtumien sosiaalisia ja hyvinvointiin liittyviä merkityksiä. Kulttuuritapahtumiin osallistuminen ja kulttuuriin liittyvät kokemukset lisäävät ihmisten yleistä hyvinvointia. Kulttuuriin ja sosiaaliseen toimintaan vapaa-ajallaan osallistuvat ihmiset voivat keskimääräisesti paremmin kuin muut. Kulttuurin tukemiseen liittyy aina myös instrumentaalisia arvoja. Esimerkiksi taide- ja kulttuuritapahtumat voidaan nähdä hyödyllisinä sekä kaupungin talouden näkökulmasta että kaupunkilaisten hyvinvoinnin näkökulmasta. Taiteen ja kulttuurin tuottamisessa kannattaa ottaa myös huomioon itse -tuotannon eli ilmaisun näkökulma, jossa taiteen merkitys nähdään esimerkiksi tämänhetkisen kulttuurin ilmentymänä. Tämän logiikan mukaan yleisöjen kokemukset liitetään vahvemmin itsensä kehittämiseen ja sivistämiseen, kuin fyysiseen hyvinvointiin. Linko ja Silvanto korostavat tutkimuksessaan, että tapahtumassa yleensä

instrumentaaliset ja ilmaisun näkökulmat nähdään toistensa substituutteina eli ne voivat korvata toisensa. (Linko & Silvanto 2011, 225.)

Linko ja Silvanto (2011) ovat tutkineet festivaalien merkitystä myös yleisön näkökulmasta. Tutkimuksessa on noussut esille mielenkiintoisia diskursseja. Festivaalien merkittävyyden puolesta puhuvat voimaantumisen ja valaistamisen diskurssit sekä sosiaalinen koheesio. Voimaantumisen diskurssiin liittyy tärkeänä osana myös yhteisöllisyys, joka tulee esille Linkon ja Silvannon tekemissä haastatteluissa festivaalien vaikutusten merkittävänä osana. Valaistuminen nähdään usein seurauksena, jos vieras tulee festivaaleille ajatuksena sivistää itseään ja vahvistaa omaa identiteettiään. Ajatus viihteellisyydestä ja festivaaleista ”arjen pakokeinona” nousi myös esille Linkon ja Silvannon tutkimuksessa, mutta viihteellisyys voidaan myös nähdä lisänä esimerkiksi tiedonsaantiin. Myös festivaalien taloudelliset vaikutukset nousivat esiin haastattelun tuloksissa, jolloin festivaaleilla saatetaan käydä ”tuhlailemassa” vain sen takia, että halutaan tukea taloudellisesti tiettyä toimintaa. (Linko & Silvanto 2011, 233—235.)

Riikka Vuokila (2004) on tutkinut yhteisöviestinnän pro gradu- tutkielmassaan *Kansalaisjärjestöjen julkisuuskuva suomalaisessa lehdistössä* kansalaisjärjestöjen suhdetta mediaan perehtyen maailman suurimman ihmisoikeusjärjestön, Amnesty Internationalin Suomen toimipisteen vuosiraporttiin. Hän perehtyy aineistolähtöisessä tutkimuksessaan mediajulkisuuden merkityksestä kansalaisjärjestöille, tekemällä laadullista ja määrällistä tutkimusta Amnesty Internationalin medianäkyvyydestä suomalaisissa sanomalehdissä. Amnesty Internationalin mediapainotteinen julkisuuskuva ja siihen liittyvät merkitykset tutkimuksen lähtökohtana johtivat siihen tulokseen, että mediavälitteisyydellä on todellakin vaikutusta järjestön toimintaan ja saamaan huomioon. Median voidaan siis Vuokilan tutkimuksen mukaan nähdä olennainen osana tukemassa järjestön mainetta. (Vuokila 2004, 5, 91.)

Median representaatioita on tutkittu lukuisten tieteenalojen keskuudessa, mutta erityisesti viestintätieteissä. Aineistona media on usein käytetty monilla eri tieteenaloilla taloustieteistä yhteiskuntatieteisiin ja kielitieteeseen. Median tutkiminen diskurssianalyysin kautta on yleistä, sillä diskurssianalyysin avulla median representaatiosta pystytään selvittämään ilmaistujen asioiden syvempiä merkityksiä ja ulottuvuuksia. Median tuottamia merkityksiä festivaalien yhteydessä ei ole kuitenkaan tutkittu aikaisemmin, ja tämän vuoksi se onkin nyt

ajankohtaista. Tapahtumien tutkimus laadullisesta näkökulmasta on melko harvinaista Suomessa, sillä usein tutkimukset liittyvät esimerkiksi kävijämääriin tai paikallisiin taloudellisiin vaikutuksiin joita tutkitaan usein määrällisin keinoin. Tapahtumat ovat keskeinen osa kansan hyvinvoinnin kehittämistä ja sosiaalista kanssakäymistä. Maailma kylässä- festivaalin sisältö sekä siihen liittyvien laajempia ulottuvuuksien ilmeneminen mediassa ovat mielenkiintoisia tutkimuskohteita. Festivaaliin liittyy niin monia eri ulottuvuuksia median näkökulmasta katsottuna, että siitä rakentuvat merkitykset ulottuvat laajalle yhteiskunnallisiin keskusteluihin.

1.4 Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne

Tutkielman tavoitteena on selvittää tapahtuman ja siihen liittyvien monikulttuuristen ulottuvuuksien välistä yhteyttä median uutisoinnissa. Tutkimuksessa selvitän kolmen tutkimuskysymyksen avulla tätä suhdetta ja sitä miten media rakentaa monikulttuurisuutta kirjoituksissaan. Päättökysymyksenä on kysymys numero 1, joka on keskeinen lähtökohta myöhemmin esittelemäni analyysin toteuttamiseen. Toisen tutkimuskysymyksen voidaan nähdä olevan tarkentava ja ensimmäistä kysymystä seuraava kysymys, jonka kautta pyrin sekä laajentamaan tutkimuksellisia lähtökohtia että perustelemaan edelleen tutkimuksen näkökulmaa. Toinen tutkimuskysymys myös perustelee analyysissä esiin nousseita ulottuvuuksia sekä niiden relevanttiutta tutkimuksen kannalta sekä syventää teemojen ymmärtämistä. Kolmas tutkimuskysymys on hieman spesifimpi, joka tuo esiin tapahtuman monikulttuurisen ilmapiirin sen taiteellisesta sisällöstä rakennettujen diskurssien kautta.

1) Minkälaisia teemoja media nostaa esille kulttuuritapahtuma Maailma kylässä- festivaalin uutisoinnissa?

2) Minkälaisia merkityksiä media representoi uutisoinnissaan Maailma kylässä- festivaalista diskurssien kautta?

Pyrin tutkielmassani diskurssianalyttisten keinojen avulla selvittämään sanoma- ja aikakauslehtien artikkeleista tapahtumaan liittyviä teemoja. Analyysissä esiin nousseista teemoista myös rakentuvat tapahtumaan liittyvät keskeisimmät merkitykset median näkökulmasta. Nämä median luomat merkitykset voidaan liittää osaksi festivaalin laajempaa

merkitystä kulttuuri- ja taidetapahtumana Suomessa.

3) Miten media rakentaa tapahtuman taiteellisen sisällön ja monikulttuurisuuden välistä yhteyttä Maailma kylässä -festivaalista kirjoitetuissa sanomalehtiartikkeleissa?

Maailma kylässä- festivaali liitetään useasti median monikulttuurisuutta käsittelevään uutisointiin. Samanaikaisesti taiteet ovat keskeinen osa tapahtumaa ja niiden taustalla piilee useita ilmauksia sekä vaikuttamisen mahdollisuuksia. Tämän vuoksi on keskeistä selvittää tapahtuman todellisia kytköksiä monikulttuurisuuteen sen taiteellisen sisällön kautta, ja siihen miten media tuo tämän ulottuvuuden esiin.

Tutkielmassa perehdyn ensiksi aiheeseen keskeisesti liittyviin käsitteisiin ja ilmiöihin. Medialla on erittäin keskeinen merkitys tässä tutkimuksessa, jonka vuoksi selvitän myös median representaation taustoja. Teoreettisena taustana olevat käsitteet liittyvät vahvasti Maailma kylässä- ilmiön eri ulottuvuuksiin. Esittelemäni käsitteet ovat monikulttuurisuus, kulttuuri sekä kulttuuri-identiteetti, representaatio sekä taiteiden asema yhteiskunnallisena ja kulttuurisena vaikuttajana. Median keskeisyyden vuoksi selvitän myös näiden käsitteiden eri ulottuvuuksia median näkökulmasta katsottuna. Tärkeiden käsitteiden kuvailun jälkeen esittelen käyttämäni tutkimusmenetelmän, kriittisen diskurssianalyysin ja sen soveltamista tähän tutkielmaan.

Tulosluvuissa selvitän aluksi aineistosta löytyneitä teemoja, jonka jälkeen perehdyn tarkemmin median rakentamiin merkityksiin ja diskursseihin Maailma kylässä- festivaalista. Analyysin lopussa tutkin monikulttuurisuuden ja tapahtuman taiteellisen sisällön välistä suhdetta median repressoimana. Lopuksi esittelen keskeisimmät tulokset ja niistä tekemäni johtopäätelmät.

2. MEDIAN TOIMIJUUS JA KULTTUURIN MERKITYKSET

Median käsitteellä tarkoitetaan niitä instituutioita sekä infrastruktuuria, jotka tuottavat ja jakavat tiettyjä sisältöjä. Samanaikaisesti media voidaan nähdä myös itsessään sisältönä. Käsitteellä viitataan siis viestinnän institutionaaliseen puoleen, joko instituutiona tai sisältönä, sekä sisällön tuotantoon ja kierrätykseen. Median tutkijoiden keskuudessa on yleensä ottaen voitu todeta, että median vaikutusvallan voidaan nähdä ulottuvan nykyään kaikille yhteiskunnan alueille ja sosiaalisen elämän kentälle. (Couldry 2012, 2, 134.)

Median tuottamien tekstien, kuvien, äänen ja videomateriaalin taustalla voidaan aina ajatella tapahtuvan valikointia. Median jakaessa sisältöjään julkisesti, tapahtuu siinä aina tietynlaisten merkitysten tuottamista ja valikointia, jota kutsutaan representaatioksi. Tämän tutkimuksen kannalta representaation käsite on keskeisin, sillä aineisto koostuu median tuottamista representaatioista. Median tuottamien tekstien tutkimuksen voidaan ajatella jakautuvaan kolmeen näkökulmaan. Ensimmäinen näkökulma on yllä esittelemäni representaatio, joka liittyy median tapaan tuottaa merkityksiä ympäröivästä yhteiskunnasta ja sen ilmiöistä. Toinen näkökulma liittyy identiteettiin ja siihen, minkälaisia identiteettejä media tuottaa puhumistaan asioista, sekä minkälaisia rooleja se asettaa eri toimijoille. Kolmas näkökulma käsittää eri toimijoiden välisten suhteiden tutkimisen, eli minkälainen on esimerkiksi toimittajan ja lukijan välinen suhde. (Kantola, Moring & Väliverronen 1999, 29—30.)

Representaatio on moniulotteinen käsite, eikä sille ole olemassa yksiselitteistä suomennosta. Stuart Hall(1997) määrittelee representaatiot keskeiseksi osaksi kielen käytön rakentamia merkityksiä. Hän näkee kielen representoivana systeeminä, joka tuottaa merkityksiä ympäröivästä todellisuudesta. Käyttäessämme kieltä esimerkiksi äänteiden, kirjoitetun kielen tai vaikka nuottien muodossa, pyrimme näiden merkkien avulla representoimaan ihmisille ideoitamme ja ajatuksiamme. Merkitysten tuottamisen keskiössä on kielen kautta tapahtuva representaatio. (Hall 1997,1.) Representaatiot ovat siis aina jonkun tuottamia, jolloin niihin on mahdotonta saada täysin neutraalia lähestymistapaa. Representaatiot ovat aina subjektiivisia näkemyksiä jostain ilmiöstä, jolloin subjektiivisuus on myös välttämätön osa median representaatioita.

Sen lisäksi, että representaatiot antavat merkityksiä ja edustavat jo olemassa olevia asioita,

ne ovat aina myös kytköksissä toisiinsa. Representaatioiden ollessa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, ne muokkautuvat jatkuvasti ja saavat vaikutteita toisistaan. Representaatiot ovat aina myös jatkuvassa vuorovaikutuksessa todellisuuden kanssa, sillä ne muokkaavat ja merkityksellistävät sitä todellisuutta jota me pidämme todellisuutena. (Koivunen & Liljeström 1996, 51—54.) Voidaan siis ajatella, että representaatioiden välinen vuorovaikutus ja niiden vaikutus todellisuuteen ovat jatkuvassa muutoksen tilassa niiden ottaessa vaikutteita toisistaan.

Diskurssit voidaan nähdä olennaisena osana representaatioiden tuottamista. Norman Fairclough erottaa diskurssin käsitteestä kaksi eri merkitystä, joista ensimmäisessä diskurssi nähdään osana ihmisten todellisuudessa käytyä sosiaalista kanssakäymistä. Tämä ensimmäinen määritelmä sisältää kielen interpersonaalisen funktion, joka tarkoittaa kielen suhteiden ja siihen liittyvien identiteettien luomista. Se siis on osa sosiaalista kanssakäymistä ja toimintaa. Toinen diskurssin määritelmä näkee sen “todellisuuden sosiaalisena konstruktiona, tiedon muotona”. Jälkimmäinen määritelmä koskee nimenomaan maailmasta tehtyjä representaatioita, jolloin se liittyy kielen ideationaaliseen funktioon eli representaatioiden tuottamiseen. (Fairclough 1997, 29—31.)

Median tuottamat representaatiot ja muodostamat diskurssit ovat siinäkin mielessä mielenkiintoisia, että niiden tekijät tuottavat representaatiot tiettyjen lähtökohtien, oletusten ja tiedon kautta. Tämä vaikuttaa siis representaatioiden tuottamisessa aina läsnäolevaan subjektiivisuuteen. Leena-Maija Rossi jopa väittää, että kulttuurintutkimuksen näkökulmasta representaatioiden ja niiden tuottamisen kaikissa muodoissaan olevan politiikkaa, politisoivaa tekemistä (Rossi 2010, 261). Kirjoittajan subjektiivisten näkemysten lisäksi median tuottamat tekstit muotoutuvat myös niitä ympäröivän yhteiskunnan, aikaisempien tekstien ja esimerkiksi kulttuurin vaikutuksesta. Diskurssianalyttisen perinteen mukaan yksikään diskurssi ei pysty itsestään rakentamaan todellisuutta, vaan se tarvitsee aina jonkun johon sitä verrataan. Tässä on kysymys diskurssianalyysille erittäin oleellisesta intertekstuaalisuudesta, jossa painotetaan sitä että diskursseja ja niiden käytäntöjä ei ole mahdollista ymmärtää irrallisina, vaan ne ovat aina suhteessa toisiin teksteihin ja niitä ympäröivään yhteiskuntaan. (Valtonen 1999, 99.) Foucault (1972) korostaa myös kuinka tärkeää on ottaa huomioon, että diskurssit tai niiden objektit eivät ole muuttumattomia, vaan ne ovat jatkuvassa muutoksessa ja rakentuvat

yksittäisen diskurssin sisäisten muutosten ja diskurssien välisten muutosten vaikutuksesta (Foucault 1972, 45—47).

Representaatioiden tuottamien merkitysten keskeisyyttä kulttuurin käsitteessä ei voida painottaa liikaa, sillä myös kulttuuri ymmärretään usein merkitysten tuottamiseksi ja vaihtamiseksi yhteisön jäsenten välillä. Kulttuuri nähdään tässä tapauksessa joukkona käytäntöjä ja representaatio yhdistää sekä merkityksen että kielen kulttuuriin. Kulttuurisista lähtökohdista katsottuna jopa tunteet ja ajattelu voidaan nähdä osana representatiivista systeemiä. Mielessämme koostuvat käsitteet, kuvat ja tunteet representoivat ajatuksiamme todellisuudesta. Ihmisten välinen kanssakäyminen toki vaatii kielellisiä valmiuksia, jotta ymmärrämme toisiamme, jolloin se on oleellisena osana representaatioiden systeemiä. Hall korostaa kielen käytön toimivan representaation kautta, jolloin äänteiden, merkkien, eleiden ja ilmeiden olemassaolo ei ole niinkään keskeinen seikka, vaan se mitä niiden avulla pystytään tuottamaan. Kieli on siis merkityksiä tuottava käytäntö, jolloin voidaan ajatella, että mikä tahansa näin toimiva representationaalinen systeemi toimii kielen kautta tuotettujen representaatioiden periaatteiden mukaan. (Hall 1997, 2—5, 15.)

Representaatioihin liittyen on olemassa kolme eri lähestymistapaa, jotka selittävät kielen kautta tuotettujen merkitysten toimintaa. Reflektiivisessä lähestymistavassa merkitysten ajatellaan olevan henkilön, objektin, idean tai tapahtuman “ytimessä”. Kieli toimii peilinä reflektoiden kyseisen asian oikean merkityksen eli kuten se todellisuudessa on olemassa. Tämän teorian mukaan kieli heijastaa edelleen jo olemassa olevaa merkitystä. Toinen esille noussut näkökulma on tarkoituksellinen, joka haastaa reflektiivisen näkökulman. Tämä näkökulma korostaa toimijan asemaa tuottaa oman yksilöllisen merkityksensä kielen avulla. Eli sanat merkitsevät niitä asioita, joita toimija haluaa niiden merkitsevän. Tähän teoriaan liittyy kuitenkin ongelma, koska emme voi kaikki muodostaa mielivaltaisesti omia merkityksiä asioille. Silloin ilmaisemme itseämme täysin yksilöllisillä kielillä ja kieli ei voi koskaan olla täysin yksityinen, jotta ymmärtäisimme toisiamme. (Hall 1997, 24—26.)

Kolmas eli konstruktivistinen näkökulma tunnistaa kielen sosiaalisen piirteen, jolloin asiat itsessään tai yksityiset ihmiset eivät voi määrittää merkityksiä. Tämä näkökulma ei kiellä materialistisen maailman olemassaoloa, mutta emme saa sekoittaa materialistista maailmaa jossa elämme, symbolistisiin käytänteisiin joiden avulla representaatio, merkitykset ja kieli toimivat. Merkitykset syntyvät käyttämämme kielellisen systeemin kautta, jolla

representoidaan asioita. (Hall 1997, 24—26.) Perehtyessäni tässä tutkimuksessa median representaatioihin tutkin tekstejä kolmannesta eli konstruktivistisesta näkökulmasta. Näkökulma ottaa huomioon tuotetun kielen sosiaalisen ulottuvuuden ja vuorovaikutuksen yhteiskunnan kanssa.

Faircloughin (1997) mukaan median viestintätilanne voidaan nähdä sosiaalisen käytännön muotona, joka samanaikaisesti representoi muita sosiaalisia käytäntöjä ja viestintätilanteita. Viestintätilanteiden kuvataan “kontekstualisoivan uudelleen” aikaisemmat viestintätilanteet rakentamalla niistä edelleen representaatioita ja rakenteita. Uudelleen kontekstualisointiin vaikuttavat vahvasti sen ajan arvot ja päämäärät. (Fairclough 1997, 59.) Median representaation kautta syntyneissä teksteissä onkin erotettavissa usein yleisiä yhteiskunnallisia arvoja sekä tietojen välittämistä. Median ilmaisut kuvaavat yhteiskunnallisia rakenteita ja toimintaa, sen lisäksi ne muokkaavat sitä viitekehystä, jonka kautta katsomme maailmasta tehtyjä tulkintoja. (Valtonen 2000, 64.)

Fairclough kuvaa representaation olevan median prosessi, jossa päätetään mitä julkaisuun sisällytetään ja mitä otetaan pois. Representaation olennainen osa on myös se, mitä asioita tuotetussa tekstissä korostetaan ja mitä esitetään toissijaisena. Usein median julkaisuissa voimistunut “sensaatiohakuisuus” näkyy tuotetuissa teksteissä sekä muussa mediasisällössä, joissa viihdyttäminen ja tiedottaminen ovat jatkuvassa ristiriidassa. Fairclough näkee median tuotteiden representoivan maailmaa, muodostavan suhteita, sekä rakentavan identiteettejä. Tämän vuoksi media on todella vaikutusvaltainen instituutio ja sen tuottamat julkaisut ovat tutkimisen ja kritisoinnin arvoisia. (Fairclough 1997, 13—14.)

Käytännön tasolla median tuottamissa teksteissä toteutuva representaatio näkyy pääosin lauseissa ja niiden yhdistelyssä. Representaatioon kuuluu aina keskeisenä osana valinta, miten esitetyt asiat kategorisoidaan tai luokitellaan. Kielellisellä tasolla on tärkeää myös erottaa puhutaanko kirjoituksessa teosta tai tapahtumasta. Teosta puhuttaessa tekijä on selvillä ja tekijällä on myös kohde, kun taas tapahtumalla ei ole selkeästi tekijää, ainoastaan kohde. Median tuottamissa teksteissä on usein käytetty hyödyksi erilaisia metaforia. Nämä metaforat voivat olla keino selittää asioita värikkäämmiin, mutta samaan aikaan siinä luotetaan lukijan tietoihin, jotta he voivat ymmärtää käytetyn metaforan. Metaforien käyttö tuo kirjoittajalle mahdollisuuden laajempiin asian esittelyyn vaihtoehtoihin. (Fairclough 1997, 143—144.) Median representaatioiden metaforat syntyvät kun “symboliskeema —

toisilleen vaihtoehtoisten symbolien joukko— irrotetaan alkuperäisestä sovellusalueestaan ja sitä käytetään jonkin uuden objektijoukon luokitteluun.” Näin tehtäessä metaforan soveltamista uudessa muodossaan ohjaavat alkuperäisen merkityksen käyttötarkoitukset. (Lammenranta 2010, 118—119.) Metaforan käyttäjällä on siis mahdollisuus monipuolistaa kielen käyttöään metaforan avulla, mutta samalla hänen on otettava huomioon metaforana käytetyn symbolin alkuperäinen merkitys.

Eräs median representaation olennainen keino on stereotypisointi. Stereotypisointi ilmenee esimerkiksi korostamalla, yksinkertaistamalla, asettamalla vastakohtia tai tekemällä tietyt asiat merkityksellistetään “luonnolliseksi”. Stereotyyppien asettaminen saattaa muodostua esimerkiksi valtasuhteissa, mutta sillä on myös syvempiä tiedostamattomia vaikutuksia, kuten esimerkiksi fantasioiden luominen tai jonkin asian kieltäminen. Stereotyyppien käytön yksinkertaisena tarkoituksena on siis erotella ja luokitella. Esimerkiksi rotusyrjintään liittyvässä representaatiossa voidaan nähdä merkkejä stereotypisoinnista; jolloin valkoinen on “normaali” ja “luonnollinen”, kun taas tummaihoiset ovat vastakohtana tälle. Stereotyyppien luominen siis voimistaa ja jähmettää yksinkertaistettuja eroja. Stereotyyppit on tarkoitus yhteiskunnan sääntöjen mukaan sulkea ulkopuolelle kun taas “tyypit” toimivat normien mukaan. (Hall 1997,190—191,277.)

Tyypittely on keskeinen keino merkitysten rakentamisessa ja maailmankuvan luomisessa. Se on keino selvittää maailmaa erilaisten roolien, tyypittelyjen ja kategorisointien kautta. Stereotyyppit muokkaavat erilaisuutta ja toiseutta. Stereotyyppien käytäntöön seuraa usein poissulkeminen ja eksklusio, sillä stereotypisointi muokkaa rajoja ja jättää ulkopuolelle sen mikä “ei kuulu joukkoon”. Vallan epätasainen jakautuminen voi usein johtaa stereotyyppien esiintymiseen. Stereotyyppit luokittelevat ihmiset tietyn normin mukaisiksi ja määrittelevät ulkopuolisen usein “toiseksi”.(Hall 1997, 257—259.)

3. TUTKIMUKSEN KESKEISET ULOTTUVUUDET JA MEDIA

3.1 Kulttuurin monet merkitykset

Kulttuurin käsitteen määrittäminen on ollut ongelmallinen ja kiehtova asia koko kulttuurin sosiologian olemassaolon ajan. Raymond Williams (1981) kuvaa kulttuurin käsitteen merkityksen kehittymistä kirjassaan *Culture*. Williams kertoo kulttuurin alun perin tarkoittaneen ihmisten ja eläinten ylipäätään jotain prosessia tai toimintaa. 1700 -luvun loppupuolella kulttuurin merkitys laajeni selittämään ja yleistämään “henkeä”, joka vaikuttaa kaikkien ihmisten erilaisiin elämäntapoihin. 1800- luvulta lähtien erottelevan antropologian tutkimuksessa olennaista oli kulttuurin käsitteen monikko “kulttuurit” koska, sen seurauksena käsite laajeni kuvaamaan myös elämäntapaa. (Williams 1981, 10.)

Kulttuurin käsitteen merkityksen laajenemiseen liittyen on myös keskeistä se, miten on syntynyt käsitys erilaisista kulttuureista ja mitkä elementit määrittävät erilaisia kulttuureita, eli miten me määrittelimme erilaisuutta. Williamsin mukaan tähän kysymykseen on olemassa useita vastauksia, mutta ensimmäinen painottuu henkiseen välitteisyyteen (“informing spirit”), kuten uskonnollisuuteen tai kansallisuuteen. Myöhemmin painotus on siirtynyt enemmän elettyyn kulttuuriin (“lived culture”), jossa erilaisuus kulttuurien välillä korostuu ihmisten ja ryhmien välisissä sosiaalisissa prosesseissa. Erilaisuuden rakentaminen voi myös tapahtua korostamalla molempia piirteitä yhtä aikaa, esimerkiksi erilaisten uskonnollisten rituaalien harjoittamisen esiintuomisella. (Williams 1981, 10—11.)

1800- luvulla yleistyi myös käsitys kulttuurista aktiivisena mielenmuokkaajana, jolloin kulttuurin merkityksen ulottuvuudet laajenivat entisestään. Raymond Williams on erotellut kolme kulttuurin käsitettä keskeisesti määrittelevää merkitysulottuvuutta:

- a) kehittyneenä mielentilana viitaten kulttuuriseen henkilöön,
- b) prosesseina kehittyneeseen mielentilaan kuten kulttuurinen aktiivisuus,
- c) prosessien välineet kuten taiteet.

Taiteet ovat yksi olennaisimmista kulttuurin määrittelyn merkitysulottuvuuksista. (Williams 1981, 10—11.) Stuart Hall (1997) esittelee taiteisiin olennaisena osana liittynyttä korkeakulttuurin ja populaarikulttuurin välillä vallinnutta vastakkainasettelua. Kulttuurin on perinteisessä mielessä ajateltu merkitsevän “parhaita asioita, joita on ajateltu ja tehty”

yhteiskunnassa. Hall näkee sen kuvaavan yhteisesti kaikkia hienoja ajatuksia ja ideoita, joita on esitetty esimerkiksi taiteessa, kirjallisuudessa ja ylipäätään korkeakulttuurissa. Myöhemmin kulttuurin merkitys on liitetty koskemaan myös laajalti levinnyttä musiikkia, viihdeteollisuutta, taiteita ja vapaa-ajan viettoon liittyviä asioita. Usein puhutaan populaarikulttuurista tai massakulttuurista, kun kyseessä on “tavallisten” ihmisten jokapäiväiseen elämään liittyvä kulttuuri. Korkeakulttuurin ja populaarikulttuurin vastakkainasettelu onkin ollut vuosien ajan suosittu tapa hahmotella keskustelua kulttuurin käsitteestä. (Hall 1997,2.)

Taiteet voidaan liittää olennaiseksi osaksi vieläkin laajempaa kulttuurin käsitystä. Antropologinen lähestymistapa, jossa kulttuurilla tarkoitetaan enemmänkin erilaisten ihmisten tai ryhmien elämäntapaa ja taiteet voidaan nähdä osana sitä. (Williams 1981, 10—11.) Tämä antropologinen näkökulma, jossa kulttuuri ajatellaan ihmisten, ryhmien tai kansallisvaltion elämäntapana (way of life.), voidaan siis ajatella olevan entistä laajempaa kulttuurin määrittelyä. Edellä esitettyjen määrittelyjen lisäksi kulttuurin käsitettä voidaan käyttää myös selittämään ryhmän tai yhteisön yhteisiä arvoja (shared values), jossa on samanlainen näkökulma kulttuuriin kuin antropologisessa ajattelussa, mutta sosiologisella painotuksella. (Hall 1997, 2.) Tämän tutkimuksen valossa näen taiteet osana antropologista kulttuurin näkökulmaa, sillä ne omalla tavallaan representoivat yhteisön tai yksilön elämäntapaa ja maailmankatsomusta. Taiteet myös kuvaavat ihmisten arvoja, joten ne voidaan laittaa samanlaiseen asemaan myös sosiologisesta näkökulmasta.

Chris Jenkins (1993) tyypittelee kulttuurin käsitteeseen liittyviä lähestymistapoja neljään eri luokkaan. Ensimmäinen lähestymistapa kuvaa kulttuurin olevan kognitiivisen kategorisoinnin mukaan mielentila, jossa ajatuksena on yksittäisen ihmisen tavoite tai pyrkimys täydellisyyteen tai tiettyyn ihailtavaan saavutukseen. Tämä näkökulma heijastuu vahvasti yksilöä korostavasta filosofiasta, ja samanaikaisesti se voidaan nähdä filosofisena näkökulmana yksilön erilaisuuden korostamiseksi. Toinen Jenkinsin esittelemä näkökulma kulttuurin käsitteeseen on ensimmäistä kollektiivisempi; kulttuurin nähdään synnyttävän yhteiskunnassa älyllistä ja moraalista kehitystä. Tämä käsitys nimenomaan liittää kulttuurin lähes synonyymiksi sivilisaatiolle, jolloin se viittaa enemmän yhteisöön kuin yksilön tietoisuuteen. (Jenkins 1993, 11—12.)

Kolmas lähestymistapa näkee kulttuurin kuvaavana ja konkreettisena ilmiönä, jolloin se on

minkä tahansa yhteisön sisällä syntynyt taiteellinen ja älyllinen tuotos. Kolmas lähestymistapa on lähellä sitä mitä usein tarkoitamme nykyisin puhuessamme kulttuurista arkipäiväisesti, ja siihen liittyy paljon elitistisiä, eksklusiivisia ja tiedostavia ulottuvuuksia. Neljäs kulttuurin käsitteen lähestymistapa kuvaa kulttuuria sosiaalisesta näkökulmasta eli ihmisten elämäntapana. Antropologinen näkökulma tutkii kulttuurin käsitettä laaja-alaisimmin. (Jenkins 1993, 11—12.) Jenkinsin kulttuurin käsityksessä voidaan nähdä myös vahvoja samankaltaisuuksia verrattuna aikaisemmin esittelemääni Raymond Williamsin kulttuurin määrittelyn merkitysulottuvuuksiin. Näiden kahden kulttuurin ajatusmaailman yhdistäminen antaa vahvan pohjan kulttuurin eri määritelmien ymmärtämiselle.

Olli Löytty (2010) korostaa erilaisten kulttuurille annettujen merkitysten keskeisyyttä ihmisten välisessä kanssakäymisessä tai ryhmien välisessä vuorovaikutuksessa, sillä puhuttaessa kulttuureista tai kulttuurisista eroista, ovat ne aina suhteellisia asioita. Lisäksi hän painottaa, että kulttuureja ei missään nimessä tule ajatella jähmeiksi ja pysähtyneiksi kokonaisuuksiksi, koska ne ovat jatkuvassa muutoksessa, sekoittuvat keskenään ja ottavat vaikutteita ympäröivästä maailmasta. (Löytty 2010, 51.) Löytyn määritelmää kulttuurien hybridisyydestä voidaan soveltaa erityisesti nykyiseen globalisoituneeseen maailmaan, jossa kulttuurit sekoittuvat ja saavat vaikutteita toisistaan sekä ympäröivästä todellisuudesta.

3.2 Monikulttuurisuuden ja etnisyyden rakentuminen

Monikulttuurisuus on käsitteenä vaikeasti selitettävä ja haastava. Yhteiskuntatieteiden tutkijat ja teoreetikot ovat muokanneet erilaisia määritelmiä monikulttuurisuudelle, mutta yhtä selkeää määritelmää ei ole vielä löydetty. Vaikka monikulttuurisuuden käsite onkin yleistynyt keskusteluissa ympäri maailmaa, se on silti pysynyt varsin yleistävänä ja epäselvänä. Löytty (2010) kuvaa monikulttuurisuuden käsitteen liian usein kuvaavan epätarkasti jotain tarkemmin määrittelemätöntä yhteiskunnallista muutosta. Samanaikaisesti kun se kuvaa monimuotoisuutta, se saatetaan nähdä myös uhkana tai riskinä yhteiskunnalle. (Löytty 2010,43.)

Suomessa on viime vuosien aikana maahanmuuton lisääntymisen myötä yleistynyt mediassa käyty monikulttuurisuuskeskustelu, jonka huomio on keskittynyt jatkuvasti kasvavaan erilaisista etnisistä taustoista tulleiden ihmisten määrästä. Löytty (2010) kritisoi sitä, että monikulttuurisuus liitetään usein toisen ominaisuudeksi, kuten esimerkiksi maahanmuuttajien. Useasti monikulttuurisia ovat ne, joilla on meistä poikkeava uskonto,

kulttuuri tai tavat. Hän suhtautuu kriittisesti myös siihen, miten monikulttuurisuus käsitteenä kuvaa enemmänkin kulttuurien välisiä eroja, kuin yhtenäisyyttä, samanlaisuutta ja sekoittumista. Liian usein ihmisiä pyritään luokittelemaan kulttuuristen vaikutusten, uskonnon ja tapojen vuoksi. Monikulttuurisuus kuvaa siis sitä mikä ei ole yhteistä, koska “Se[monikulttuurisuus] nähdään ensisijaisesti monina toisistaan poikkeavina kulttuureina, eikä kulttuuria ilmiönä luonnehtivana moninaisuutena, kulttuurien yhteisillä tai samankaltaisilla piirteillä ei ole oikein mahdollisuutta nousta esiin.” (Löytty 2010, 43—46.) Monikulttuurisuuden korostaman erilaisuuden lisäksi sen voidaan ajatella olevan siis “eri kulttuureista tulleiden ihmisten moninaisuudeksi”, johon liittyy voimakkaasti myös keskustelu sen syvemmästä merkityksestä kulttuurien tasa-arvosta. Useasti nämä kaksi monikulttuurisuuden merkitystä on välillä vaikeaa erottaa toisistaan. (Horsti 2000, 142.)

Stuart Hallin (2000) mielestä monikulttuurisuuden käsitteen määrittelyssä on olennaista erottaa käsitteet monikulttuurisuus ja monikulttuurinen toisistaan. Hänen mielestään monikulttuurinen on adjektiivinen käsite, joka viittaa niihin hallintaan liittyviin haasteisiin ja erityispiirteisiin, jotka tulevat esille eri kulttuurisista taustoista tulevien ihmisten muodostamissa yhteiskunnissa. Monikulttuurisuus on taas substantiivi, joka tarkoittaa niitä keinoja ja suunnitelmia joita käytetään niiden ongelmien ratkaisemiseen, joita useiden kulttuuristen ryhmien muodostama yhteiskunta nostaa esille. Käsitteet ovat kuitenkin usein keskusteluissa voimakkaasti sekoittuneet, eikä niitä eroteta toisistaan. (Hall 2000, 233—234.)

Ilmiönä monikulttuurisuus ei ole lainkaan uusi tapahtuma. Hallin mukaan muuttoliikkeet ja erilaisten etnisten ryhmien muodostamat yhteiskunnat ovat olleet olemassa jo 1400-luvulta lähtien. Ihmiset ovat muuttaneet jo tuohon aikaan monista eri syistä, kuten esimerkiksi sodan, nälänhädän tai köyhyyden vuoksi. Hallin mukaan jo kolonialismin aikana muodostuneita valtioita voidaan kutsua sen ajan monikulttuurisiksi yhteiskunniksi. Kolonialististen imperiumien hajoamisen jälkeen jäljelle jäi useita valtioita, jotka olivat varsin monikulttuurisia. (Hall 2000, 237.) Monikulttuuriset yhteiskunnalliset muutokset vaihtelevat maasta riippuen. Joissakin valtioissa etniset ryhmät ovat tulleet osaksi yhteiskuntaa vasta kansallisvaltion muodostumisen vaiheessa tai teollisen vallankumouksen sivutuotteena, joten näissä valtioissa monikulttuurisuus on melko tuore ilmiö. (Wimmer 2002,3.)

Monikulttuurisuudesta puhuttaessa puhutaan sen lisäksi usein myös etnisyydestä ja *ethno*-sanaa käytetään myös useissa eri kirjoituksissa, joita käytän aineistona tässä tutkimuksessa. Sanat liitetään usein monikulttuurisuuteen, mutta niiden tarkka merkitys on niiden suositusta käytöstä huolimatta epäselvä. Käsitteenä etnisuus on kehittynyt 1900-luvun loppupuolella, nousten esiin kulttuurisista seikoista, kuten esimerkiksi tavoista, kielestä tai uskonnosta. Karina Horsti (2000) pitää yhteiskuntatieteissä etnisyydestä käydyn keskustelun aloittajana Max Weberin etnisen ryhmän määritelmää. Hän näkee etnisen ryhmän määrittämisen perusteena olevan jokin muu yhdistävä tekijä kuin “veriside”, joka on keskeisenä ulottuvuutena rodun määritelmälle. Määrittelemisen perustuu ryhmän subjektiiviseen käsitykseen esimerkiksi yhteisestä menneisyydestä tai ideologiasta. Keskeistä ovat nimenomaan kuvitelmat yhtäläisyydestä jollain tasolla, kuvitelmiensa todenmukaisuudella ei ole niinkään merkitystä. (Horsti 2000, 145.) Weber näki etnisen ryhmän olevan määriteltävissä ryhmän ulkopuolelta, mutta myös ryhmän sisäpuolelta, joka poikkeaa esimerkiksi Pietikäisen (2002) käsityksestä, joka painottaa erityisesti ulkoapäin tulevaa määrittelyä.

Määriteltäessä etnisiä ryhmiä tietynlaisiksi, näiden ryhmiin kuuluvien ihmisten ajatellaan omaavan yhteisiä tekijöitä niin kulttuurisesti, elinolojen sekä menneisyyden suhteen. Kulttuurisia tekijöitä ovat esimerkiksi uskonto, tavat tai kieli ja etnisen ryhmän yhdistävä menneisyys voi olla jokin poliittinen tai historiallinen tapahtuma. Elinoloja voivat määrittää niin taloudelliset kuin kulttuurilliset asiat. Toisin kuin ihmisen rotu on helposti nähtävissä fyysisesti, niin etnisuus ei välttämättä ole niin selkeästi huomattavissa. Etnisyys saattaa myös olla “rodun” tavoin rajoittamassa, tai mahdollistamassa tiettyihin kulttuurillisiin tai poliittisiin oikeuksiin, se voi olla tie eriarvoistumiseen tai ryhmän arvon lisäämiseen. (Pietikäinen 2002, 18—19.)

Usein etnisyydellä viitataan kulttuurisiin vähemmistöihin, eikä siitä puhuttaessa yleensä tarkoiteta valtaväestöä, josta taas puhutaan samassa tilanteessa esimerkiksi kansalaisuutena. Etnisyydestä tai etnisistä ryhmistä puhuttaessa määrittely tapahtuu usein ulkoapäin, jolloin etnisyydellä usein kategorisoidaan tai luokitellaan ihmisiä. Pahimmassa tapauksessa etnisyyden käsitettä käytetään marginalisointiin tai syrjintään. Sen avulla korostetaan usein etnistä ryhmää vähemmistönä tai kansakunnan marginaaliryhmänä. (Pietikäinen 2002, 18.) Etnisyys ei kuitenkaan aina ole negatiivisessa mielessä esiintyvä käsite, sillä se saattaa myös korostaa kulttuurisesti vähemmistöryhmän erilaisuutta positiivisessa ja arvokkaassa

mielessä. (Pietikäinen 2002,18.)

Miksi sitten esimerkiksi mediassa rakennetaan eroja ihmisten välille, mikä merkitys erilaisuudella on? Erilaisuuden rakentaminen on keskeistä merkitysten luomisessa, ilman erottelua ei olisi merkityksiä. Merkitykset ovat kaikki suhteellisia ja ne ovat riippuvaisia kahden välisistä eroista, kuten musta ja valkoinen, mies ja nainen ja niin edelleen. Näiden kahden vastakkaisen ääripään välillä vallitsevat aina myös valtasuhteet. Erilaisuuden rakentamista tarvitaan myös sen vuoksi, että ainoastaan dialogi ”toisen” kanssa on keino luoda merkityksiä. Myös ”toinen” on siis välttämätön merkitysten rakentumiselle. Kolmas perustelu erilaisuuden rakentamiselle liittyy kulttuurin antropologiseen käsitykseen, jonka mukaan erilaisuuden esilletuominen on pohjana kulttuurin symboliselle järjestykselle. Toiseus voidaan nähdä myös perusteena ”minuuden” rakentumiselle, ihmisten kykyyn toimijoina ja seksuaali-identiteetin muodostamiselle. (Hall 1997, 234—237.)

3.3 Kulttuuri-identiteetti ihmisten ja ryhmien välisenä vuoropuheluna

Identiteetin lähtökohtainen käsittäminen liittyy vahvasti kulttuurillisten ja historiallisten kokemusten sekä tarinoiden yhdistymiseen, joiden perusteella subjektiivinen identiteetti muodostuu. Identiteetin ja minuuden rakentumiseen liittyy vahvasti minäkuvan vertaaminen symbolisiin ”toisiin” sekä läsnä- ja poissaolo näiden toisten keskuudessa. Samanaikaisesti erot ja yhtäläisyydet vaikuttavat identiteetin muodostumiseen. (Hall 1999, 11—12.)

Identiteetti voidaan nähdä kollektiivisena voimana, joka yhdistää meitä, mutta samaan aikaan sillä voidaan myös tehdä eroja ihmisten välille. Kollektiivisen identiteetin rakentavana voimana on kieli eli representaatio, jonka avulla pystytään kehittämään yhteistä kulttuuria. Toinen yhdistävä kollektiivisen identiteetin tekijä on historia. (Tapper 2000, 5—6.) Identiteetti korostuu erityisesti monikulttuurisissa yhteiskunnissa, koska niissä henkilön on tärkeää määrittää itseään ja olemassaoloaan verraten muihin yhteiskunnan jäseniin löytääkseen oman paikkansa ja merkityksensä yhteiskunnassa. Tämä itsensä määrittely tapahtuu usein esimerkiksi juuri kielen ja historian avulla.

Bhikhu Parekh (2006) kuvailee identiteettiä universaalien ja yksityisen elämän vuoropuheluksi, jossa kohtaavat yhteisesti jaetut asiat sekä kulttuuriset yksityiskohdat. Universaalit kulttuurin muodot eivät vaikuta suoraan ihmisten mieliin ja käyttäytymiseen,

vaan ne muotoutuvat ja välittyvät eri tavalla eri kulttuureissa. (Parekh 2006,124.) Omaksuttujen identiteettien ylläpitäminen tapahtuu ihmisten ja ympäröivän yhteiskunnan välisessä vuorovaikutuksessa, sillä muut ihmiset todentavat tietylle henkilölle annettua identiteettiä ja vain sitä kautta identiteetin todellisuus tulee myös yksilön tietoisuuteen. (Berger 1991, 49—50.)

Ulla Brück kuvailee identiteettiä kahdesta eri näkökulmasta, jotka ovat yhtäläisyyden näkökulma (similarity aspect) ja oikeuttamisen näkökulma (legitimising aspect). Nimestään huolimatta yhtäläisyyden näkökulma pyrkii yhtäläisyyksien sijaan etsimään erilaisuutta, sillä on mahdotonta löytää täysin identtisiä etnisiä ryhmiä tai ihmisiä. Identiteetti rakentuu siinä, kun vertaamme itseämme toiseen ja tiedostamme poikkeavat piirteemme. Yhtäläisyyden näkökulma on olennainen erityisesti silloin, kun määritellään yksilöiden identiteettiä, mutta sitä se on myös eri ryhmien identiteettien määrittelemisessä. Samalla tavalla ryhmät tuntevat itsensä jotenkin poikkeavaksi verrattuna muihin ryhmiin, jonka seurauksena he tuntevat oman ryhmänsä sisällä yhteenkuuluvuutta. Brück näkee kulttuurin tärkeänä osana näiden ryhmien identiteettien muodostumisessa. Esimerkiksi kansallisuuden käsityksen määrittelyyn kulttuuriset erot ovat erittäin tärkeitä. Brück korostaa jatkuvuutta identiteetin kokemisessa, jolla hän viittaa minäkuvan muodostamiseen ja sen ymmärtämiseen pitkällä aikavälillä esimerkiksi vertaamalla sitä toisiin ihmisiin. Myös ryhmien identiteeteissä on olennaista ottaa huomioon, että vaikka ryhmien jäsenet vaihtuvat, niin silti ryhmä kykenee säilyttämään identiteettinsä. (Brück 1988, 77—78.)

Toinen Brückin mainitsema näkökulma identiteettiin on siis oikeuttamisen näkökulma, joka tarkoittaa kulttuurisesti katsottuna sitä, miten tuomme esille ja todistamme identiteettiämme jokapäiväisessä elämässämme. Kun olemme vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa, tuomme esiin sekä tiedostaen että tiedostamatta erilaisia signaaleja ja opittuja tapoja joilla todistamme omaa identiteettiämme. Oikeuttamisen näkökulman mukaan ryhmien sisällä identiteetti tulee jatkuvasti esiin yhtenäistetyssä suullisessa traditiossa. Tämä näkyy ryhmän käytännöissä sekä jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa ryhmän jäsenten välillä. (Brück 1988, 77—92.)

Kulttuuri-identiteetti ja identiteetteihin liittyvät keskustelut tulee nähdä liikkuvina ilmiöinä, sillä ne ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäröivän maailman kanssa. Jatkuvasti syntyy uusia niin sanotusti “siirtymätilassa” olevia kulttuuri-identiteettejä, sillä niiden muoto

vaihtelee jatkuvasti niiden ottaessa vaikutteita esimerkiksi erilaisista kulttuurisista traditioista. Kulttuuri-identiteetit ovatkin enenevässä määrin globalisaation vaikutusten vuoksi aikaisempaa sekavampia kulttuurisen kompleksisuuden yhdistelmiä. Muuttoliikkeen lisääntymisen ja matkustelun yleistymisen seurauksena ihmiset tottuvat ajatuksiin uusista identiteetin muodoista kuitenkin unohtamatta juuriaan ja traditioitaan. Esimerkiksi pakolaiset voidaan nähdä hybridisen kulttuuri-identiteetin omaavina, sillä heillä on vahvat juuret sieltä mistä tulevat, uusia vaikutteita sinne minne menevät sekä haaveita ehkä palata mahdollittomaan entiseen. (Hall 1999, 71—72.)

Medialla on erityisen tärkeä rooli identiteettien tuottajana ja kehittäjänä, koska sillä on kyky “ylittää ajan ja paikan rajat”. Median valta on uskomattoman voimakas ja se tarjoaa tietoa ja tarinoita, joiden avulla ihmiset määrittelevät itseään yksilöinä ja maailman kansalaisina. Media tuottaa tarinoita, mutta samanaikaisesti se saattaa vaieta joistain asioista, jolloin vahvistaa tai heikentää identiteettiä. Helena Tapper (2000) kuvailee identiteetin jatkuvasti muuttuvana prosessina, joka koostuu ihmisten oman historian ja kulttuurin vaikutuksista sekä median tuottamista kokemuksista. Tässä medialla on siis kaksiosainen tehtävä; sekä todellisuuden rakentamisen välineenä että identiteeteistä käytyjen keskustelujen kanavana. (Tapper 2000, 5—7.) Media antaa myös itse suoranaisesti identiteettejä eri toimijoille, paikoille ja asioille representoiden niille erilaisia rooleja tuottamassaan sisällössä. (Fairclough 1997,14.)

Globaalissa maailmassa jossa kansalliset rajat murenevat, media muokkaa ja tuottaa kulttuuri-identiteettejä (Shohat & Stam 2003, 15). Kollektiivisen identiteetin ja median välinen suhde tulee selkeästi esille esimerkiksi suurten urheilutapahtumien, missikisojen tai kansainvälisten laulukilpailujen muodossa. Media legitimoit sekä tällaisten harvinaisempien tapahtumien kautta että myös arkipäiväisessä toiminnassaan kansalaisten yhteisöllisyyden sekä yhteiskunnan rajoja. Samanaikaisesti media muokkaa kollektiivista identiteettiä ja vakiinnuttaa diskurssivaltaa, eli kielellisiä tapoja määrittellä erilaisia asioita. Kieli toimii siis median apuvälineenä vahvistaen kollektiivista ja yksityistä identiteettiä. (Kivikuru 2000, 42—44.) Medialla on keskeinen tehtävä modernien identiteettien kannalta sillä identiteettien voidaan nähdä “elävän ja uusiutuvan median teksteissä” (Valtonen 2000, 55).

Media muokkaa kulttuuri-identiteettejä arkipäiväisessä toiminnassaan, sillä se legitimoit jatkuvasti representaatioiden kautta tutun ja vieraan rajoja eli meidän ja muiden välistä

erottelua. Kansalaisten median kuluttaminen luo yhteisöllisyyttä ja muokkaa identiteettien eri ulottuvuuksien järjestystä ja merkitystä. Diskurssivallan kautta, eli sen mukaan mitkä määritelmät ovat sallittuja ja mitkä eivät, media myös synnyttää ja muokkaa eroja “meidän” ja “muiden” välille. (Kivikuru 2000, 43—44.)

3.4 Taiteiden merkitys; reflektiota vai representaatiota?

Taiteet ovat läsnä kaikilla elämän eri osa-alueilla. Taiteet saavat kuitenkin eri merkityksiä erilaisissa yhteisöissä; ne voivat olla tanssia, musiikkia, laulua, runonlausuntaa, visuaalista taidetta ja niin edelleen. Suurimmassa osassa yhteisöjä taiteet ovat erottamaton osa elämäntapaa, jonka vuoksi niiden olemassaolon laiminlyöminen ei ole kannattavaa. Taiteiden merkitys mielihyvän tuottajana nähdään usein tärkeänä perusteluna taiteiden olemassaololle. Taiteet merkitsevät eri asioita eri ihmisille, ne voivat merkitä muun muassa itseilmaisua, viestintää, asioiden aistillista puolta, järjestystä tai yhtenäisyyttä. Taiteiden merkitys on vielä tänäkin päivänä vähintään yhtä suuri, mitä se on ollut koko niiden olemassaolon ajan. Ihmiset ovat liittäneet ajan saatossa taiteet palvelemaan monipuolisesti muun muassa poliittisia, sosiaalisia ja psykologisia tarkoituksia. (Dissanayake 1990, 6—7, 36.)

Markus Lammenranta (2010) esittelee Nelson Goodmanin teoksessa *Ways of Worldmaking* (1978) määritellyn semioottisen taideteorian, jossa hän on väittänyt taideteoksen olemassaolon välttämättömänä ehtona sen toimimisen symbolina. Goodman yhdistää symbolien käytön koskemaan myös taiteita laajempia kokonaisuuksia. Perusajatuksena semioottisessa taideteoriassa on se, että symbolit eivät ainoastaan lisää tietoa olemassa olevasta maailmasta vaan ne myös tekevät niitä maailmoja, joita symbolit koskevat. (Lammenranta 2010, 109.) Taiteiden voidaan siis semioottisen taideteorian mukaan nähdä tuovan tietoa ympäröivästä maailmasta, mutta myös luovan uusia maailmoja niiden edustamista aiheista. Tämä voidaan liittää osaksi laajempaa konstruktivistista ajatusta ja representaatioiden tuottamista, sillä näkemyksen mukaan taiteet eivät vain heijasta olemassa olevaa vaan myös rakentaa itse uusia merkityksiä.

Taiteiden ja median välinen yhteys on monimutkainen, sillä taiteet nähdään usein itsenäisenä niiden keskittyessä vain omiin tarkoituksiinsa. Nick Couldryn (2012) mukaan taiteellisten käytäntöjen arvot, tavoitteet ja painopisteet ovat usein erittäin autonomisia. Ei oikeastaan ole

olemassa mitään luontaista syytä siihen, miksi taiteiden kentän tulisi olla missään suhteessa median kanssa. Taiteiden voidaan ajatella olevan viestintään jo itsessään, joten sen liittämiseksi osaksi suurempaa ja etäisempää viestintää ei yleensä ole tarvetta. Vaikka median pääoma ei ulottuisikaan koko taiteen kentälle, voidaan se silti nähdä tärkeänä osana joillakin taiteen aloilla. Voidaan jopa puhua taiteellisen logiikan ja media logiikan limittyneen. Joskus taloudelliset tai hallituslähtöiset paineet yhdistävät taiteet ja median oletukset, mutta silti ei voida puhua median väliintulosta taiteen kentälle. (Couldry 2012,153.)

Taiteet ovat olennainen osa yhteiskuntaamme ja monipuoliset vaikutukset yltävät jopa ihmisten hyvinvointiin, yhteisöllisyyteen ja yksinäisyyden tunteen poistamiseen saakka. (Eväsoja 2010, 27.) Taiteilla on myös usein taustatekijöinä poliittisia asenteita ja viestejä, ja taiteiden avulla halutaan herättää keskustelua yhteiskunnallisesti oleellisista asioista. Joe Kelleher (2009) on muun muassa kuvannut teatterin olleen jo useiden vuosikymmenten ajan väylänä uudelleen pohdinnalle ja kritiikille esimerkiksi talouteen, politiikkaan tai sukupuoliasioihin liittyvissä asioissa. (Kelleher 2009, vii.)

Eryteisesti televisio, mutta myös muut median muodot ovat muokanneet ihmisten käsityksiä kulttuurista ja kulttuurin käytännöistä. Suurin osa ihmisistä muodostaa ymmärryksensä taiteista ja kulttuurista median kautta vastaanotetuista sisällöistä sen sijaan että he itse kävisivät paikan päällä galleriassa tai teatterissa. (Bell 1988,v.) Jälkimodernin yhteiskunnan keskeisimmät muutokset ja haasteet näkyvät sekä median tuotannossa että taiteissa niiden representaatioiden kautta. Sen vuoksi myös niihin on keskeistä kiinnittää huomiota median taiteiden representaation kehityksessä.

Maailma kylässä- festivaali on poikkitaiteellinen tapahtuma, jossa musiikki, teatteri ja muut taiteenmuodot ovat keskiössä. Taiteiden liittäminen osaksi tapahtumaa voidaan nähdä sekä välineenä yleisön houkutteluun paikanpäälle, mutta myös tavoitteena medianäkyvyyden lisäämiselle. Maailmanluokan muusikon tai bändin saaminen mukaan tapahtumaan on varma keino saada huomiota mediassa sekä muusikolle että koko tapahtumalle. Taiteilla on tapahtumassa myös tärkeä merkitys esimerkiksi poliittisten tai kehitysyhteisöllisten viestien välittämisenä yleisölle ja median tuottamien representaatioiden kautta voidaan huomata taiteiden olevan keskeinen osa tapahtumaa.

4. METODIT JA AINEISTO

4.1 Tutkimuksen aineisto

Maailma kylässä festivaalista on viimeisen vuosikymmenen aikana puhuttu lukuisissa eri medioissa, kuten televisiossa, radiossa sekä sanoma- ja aikakauslehdissä. Jo pelkästään sanomalehdissä kirjoitettuja artikkeleita ja juttuja on satoja. Tutkielmassa käyttämäni aineisto on Maailma kylässä -festivaalin järjestäjän Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksen Kepa Ry:n ylläpitämässä mediaseurannassa kerättyä materiaalia. Artikkeleita on kerätty vuodesta 2005 lähtien aina vuoteen 2014 saakka. Aineistona tässä tutkimuksessa on 2005—2014 julkaistut sanoma- ja aikakauslehtien uutiset, sillä olen jättänyt tutkimuksesta pois internetissä julkaistut materiaalit. Arkistoon on valikoitunut kaikki lehtiartikkelit, joiden asiasanastosta löytyy maininta Maailma kylässä -festivaali, Världen i byn -festival(Världen på besök) tai World Village festival. Olen koonnut tutkimuksessa käyttämäni lehdet ja niissä ilmestyneet artikkelit alla olevaan taulukkoon.

	Sanomalehti	Artikkeleiden määrä
	Helsingin Sanomat	16
	Metro	4
	Hämeen Sanomat	1
	Kainuun Sanomat	5
	Suomen kuvalehti	1
	Helsingin Uutiset	5
	Huvudstadsbladet	3
	Monitori	2
	Kansan Uutiset	4
	Freel 05.	1
	Rööperin lehti	5
	Loviisan Sanomat	1
	Six Degrees	1
	Etelä- Suomen Sanomat	2
	Kalajokilaakso	1
	Itä- Savo	1
	Kallio- lehti	1
	City	1
	Kirkko ja Kaupunki	1
	Taloussanomat	1
	Länsi- Savo	1
	Tiedonantaja	1
Yhteensä		59

Taulukko 1. Aineisto

Aineisto koostuu yhteensä 59 artikkelista tai uutisesta, joista olen poiminut analyysia varten katkelmia. Suurin osa artikkeleista on Helsingin Sanomista, joita on yhteensä jopa 16 kappaletta. Paikallislehdet ja alueelliset lehdet ovat myös olennaisessa osassa uutisointia, vaikka määrät eri lehdistä poimituista artikkeleista vaihtelevat. Eniten artikkeleita on ilmestynyt pääkaupunkiseudun paikallislehdistä, kuten esimerkiksi Helsingin Uutisissa, Hufvudstadsbladetissa tai Rööperin lehdessä. Myös muualla Suomessa ilmestyvissä lehdissä kuten esimerkiksi Hämeen Sanomat, Länsi-Savo tai Kalajokilaakso on ollut artikkeleita, mutta ei niin runsaasti kuin pääkaupunkiseudun lehdissä. Aineistossa on myös muita lehtiä jotka ovat uutisoineet tapahtumasta, kuten esimerkiksi Kirkko ja Kaupunki, Monitori, Kansan Uutiset tai Six Degrees.

4.2 Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä

Sanna Valtonen (1999) kuvaa diskurssianalyysin olevan “joukko kieltä, sen käyttöä ja yhteiskuntaa koskevia teoreettisia lähtökohtauksia, jotka väljästi ohjaavat tietyn suuntaisiin kysymyksenasetteluihin ja menetelmällisiin ratkaisuihin”. Valtonen kirjoittaa myös, että yhteiskuntatieteellinen diskurssianalyysi on jakautunut kahteen erilaiseen kenttään; sosiaalipsykologisesti virittyneeseen suuntaukseen ja kriittiseen diskurssianalyysiin. Sosiaalipsykologisesti virittynyt suuntaus on enemmän tulkintaan painottuva suuntaus ja kriittinen diskurssianalyysi taas kiinnittää enemmän huomiota vallan ja kielenkäytön välisiin suhteisiin sekä kielenkäytön seurauksellisuuteen. (Valtonen 1999, 96—97.)

Diskurssianalyysia tehtäessä tulee tarkastella monipuolisesti teksteihin liittyviä sosiokulttuurisia käytäntöjä, mutta myös niissä esiintyviä diskurssikäytäntöjä. Sen lisäksi, että tekstistä etsitään merkityksiä, diskurssianalyysillä pyritään selvittämään miten näitä merkityksiä tuotetaan (Eskola & Suoranta 1999, 195). Diskurssikäytäntö viittaa esimerkiksi toimittajien tapoihin tuottaa tekstejä, tiedotusvälineiden tekstien vastaanottamiseen yleisön näkökulmasta sekä tekstien yhteiskunnalliseen jakautumiseen. Sosiokulttuurisen käytännön eri tasot, jotka esiintyvät esimerkiksi tietyissä sosiaalisissa tilanteissa, erilaisissa institutionaalisissa rakenteissa tai laajemmassa yhteiskunnallisissa yhteyksissä, muodostavat diskurssikäytännölle erilaisia rakenteita. Tiivistäen diskurssianalyysimenetelmän tarkoituksena on selvittää tekstien, diskurssikäytäntöjen ja sosiokulttuuristen käytäntöjen välisiä yhteyksiä. (Fairclough 1997, 28—29.)

Normaalisti diskurssia käytetään kielitieteellisenä käsitteenä, jolla yksinkertaisessa mielessä tarkoitetaan yhdistävää väylää kirjoitetussa tekstissä tai puheessa. Michel Foucault määrittelee diskurssin ryhmäksi lausuntoja, jotka tuottavat puhutun kielen tai keinon tiedon representointiin. Diskurssi on Foucault'n näkemyksen mukaan siis tiedon tuottamista kielen kautta. Se hylkää vanhan jaon kielen ja toiminnan välillä, koska se rakentaa itse aiheen. Diskurssit määrittelevät ja tuottavat objektit, joita käsittelemme puheessa. Samat diskurssit ja käsitykset esiintyvät samanaikaisesti lukuisissa eri teksteissä ja puheessa. Merkitykset ja merkitysten käytännöt siis rakennetaan näissä diskursseissa. (Hall 1997,44.) Norman Fairclough (1995) määrittää diskurssin käsitteen liittyvän johonkin tiettyyn asiaan tai yhteisöön kiinnittyneeseen puhetapaan. Hän kuvailee diskurssia kieleksi, jolla pyritään selittämään tietty sosiaalinen käytäntö jostakin tietyistä lähestymistavasta katsottuna. (Fairclough 1995, 54—56.) Diskurssilla voidaan toisin sanoen tarkoittaa “merkityssuhteiden kokonaisuutta tai merkitysulottuvuutta, joka rakentaa todellisuutta tietyllä tavalla”(Suoninen 1999, 21).

Sekä sosiaalipsykologisen että kriittisen diskurssianalyysin suuntausta muokkaavat samankaltaiset lähtökohtaoletukset; diskurssianalyysi keskittyy kielenkäytön tutkimiseen, jolloin kieli nähdään todellisuutta luovana ja rakentavana toimintana, eikä vain välineenä päästä käsiksi “oikeaan” todellisuuteen. Tärkeänä lähtökohtana diskurssianalyysille on myös se, että kaikki kielenkäyttö pyrkii rakentamaan jonkinlaista versiota todellisuudesta. Mitään ilmiötä ei ole etukäteen merkityksellistetty, vaan ilmiön kuvaaminen ja sen todelliseksi tuominen tapahtuu kielenkäytön kautta. Ilmiön muodostaminen ymmärrettäväksi on kielenkäytön pyrkimys, eikä se ole aina tiedostettua toimintaa. (Valtonen 1999, 97.)

Norman Fairclough (1997) kuvailee diskurssianalyysin tarkastelevan “kieltä yhteiskunnallisena tuotoksena ja kieltä yhteiskunnallisena vaikuttajana”, sekä näiden kahden ulottuvuuden välistä jännitettä. Jokainen tuotettu teksti rakentaa aina sosiaalisia suhteita, identiteettejä, tietojärjestelmiä ja uskomuksia. (Fairclough 1997, 75—76.) Samanaikaisesti voidaan siis ajatella kielen syntyvän ja muuttuvan yhteiskunnallisessa muutoksessa, mutta se on myös itsessään olennainen osa yhteiskunnallista muutosta. Näiden kahden välinen vuorovaikutus on diskurssianalyysissä erittäin keskeistä.

Diskurssianalyysi on Valtosen (1999) mukaan “aineistolähtöistä tutkimusta, jossa tulkinnat rakentuvat empiirisen aineiston kontekstisidonnaisen analyysin varaan”.

Diskurssianalyysiin liittyy vahvasti myös tutkijan omat ennakkotiedot ja -oletukset. Ne muokkaavat aineistoa tutkijan liittäessä sen osaksi laajempaa kontekstia ja yhdistäessä sitä esimerkiksi kulttuuriin tai yhteiskuntaan. Myös tässä kohtaa korostuu diskurssien ja niiden objektien intertekstuaalisuus kaikkea ympäröivää kohtaan. (Valtonen 1999, 100.) Diskurssianalyysin tehtävänä tässä tutkimuksessa on selvittää sanoma- ja aikakauslehtien artikkeleissa rakentuneita käsityksiä, niiden sidoksia yhteiskuntaan ja vallitsevaan käsitykseen yhteiskunnan tilasta, kulttuurikäsityksistä ja niin edelleen.

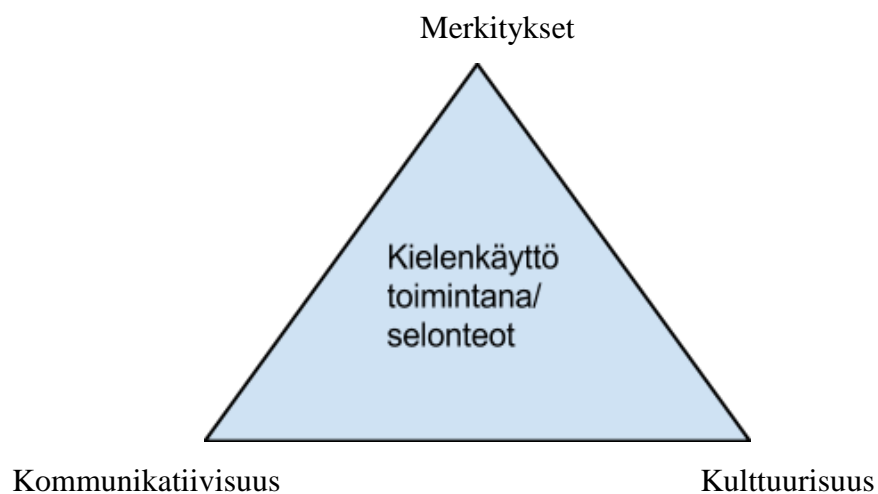
Diskurssianalyysin avulla voidaan selvittää asioiden ainutlaatuisuutta ja moninaisuutta. Sillä pyritään tutkimaan aineistoa mahdollisimman monesta eri näkökulmasta ja lähestymään sitä eri suunnista samalla problematisoimalla siihen liitettyjä, aikaisemmin itsestäänselvyyksinä pidettyjä ulottuvuuksia. Tärkeää onkin laajentaa diskurssianalyysin avulla löydetty ulottuvuudet kohti suurempia ilmiöitä, sekä perustella miten diskurssit liittyvät näihin laajempiin ilmiöihin ja mitä ne niistä kertovat. (Valtonen 1999, 106—107.)

Kontekstisidonnaisuus on keskeinen ulottuvuus, joka tulee esiin diskurssianalyysin menetelmin tutkituissa teksteissä. Kontekstisidonnaisuudella tarkoitetaan niitä reunaehtoja, jotka muokkaavat tekstit sellaisiksi kuin ne ovat. Nämä kontekstit on otettava huomioon analyysia tehdessä, jolloin “analysoitavaa kielenkäyttöä tarkastellaan tietyssä ajassa ja paikassa tapahtuneena sosiaalisena toimintana”. Samanaikaisesti tekstistä on myös etsittävä niitä ulottuvuuksia, jotka suhteutuvat kielen käytön ulkopuolelle esimerkiksi kulttuuriin tai historiaan ja sen vuoksi niiden tulkinta edellyttää tietynlaista kulttuurista tietämystä. (Valtonen 1999, 106—107.) Esimerkiksi jos aineistona ovat lehtien kirjoitukset, kuten tässä tutkimuksessa, täytyy ottaa huomioon niiden tuotantoon liittyvät konventiot kuten esimerkiksi mediainstituutiot tai tekstin lajityyppi. Samanaikaisesti erittäin keskeistä on kontekstisidonnaisuus vallitsevaan yhteiskunnalliseen tilaan, jotka vaikuttavat tutkittavien tekstien muotoon ja rajaukseen.

Diskurssianalyysin avulla pyrin selvittämään Maailma kylässä- festivaalista sanoma- ja aikakauslehdissä kirjoitettujen tekstien muodostamia diskursseja ja niihin liittyvää kielenkäyttöä. Käytän tässä tutkimuksessa enemmän kriittiseen diskurssianalyysiin suuntautunutta menettelyä analysoidessani tapahtuman uutisointia. Diskurssianalyysi on toimiva väline, sillä se jättää paljon tilaa myös tutkijan omalle tulkinnalle ja rajaamiselle. Pyrin tämän metodin keinoin selvittämään tapahtuman uutisointiin liittyviä sosiokulttuurisia

ulottuvuuksia, diskurssikäytäntöjä ja niiden laajempaa yhteiskunnallista merkitystä. Diskurssianalyysin avulla pystyn kyseenalaistamaan tapahtuman uutisointiin liittyviä itsestäänselvyksiä ja oletuksia sekä selvittämään representaatioiden todellista merkitystä. Aineistossa rakentuneet diskurssit kertovat nimenomaan Maailma kylässä- tapahtuman moniulotteisuudesta, arvoista ja merkityksistä. Tapahtumaan liittyvät kirjoitukset sisältävät myös nykypäivän yhteiskuntaan ja yhteiskuntakeskusteluun erittäin keskeisesti liittyviä teemoja, jotka määrittävät festivaalin yhteiskunnallista asemaa.

Arja Jokinen ja Kirsi Juhila (2002) kuvaavat diskurssianalyysin ytimen kolmiona, jonka tarkoituksena on kuvata menetelmän moniulotteisuutta. Kolmion keskiössä on diskurssianalyysin konkreettinen tutkimuskohde; kielenkäyttö toimintana. Kolmion kärkinä taas ovat merkitykset, kommunikatiivisuus ja kulttuurisuus. Jokinen ja Juhila korostavat diskurssianalyysin keskeisenä ajatuksena olevan kolmion kärkien keskeisen vuorovaikutuksen ja yhteenkietoutumisen. Diskurssianalyysin tärkein periaate on tutkia kulttuurisia merkityksiä ja yhteisen sosiaalisen todellisuuden rakentumista näiden merkitysten kautta. Nämä merkitykset ovat jatkuvassa muutoksessa ihmisten puheessa, kirjoituksissa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Tavat, joilla merkityksiä tuotetaan, liittyvät aina voimakkaasti aikakauden vallitsevaan “diskursiiviseen ilmastoon”, laajempiin kulttuurisiin merkityksiin ja niiden luomisen tapoihin sekä kielellisiin käytäntöihin. Tämän vuoksi merkityksellistäminen tapahtuu kaikkialla ja on kokoajan käynnissä kulttuurissa. (Jokinen & Juhila 2002, 54, 56.) Alla oleva kuvio selventää Jokisen ja Juhilan käsitystä diskurssianalyysin ulottuvuuksista.

Kuvio 1. Diskurssianalyysin kolmio. (Jokinen & Juhila 2002, 55)

Jokisen ja Juhilan diskurssianalyttinen kolmio on taustalla myös tässä tutkimuksessa, sillä sovellan sen ajatusmaailmaa analysoidessani aineistoa. Kolmion keskiössä tässä tutkimuksessa ovat median kielenkäyttö, jonka lisäksi olennaista on merkitysten, kommunikatiivisuuden ja kulttuurisuuden vuorovaikutus. Kulttuuriset merkitykset, jotka tässä tapauksessa rakentuvat median representaatioiden kautta ja spesifioituvat Maailma kylässä- festivaaliin, vaikuttavat myös laajempiin yhteiskunnallisiin keskusteluihin ja teemoihin. Tämän lisäksi vuorovaikutus median, festivaalin ja yleisön sekä lukijoiden välillä rakentaa tietynlaista sosiaalista todellisuutta esillä olevista teemoista.

5. TAPAHTUMAN KULTTUURISET SISÄLLÖT MEDIAN REPRESENTOIMANA

Norman Fairclough (1997) kirjoittaa teoksessaan *Miten media puhuu* median ainutlaatuisesta kyvystä vaikuttaa tietoon, uskomuksiin, arvoihin, sosiaalisiin suhteisiin ja sosiaalisiin identiteetteihin. Sen vaikutusvaltaisuuden voima ilmentyy erityisesti kielessä. Joukkotiedotusvälineet pystyvät muodostamaan asioille erilaisia merkityksiä esittämällä asiat haluamallaan tavalla. Ne kykenevät tekemään asioista merkityksellisiä sen mukaan miten ne asiat esittävät. (Fairclough 1997, 10.) Oleellista on tämän tutkimuksen ja tutkimuskysymyksen kannalta selvittää, miten mediassa Maailma kylässä- tapahtumasta kirjoitetaan, minkälaista kieltä käytetään tai mitä jätetään sanomatta. Median tuottama representaatio tästä tapahtumasta muokkaa myös ihmisten käsityksiä siitä, miten tapahtumasta ja siihen liittyvistä teemoista puhutaan, sillä medialla on vahva vaikutus ihmisten käsityksiin.

Tämän luvun keskeisenä tarkoituksena on selventää Maailma kylässä- festivaalin kulttuuristen sisältöjen merkitysten rakentumista mediassa. Ensin esittelen lehtiartikkeleissa esiintyneitä keskeisiä teemoja, joita visualisoin artikkeleista keräämieni sitaattien kautta. Uutisoinnissa esiintyneet teemat kuvaavat tapahtuman median näkökulmasta keskeisiä kulttuurisia sisältöjä. Tämän jälkeen syvennyn kulttuuristen sisältöjen merkitysten representointiin. Teemojen ja niistä rakentuvien representaatioiden luokittelu on ollut haastavaa, sillä lukuisat sitaatit liittyvät niin moniin ulottuvuuksiin ja niiden merkitysten monikerroksisuus tuo esille syvempiä ja laajempia merkityksiä median tuottamista representaatioista.

Ensiksi esittelen aineistosta löytyneet teemat, joiden perusteella syvennyn tarkemmin aineistossa muodostuneisiin representaatioihin. Nämä representaatiot ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa myös aineiston sitaateissa. Ne ovat samalla vuorovaikutuksessa niiden kanssa ajallisesti läsnä olevan yhteiskunnallisen keskustelun ja yleisen ilmapiirin kanssa. Tässä tutkimuksessa representaatiot tarkoittavat siis lyhyesti sanottuna sitä, miten jostain asiasta puhutaan, minkälaisia tekstejä niiden avulla tuotetaan ja miten tämän asian merkitykset rakennetaan esimerkiksi tuotetuissa teksteissä. Representaatio siis tarkoittaa tässä tutkimuksessa tapoja, joilla tuotetaan aineistossa esiintyneistä diskursseja. Diskurssilla tarkoitetaan representaation kautta rakennettuja

syvempiä merkityksiä tai “suurempia ulottuvuuksia”, joita olen aineistosta analysoinut.

5.1 Maailma kylässä- festivaalin uutisoinnissa rakentuneet teemat

Usein Maailma kylässä- tapahtumasta kirjoitetuissa teksteissä esille nousseet teemat koskettavat nimenomaan tapahtuman kulttuurista sisältöä. Median uutisoinnista löytyy paljon erilaisia tekstejä, jotka muokkaavat median näkökulmasta rakennettua tapahtuman kokonaiskuvaa. Festivaalista median uusintamat teemat auttavat muodostamaan käsityksen tapahtuman eri ulottuvuuksista, jotka muodostavat laajan kokonaisuuden. Uutisoinnista keskeisimpiä toistuvia teemoja ovat ruoka, kulttuuri, taiteet, musiikki, suvaitsevaisuus, monikulttuurisuus ja vaihtoehtoisuus sekä kansalaisjärjestötoiminta.

*“Maailman keittiöiden harvinaisuuksia Maailma kylässä -festivaalilla.”
Rööperin Lehti 10/2012. Artikkelin otsikko.*

Yllä oleva sitaatti tuo esille ruoan keskeisen merkityksen kulttuurillisena sisältönä Maailma kylässä- festivaaleilla. Median representaatioissa ruoka nostetaan erittäin keskeisenä teemana esiin, ja esimerkiksi tässä tapauksessa se on otettu osaksi artikkelin otsikkoa. Tapahtuma nostetaan sitaatissa ruoan kautta sisällöllisesti erittäin mielenkiintoiseksi, sen luvatussa tarjota vierailijoille harvinaisia makuja maailmalta.

*“Rautatientorilla ja Kaisaniemen puistossa **kulttuurit kohtaavat musiikin, ruuan ja tanssin parissa.**” Helsingin Sanomat (Kesä) 16.5.1012. Uutinen.*

Sitaatissa korostuvat tapahtuman monipuolisten kulttuuristen sisältöjen merkitys. Näitä sisältöjä edustavina tärkeinä teemoina nähdään musiikki, ruoka sekä tanssi. Kulttuuristen sisältöjen “kohtaaminen” korostaa monenlaisten teemojen yhdistämisen merkitystä tapahtuman sisällön rakentajana.

*“Aika avata silmät maailmalle. **Monikulttuurisuuden, globalisaatioasioiden ja kehitysyhteistyön puolesta liputtava Maailma kylässä -festivaali juhlii 28.–29.5.**”
Helsingin Uutiset (Länsi) 25.5.2005. Artikkel.*

Tämän sitaatin representaatioissa nousee esiin tapahtumaan liittyvät keskeiset teemat, kuten monikulttuurisuus, suvaitsevaisuus ja kehitysyhteistyö. Sitaatin mukaan tapahtuman nähdään “liputtavan” näiden tärkeiden asioiden puolesta. Festivaalilla keskeisessä osassa

olevat kansalaisjärjestöt ovat tärkeitä kehitysyhteistyön ja globaalien haasteiden puolestapuhujia, mitä korostetaan myös tässä sitaatissa.

“Maailma kylässä- festivaalin kaltaiset tapahtumat ovat oivallisia paikkoja saada pakolaisasiaa esille.” Kainuun Sanomat 27.5.2008. Artikkel.

Eräänä olennaisena teemana tapahtumaan liittyvässä uutisoinnissa on myös vaikuttaminen ja erityisesti poliittinen vaikuttaminen, mitkä tulevat esille muun muassa yllä olevassa sitaatissa. Tapahtuma nähdään mediassa väylänä, jonka kautta saadaan välitettyä kansalle tietoa haastavista aiheista ja yhteiskunnallisista asioista. Festivaali nähdään paikkana, jossa pystytään kertomaan ihmisille yhteiskunnallisista haasteista, kuten esimerkiksi pakolaisten ongelmista. Keskeisenä keinona näiden ilmiöiden esiintuomiseen kyseisessä tapahtumassa ovat esimerkiksi taiteet, musiikki, keskustelutilaisuudet ja politiikassa mukana olevat puhujat.

5.2 Tapahtuman nimen monimerkityksellinen käyttäminen

Maailma kylässä- festivaalin nimellä on leikitelty median uutisoinnissa paljon. Tapahtuman nimelle on representoitu useita eri merkityksiä ja kielen avulla sen merkitys vaihtelee todella paljon. Nimen etymologia viittaa vahvasti monikulttuurisuuteen ja onhan festivaalia mainostettu Suomen suurimpana monikulttuurisuusfestivaalina. (<http://www.maailmakylassa.fi/festivaali-info> <viitattu 12.12.2014>.) Maailma kylässä-tapahtuman nimi antaa median muodostamien representaatioiden kautta katsottuna ennakkooletuksia lukijalle. Nimellä leikittely esimerkiksi uutisen otsikoinnissa antaa lukijalle tietynlaisen kuvan tapahtumasta ja sen sisällöstä, vaikka hän ei olisi tapahtumassa aikaisemmin käynytäkään. Perimmäisenä tarkoituksena nimen merkityksen representaatiossa on tekstin kontrastien luominen sekä lukijan mielenkiinnon herättäminen.

“Melkein koko maailma tulee kylään!” Helsingin Sanomat 24.5.2008. Artikkel.

Yllä oleva sitaatti on hyvä esimerkki siitä minkä tyyppistä representointia tapahtuman nimeen yleensä uutisoinnissa liittyy. Sitaatista huokuu läpi ajatus yhteisöllisyydestä, mutta samanaikaisesti siitä voidaan nostaa esille erottelu tai “vieraus” kahdestakin syystä. Ensinnäkin sitaatin mukaan maailma viittaa tässä tapauksessa siihen, että “jotkut toiset” tulevat kylään “meille”. Tämä voidaan liittää ajatukseen meidän ja muiden dikotomiasta, eli

tässä tapauksessa erotellaan nuo kylään tulevat ihmiset jollain tavalla meistä. Toinen syy representoinnin ilmenemiseen erottelusta tai kategorisoinnista tässä sitaatissa liittyy siihen, että joitakin on tästä tapahtumasta jätetty ulkopuolelle, sillä paikalle saapuu ”melkein koko maailma”.

“Koko maailma kyläilee” Metro 27.5.2005. Otsikko

Sitaatti kuvaa sitä, kuinka tapahtuman nimeen liittyvää merkitystä on representoitu tarkoittamaan jotain muuta, kuin se alkuperäisesti on tarkoittanut. Toisin kuin aikaisemmassa katkelmassa, tässä sitaatissa on otettu koko maailma osaksi vierailua. Vaikka sitaatissa voidaankin ajatella kaikki maailman ihmiset mukaan luetuiksi, silti “me ja muut” -ajattelu elää tässäkin sitaatissa koko maailma tullessa Suomeen kyläilemään.

“Maailma tulee taas kyläilemään ” Hämeen Sanomat 6.3.2008. Otsikko

Kolmas sitaatti korostaa tapahtuman muodostumista jo perinteeksi, sillä “maailman kyläily” kuvataan taas tapahtuvaksi. Hämeen Sanomien uutinen määrittelee tapahtumassa esiintyvän me ja muut -asettelun vakiintuneeksi vuosittain esiintyneeksi ilmiöksi. Sitaatti siis tavallaan legitimoii tapahtuman osaksi suomalaista kulttuuritapahtumaperinnettä ja “maailman vierailun” jo hyväksyttynä ilmiönä.

Maailma kylässä - festivaalin nimi erityisesti median rakentamissa yhteyksissä viittaa voimakkaasti toiseuden diskurssiin, kaikissa kolmessa esittelemässäni sitaatissa. Jokaisen sitaatin keskiössä on ajatus “meistä ja muista”, vierailevasta osapuolesta ja “meille” kotoisesta osapuolesta. Vierailevan osapuolen voidaan ajatella olevan “kaukainen toinen”, joka on kiinnostava sen erikoisuuden vuoksi, sillä se ei ole osa omaa yhteiskuntaamme (Horsti 2000).

5.3 Kulttuurisista sisällöistä rakennetut merkitykset

Median representoimien tapahtuman eri teemojen jälkeen on luontevaa syventyä tarkemmin uutisoinnissa rakennettuihin merkityksiin. Näitä merkityksiä representoidaan median uutisoinnissa usein juuri esille tulleiden teemojen kautta. Seuraavaksi analysoin tarkemmin median representaatioihin ja siihen, millä keinoilla media merkityksellistää Maailma kylässä- festivaalia ja sen ulottuvuuksia.

“Music, theatre and arts for a good cause” Six Degrees 5/2013. Artikkelin otsikko.(Musiikkia, teatteria ja taiteita hyvän asian puolesta.)

Taiteet ovat olennainen osa Maailma kylässä- festivaalin sisältöä myös median tuottamien representaatioiden mukaan. Kimmo Kainulaisen (2004) kulttuuritapahtumista tehdyn tutkimuksen mukaan kulttuuritapahtumien tuottajat näkevät taiteiden olevan tapahtumissa esillä niiden itseisarvon vuoksi, eikä suinkaan taloudellisen voiton tavoittelun takia (Kainulainen 2004, 28). Vierailijoille maksuttomalla Maailma kylässä- festivaalilla, taiteiden voidaan nimenomaan ajatella olevan itseisarvo, koska niillä ei ole tapahtumassa taloudellisia päämääriä. Taiteiden rooli tapahtumassa ei kuitenkaan ole pelkästään mielihyvän tuottaminen yleisölle tai katsojien tunteiden herättäminen, vaan taiteilla on kyseisessä tapahtumassa paljon “syvempi” merkitys. Sitaatissa tulee selkeästi esille median rakentama tapahtumassa esitetyn taiteen laajempi merkitys ja niiden välinearvo. Kelleher (2009) onkin kirjoittanut muun muassa teatterin olleen kritiikin välineenä esimerkiksi politiikkaan tai talouteen (Kelleher 2009, vii). Media representoi tapahtuman taiteellisen sisällön niiden itseisarvon lisäksi toimivan hyvän asian puolesta, eli ne nähdään niin sanotusti välittäjänä tai informaationa.

“Maailma kylässä -tapahtumassa kohtaavat monet kulttuurit, musiikin, taiteen ja monenlaisen toiminnan merkeissä.” Helsingin Sanomat 21.5.2007. Uutinen.

Tapahtuman kulttuuristen sisältöjen ympärille muodostuu median representaatioissa laajempiakin ulottuvuuksia. Tapahtuman kulttuurisiin sisältöihin liittyy usein voimakkaasti myös ajatus niiden tarkoituksesta olla jonkin tietyn yhteisön kulttuurin edustaja. Helsingin Sanomissa ilmestyneessä artikkelissa representoidaan kulttuurien kohtaamista, joka tapahtuu festivaaleilla musiikin, ruuan, taiteiden ja tanssin kautta. Nämä representaatiot liittävät tapahtuman kulttuurillisen sisällön yhteisölliseen kulttuuriin ja kulttuuri-identiteettiin merkityksiin. Antropologinen kulttuurikäsitys kuvaa kulttuurin olevan ihmisten elämäntapa (Jenkins 1993,11—12). Elämäntapaan voidaan liittää olennaisena osana esimerkiksi tavat, ruoka, musiikki ja uskonto. Tätä kulttuuria ihmisen elämäntapana korostetaan juuri yllä olevassa sitaatissa. Erilaisten kulttuurien kohtaaminen representoidaan tapahtuvan erilaisten elämäntapojen esillä olemisen kautta, jolloin kulttuuriset stereotyyppiset eroavaisuudet tulevat esille.

Kulttuuri-identiteettien piirteiden avulla rakennetaan stereotypioita erilaisista kulttuureista ja vahvistetaan eroja niiden välillä (Hall 1997, 190—191, 277). Nämä esimerkiksi mediassa ja puheessa rakennetut stereotypiat saattavat vaikuttaa ihmisten mielikuviin tietystä maasta tai kansasta. Tiedyt kulttuuriset merkitykset saattavat tuoda mieliimme automaattisesti jonkin maan tai alueen, kuten esimerkiksi salsa Latalaisen Amerikan, Fish and Chips- annos Englannin, reggae- musiikki Jamaikan tai härkätaistelut Espanjan. Esiitettyjen stereotyyppien avulla muokataan ihmisten käsityksiä tietyn maan tai sen asukkaiden kulttuurista ja identiteetistä.

“Kaukomaiden karnevaali täyttää Helsingin keskustan.” Kirkko ja kaupunki 19/2009. Artikkelin otsikko

Karnevaali- sana vahvistaa tapahtuman merkitystä etnisyyttä ja erilaisuutta korostavana festivaalina. “Kaukomaiden karnevaali” tuo mieleen merkityksen eksoottisena ja iloisena tapahtumana. Etnisyyttä määritellään usein kulttuuristen, uskonnollisten, kielellisten tai tapojen perusteella, joiden kautta ihmisten määritellään kuuluvan johonkin tiettyyn etniseen ryhmään (Pietikäinen 2002, 18.) Yllä olevassa sitaatissa nostetaan esille monien erilaisten etnisyyksien kohtaaminen, joka tapahtuu festivaalin asettamissa puitteissa. Sitaatissa tuodaan selkeästi esille näiden paikalla olevien etnisyyksien erilaisuus verrattuna esimerkiksi suomalaiseseen kulttuuriin. Toiseutta ja erilaisuutta representoidaan siis tuoden kaukomaiden eksotiikan ja erilaisuuden osaksi Helsinkiä festivaalin ajan.

Yllä oleva sitaatti representoi Maailma kylässä- festivaalin monikulttuuriseksi ja iloiseksi tapahtumaksi. Festivaalin keskiössä tämän sitaatin representaation mukaan voidaan nähdä erilaisuuden ja suomalaisesta kulttuurista poikkeavien kulttuurien esiintymisen.

5.4 Tapahtuman poliittiset ja taloudelliset ulottuvuudet

Maailma kylässä- festivaaliin liittyvässä uutisoinnissa korostuu usein tapahtuman keskiössä oleva kansalaisjärjestötoiminta sekä tapahtumaan liittyvät poliittiset ulottuvuudet. Media representoi festivaalin iloisen tunnelman lisäksi vakavasti otettavaksi poliittisia ulottuvuuksia omaavaksi tapahtumaksi. Tapahtuma nähdään lukuisissa median tuottamissa julkaisuissa myös poliittisen toiminnan ja viestinnän väylänä. Festivaalin toimivuus poliittisen ja yhteiskunnallisen keskustelun kenttänä on olennainen osa tapahtumasta rakennettua kokonaiskuvaa.

“Demokratian toive, puute ja tarve kuuluvat läpi toukokuun viimeisenä viikonloppuna järjestettävän Maailma kylässä- festivaalin.” Rööperin Lehti 9/2012. Artikkel.

Sitaatti korostaa tapahtuman merkitystä poliittisten asioiden, kuten tässä tapauksessa demokratian keskusteluareenana. Festivaali representoidaan keskeiseksi osaksi demokratiaa ajavien järjestöjen ja poliittisten puheenvuorojen toiminnassa. Median representaatioiden mukaan tapahtuman merkitys poliittisten aiheiden kuten demokraattisen toiminnan levityksen voimaannuttajana on keskeinen sillä olevien mahdollisuuksien puitteissa.

Tässä sitaatissa representoidaan Maailma kylässä- festivaalin keskeisiksi poliittisiksi intresseiksi tuoda esille aiheita, jotka liittyvät muun muassa kehitysyhteistyöhön ja tapahtumaan osallistuvien kansalaisjärjestöjen toimintaan. Usein tapahtuman vuosittain vaihtuvat teemat vaikuttavat median uutisointiin aiheesta. Vuonna 2012 festivaalin pääteemana oli demokratia, joka on tullut esille festivaalin kaikissa eri ulottuvuuksissa, sekä esitettyä taiteessa että paikan päällä käydyissä keskusteluissa. Media merkityksellistää demokratian olennaiseksi osaksi tapahtumaa, ja tapahtuman esille tuoma huoli sen puutteesta joissakin maailman maissa korostuu myös uutisoinnissa.

“Mat och music från hela världen och så en salig röra av olika rörelser med mer eller mindre politiska förtecken.” HBL 29.5.2005. Artikkel. (Ruokaa ja musiikkia ympäri maailmaa ja sekoitus liikkeitä, joissa on enemmän tai vähemmän poliittisia vivahteita.)

Tapahtuma nimetään sitaatissa erilaisten poliittisten liikkeiden kohtaamispaikaksi, jossa yhdistyvät myös ympäri maailmaa tulleet maut ja rytmit. Sitaatissa representoidaan tapahtuman merkitystä kansalaisjärjestöjen ja poliittisten toimijoiden toiminnan ja medianäkyvyyden edesauttajana. Tapahtuman kulttuuristen sisältöjen keskeisyys korostuu myös, mutta ne voidaan nähdä myös osallisena poliittiseen toimintaan.

“Musiikot tekevät politiikkaa.” Helsingin Sanomat 23.5.2014. Artikkel.

Artikkelin sitaatissa representoidaan muusikoiden olevan osa politiikkaa ja heidän omalla tavallaan tuovan esiin poliittisia aiheita ja ilmiöitä Maailma kylässä- festivaaleilla. Kuten aikaisemmin tuli esille, taiteiden kantaaottava merkitys tapahtumassa on olennainen. Taiteet nähdään keinona poliittisten ulottuvuuksien esiintuomiseen, eikä suinkaan

“merkityksettömänä soitteluna” tai viihteenä ilman viestiä. John Wyver on kirjoittanut, että taiteilijoilla on usein työnsä taustalla ajatus tai visio, jota he haluavat ilmaista välineensä, eli esimerkiksi tässä tapauksessa musiikin kautta (Wyver 1988, 35). Media representoi uutisoinnissaan tapahtuman kulttuurisilla sisällöillä lähtökohtaisesti olevan myös poliittisia tarkoituksia.

“Maailmaparantajat tapaavat maailmankylässä.” Taloussanomien 26.5.2007. Artikkelin otsikko.

Sitaatin ’ivallinen’ sävy maailmanparantajien kohtaamisesta Maailma kylässä-tapahtumassa, on selkeä esimerkki niistä ennakkoluuloista, joita tapahtumaan usein uutisoinnissa liittyy. Tapahtuman eri osapuoliin esimerkiksi kansalaisjärjestöihin viitataan maailmanparantajilla ja järjestetty tapahtuma on heidän kohtauspaikkansa. Vaikka ajatus maailmanparantamisesta onkin hyvä, sen onnistumiseen tapahtuman tiimoilta tämän sitaatin mukaan ei ole vakuuttava. Taloussanomien artikkelin otsikko on ennakkoluuloinen tapahtumaa ja sen mahdollisuuksia kohtaan.

*“Festivaalialueella erilaisten järjestöjen väki pääsi toden teolla mainostamaan itseään ja tarjoamaan vaikka minkämoista tietoa, myös keskellä aluetta seissyt mahdollisuuksien teltta oli tulvillaan eri maiden ja järjestöjen pöytiä.”
Helsingin Sanomat 2.6.2007. MieliPide/Artikkeli.*

Sitaatti korostaa tapahtuman informatiivista ulottuvuutta, joka tulee esille sen asiasisällön kautta. Kansalaisjärjestöjen keskeinen rooli Maailma kylässä- festivaalilla korostuu tapahtuman järjestäjien puheiden lisäksi myös median representaatiossa. Yllä oleva sitaatti merkityksellistää tapahtuman keskeiseksi kansalaisjärjestöjen toimintakentäksi, jossa niillä on mahdollisuus tuoda esille toimintaansa ja edustamia asioita. Tapahtumassa keskeinen rooli on myös ”mahdollisuuksien teltalla”, jossa eri järjestöillä on mahdollisuus kertoa toiminnastaan. Festivaalilla representoidaan olevan tärkeä tehtävä eri järjestöjen valtavirtaistajana ja esilletuojana. Gamson ja Wolsfeld (1993) painottavat, että kansalaisjärjestöjen pyrkimykset saada näkyvyyttä mediassa liittyvät niiden tarpeeseen päästä osaksi julkista keskustelua, legitimoidakseen toimintaansa ja saadakseen ihmisiä liikkeelle. Asymmetrinen riippuvuus median ja järjestöjen välillä kuvaa kansalaisjärjestöjen voimakasta tarvetta päästä osaksi mediaa, joka taas ei ole lainkaan riippuvainen järjestöistä. (Gamson & Wolsfeld 1993, 116.)

“Tänä vuonna kahdeksatta kertaa järjestetty festivaali pyrkii lisäämään suomalaisten tietoisuutta köyhyydestä kolmansissa maissa.” Länsi-Savo 28.5.2007. Artikkel.

Mediatekstissä köyhyydelle annetaan konkreettisesti paikka kolmansiin maihin eli kehitysmaihiin, joista useiden suomalaisten tietoisuuden representoidaan olevan heikolla tasolla. Tapahtuma pyrkii tuomaan esille köyhyyden, jota ei määritellä varsinaisesti suomalaisten ongelmaksi, vaan kaukaiseksi (kolmannet maat) “toisten” ongelmaksi. Todellisen köyhyyden määrittelemisen kolmansien maiden ongelmaksi on ollut yleistä jo Toisesta maailmasodasta lähtien, kun massaköyhyys ’löydettiin’ Aasiasta, Afrikasta ja Etelä-Amerikasta. Edelleen hallitsevaan diskurssiin kolmansien maiden köyhyydestä kietoutuu merkittävästi myös kulttuurin, rodun, kansallisuuden ja sukupuolen ulottuvuudet erottelun voimakeinoina. (Escobar 1995, 24, 41–42.) Uutisointi representoi tapahtuman informaation väyläksi, jota kautta festivaalin vierailijat saavat tietoa erilaisista yhteiskunnallisista asioista.

*“Lisäksi tapahtuma tarjoaa kiinnostuneille mojovan määrän **tietoa maailman tilasta ja näkökulmia yhteiskuntaan**, sillä täällä ovat edustettuina lähes kaikki Suomen kansalaisjärjestöt. Lavoilla luennoivat myös eri alojen asiantuntijat ja yhteiskunnalliset vaikuttajat.” Helsingin Uutiset 21.5.2008. Artikkel.*

Sitaatti vahvistaa tapahtuman merkitystä yhteiskunnallisen keskustelun paikkana. Tapahtumalla on myös keskeinen tehtävä paikkana, johon eri järjestöt, asiantuntijat ja poliitikot voivat tulla jakamaan ajatuksiaan ajankohtaisista aiheista. Tapahtuman merkityksellisyyttä keskusteluareenana representoidaan viittaamalla sen kokoon suurena tapahtumana Suomen mittakaavassa, koska paikalla ovat “lähes kaikki Suomen kansalaisjärjestöt”.

*“Paikalla on ympäristö-, ihmisoikeus- ja kehitysyhteistyöjärjestöjä sekä **eri maiden kulttuureja edistäviä yhdistyksiä**.” Monitori 2/2008. Artikkel.*

Sitaatti representoi tapahtuman monipuolisuutta osallistuvien järjestöjen näkökulmasta. Se kuvastaa selkeästi Maailma kylässä- festivaaleille osallistuvien kansalaisjärjestöjen monialaisuutta ja eri aiheiden asiantuntijuuden läsnäoloa tapahtumassa. Myös tapahtuman poliittiset lähtökohdat tulevat esiin nimenomaan eri järjestöjen ja muiden toimijoiden

läsnäolosta. Tapahtuman voidaan sitaatin mukaan nähdä olevan myös poliittisista lähtökohdistaan monikulttuurinen eri yhdistysten esitellessään toimintaansa.

*“Festivalen är mer **faktaspäckad än tidigare.**” HSB 20.5.2008. Uutinen. (Festivali on asiapainotteisempi kuin aikaisemmin.)*

Sitaatista voidaan päätellä tapahtuneita muutoksia edellisten vuosien sisältöihin nähden. Ennen kaikkea sitaatti korostaa tapahtuman asiasisältöä ja vahvistaa sen merkitystä suomalaisena kulttuuritapahtumana, jossa viihteellisyyden lisäksi myös asiasisältö on keskeisessä osassa.

*“Vuodesta 1995 alkaen järjestetty Maailma kylässä - festivaali on 300 kansalaisjärjestön **voimannäyte. Yleisöä vetää musiikki, mutta festivaalilla puhutaan paljon myös vakavaa asiaa ja esitellään järjestöjä...**” Helsingin Sanomat 24.5.2008. Artikkel.*

Tässä uutisessa tehdään selkeä ero tapahtuman viihteellisen ja asiasisällön välille. Sitaatin mukaan tapahtuman kulttuurillista sisältöä voidaan pitää festivaalin vetonaulana, mutta poliittinen sisältö mielletään tässä “keskeisemmäksi” ulottuvuudeksi. Tapahtuman merkitys sen poliittisten intressien kautta representoidaan myös olevan mahdollisuuksia täynnä, kun tapahtuma kuvataan kansalaisjärjestöjen “voimannäytteeksi”.

Tapahtuman keskeisenä perusteena ja poliittisena ulottuvuutena on sen maksuttomuus.. Tapahtuman merkitys muun muassa Helsingin elinkeinoelämää tukevana tai voittoa tavoittelevana festivaalina ei voida nähdä, sillä se on kaikille vierailijoille ilmainen. Maksuttomuus on tärkeä periaate myös järjestäjien näkökulmasta sillä lipputuloja ei kerätä, vaikka tiukka budjetti aiheuttaakin vuosittain haasteita tapahtuman organisoimisessa. Festivaalin luonne kaikille avoimena ilmaisifestivaalina korostuu useissa siitä kirjoitetuissa sanomalehtiartikkeleissa.

*“Tapahtumasta jäi aiemmin hyvä mieli. Se **ei ole kaupallinen** ja tuntuu siksi tosi erilaiselta kuin **normaalisti tapahtumissa on rahastusmentaliteetti.**” Helsingin Sanomat 24.4.2014. Kommentti artikkelissa. Kim Isosomppi.*

Tapahtumassa keskeisenä asiana ylläolevan sitaatin mukaan on maksuttomuus, jolloin sen luonne on erilainen kuin tavallisesti festareiden luonne on. Tapahtuma ei pyri tavoittelemaan

voittoa, jolloin se poikkeaa voimakkaasti muista samantyyppisistä ja tekee kyseisestä tapahtumasta harvinaislaatuinen. Sitaatissa korostuu tapahtuman ainutlaatuisuus, kun sitä verrataan “normaaliin” tapahtumien rahastukseen. David Throsby on tuonut taloudellisen arvon sijaan esille kulttuurituotteiden ja palveluiden arvottamiselle erilaisia tapoja, joita voidaan soveltaa myös kulttuuritapahtumien merkityksellistämiseen. (Throsby 2014.) Maailma kylässä- festivaalin ollessa ilmainen ja voittoa tavoittelematon, voidaan ajatella sen arvon muodostuvan esimerkiksi sosiaalisista tai symbolisista lähtökohdista. Tapahtuma on kohtaamispaikka ja sosiaalinen foorumi, jossa keskustellaan polttavista puheenaiheista. Sen lisäksi tapahtuman symbolinen arvo voidaan nähdä esimerkiksi monikulttuurisuuskeskustelujen aloittamisessa ja suvaitsevaisuuden korostamisessa. Muun muassa nämä ulottuvuudet ovat erittäin oleellisia tapahtuman järjestämisen ja merkityksen kannalta taloudellisen voiton sijaan.

“Värikäs ilmaistapahtuma tuo Helsingin Kaisaniemenpuistoon toistasataa kulttuurielämystä, luvassa on taidetta ja toimintaa koko perheelle.” Tiedonantaja 25.5.2007. Artikkel.

Yllä olevassa sitaatissa korostetaan tapahtuman elämyksellisyyttä ja monipuolisuutta sekä maksuttomuutta. Tässä sitaatissa korostetaan tapahtuman merkitystä, joka rakentuu ilman sen ekonomista ulottuvuutta. Laaja kulttuuritarjonta, toimintaa koko perheelle sekä taiteet ovat keskeisiä syitä miksi tapahtumalla voidaan ajatella olevan sekä sosiaalista että symbolista arvoa (Throsby 2014), vaikka sillä ei taloudellista voittoa tehdäkään.

Tapahtuman “värikkyydellä” representoidaan tapahtuman monikulttuurista tai poikkitaiteellista ilmettä, ja näiden ulottuvuuksien nähdään rakentavan toimintaa kaikenikäisille. Se että tapahtuman maksuttomuus nousee myös esille värikyyden ohella, voidaan sen nähdä tukevan tapahtuman suvaitsevaisuuden ulottuvuutta, jolloin kaikilla on mahdollisuus tulla paikalla varallisuudesta riippumatta.

5.5 Taiteelliset sisällöt ja niiden vaikuttamisen mahdollisuudet

Musiikki, taiteet ja ylipäätään tapahtuman kulttuuritarjonta on keskeinen osa Maailma kylässä- festivaalia ja se näkyy myös siitä tuotetuissa teksteissä. Tapahtuman poikkitaiteellisuus korostaa nimenomaan esitetyn taiteen moniulotteisuutta ja avoimuutta. Tapahtumassa on esillä musiikkia sekä muuta esittävää taidetta ja esimerkiksi työpajoja.

Analyysissä keskeistä on diskurssianalyysin avulla selvittää, ei pelkästään tapahtuman taiteellista sisältöä sellaisena kuin se on, vaan median esille tuomaa kulttuurin ja taiteen syvempää merkitystä tapahtuman osana.

Taiteiden liittäminen osaksi Maailma kylässä- festivaalia liittyy voimakkaasti sekä niiden itseisarvoon että laajempaan merkitykseen ”tiedon välittäjänä”. Taiteiden “välittäjän asema” tapahtumassa on erittäin keskeinen, joko korostuu useaan otteeseen median uutisoinnissa. Taiteiden merkitys näkyy erityisesti niiden monipuolisuudessa ja niiden tarkoitus tapahtumassa jakautuu kahteen eri ulottuvuuteen. Median uutisoinnin mukaan taiteiden merkitysten voidaan nähdä jakautuvan ajallisesti kahteen eri aikaan; ennen festivaalia sekä sen aikana. Ennen festivaalia taiteet nähdään median representaation mukaan houkuttimena, jolla ihmiset saadaan tulemaan kyseiseen tapahtumaan. Esimerkiksi Helsingin Sanomien uutisoidessa jonkun maailmankuulun musiikkiartistin tai teatteriryhmän saapuvan tapahtumaan, näin taiteiden avulla mediassa rakennetaan tapahtumalle näkyvyyttä.

Taiteiden itse tapahtuman aikana rakentuvat merkitykset voidaan nähdä liittyvän niiden paikan päällä tapahtuvaan toimintaan. Taiteiden nähdään tuovan tapahtumassa esille erilaisia kulttuuri-identiteettejä, viestejä ja niiden avulla pystytään rakentamaan esimerkiksi tietoa köyhyydestä tai epäoikeudenmukaisuudesta. Taiteiden on kuvattu koko niiden olemassaolon ajan kuvattu tuovan mielihyvää niiden kuluttajille. Aikojen saatossa ihmiset ovat kuitenkin liittäneet taiteet palvelemaan erilaisia sosiaalisia, poliittisia tai yhteiskunnallisia tarkoitusperiä (Dissanayake 1990,6—7). Nämä taiteiden tarkoitusperät ovat nimenomaan Maailma kylässä- festivaalin kaltaisten kulttuuritapahtumien keskiössä.

“Maailma kylässä ei ole vain musiikkia, vaan kattava tietopaketti ympäröivästä maailmasta ja todellisuudesta.” Helsingin Sanomat 2.6.2007. MieliPide/Artikkeli. Milla Outinen

Sitaatti vahvistaa representoiden taiteiden laajempaa ulottuvuutta tapahtumassa. Voidaan siis väittää, että taiteet kuten esimerkiksi musiikki Maailma kylässä- festivaalilla ovat keinona välittää informaatiota niiden kuluttajalle. Musiikin kautta pystytään välittämään tietoa “ympäröivästä maailmasta ja todellisuudesta”, eli musiikin ulottuvuudet eivät liity pelkästään niiden merkitykseen mielihyvän tuottajana.

“Maailma kylässä-festivaalilla otetaan taiteella kantaa yhteiskunnan tilaan ja epäkohtiin.” Etelä- Suomen Sanomat 29.5.2005. Artikkel

Yllä olevan sitaatin puitteissa voidaan taiteiden ajatella olevan aktivistista toimintaa, jonka avulla nostetaan esille yhteiskunnan epäkohtia ja kuvataan senhetkistä tilaa. Taiteilijat pyrkivät työllään tekemään vaikutuksen katsojaan, mutta ennen kaikkea se on itseilmaisun keino. Couldry kirjoittaa taiteiden arvojen olevan autonomisia ja taiteilijoiden subjektiivisia näkemyksiä, mutta korostaa niiden samalla olevan jo perustaltaan viestintää (Couldry 2012, 153). Sen lisäksi, että taiteen avulla pyritään tekemään jotain hyvää, sen avulla pystytään myös ottamaan kantaa vaikeisiin yhteiskunnallisiin asioihin.

Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että taiteiden takana on ajatus muutoksesta tai ainakin pyrkimys siihen. Sitaatin mukaan taiteet ovat kannanotto tämänhetkiseen yhteiskuntaan ja sen ongelmakohtiin. Maailma kylässä- festivaalin uutisoinnissa rakentuu selkeä informatiivisten taiteiden diskurssi. Tämä kyseinen diskurssi korostaa taiteiden keskeistä asemaa tapahtumassa sekä niiden itseisarvon ja autonomisten lähtökohtien että informatiivisuuden vuoksi. Taiteelliset ja kulttuuriset sisällöt festivaalissa median mukaan omaavat siis kaksiosaisen merkityksen.

“Festivaalin kulttuuriohjelmasta tutut maailmanmusiikin rytmit kuuluvat kolmessa musiikkidokumentissa, mutta vakavammat teemat kaikuvat musiikin taustalla.” Rööperin Lehti 9/2012. Artikkel

Festivaalissa esillä olevien musiikkidokumenttien representoidaan myös tuovan esille vakavampia aiheita. Puhuttaessa maailmanmusiikista, viitataan sillä monikulttuuriseen erotteluun ja tiettyjen kansojen kulttuuri-identiteettiin piirteisiin. Musiikilla voidaan nähdä olevan tässä myös yhdistävä merkitys, sillä maailmanmusiikin rytmit kuvataan sitaatissa ”tutuiksi” festivaalin kulttuuriohjelman kautta. Musiikkiin liittyvä kulttuuri-identiteettinen ulottuvuus on yhteisöllisyyden näkökulmasta katsottuna erittäin merkittävää. Kollektiivisen identiteetin rakentavana osana voidaan nähdä kieli, oli se sitten puheen, laulun tai nuottien muodossa. Sen avulla pystytään rakentamaan yhteisöllisyyttä ja vahvistamaan kulttuuria. (Tapper 2000, 5—6.)

“Monet festivaalin taiteilijat ja kansalaisjärjestöt tekevät merkittävää kansainvälisyyskasvatusta ja edistävät suvaitsevaa monikulttuurisuutta.” Etelä - Suomen Sanomat 29.5.2005. Artikkel

Aineistosta nousee esille taiteilijoiden työn vaikutus esimerkiksi suvaitsevaisuuteen tai “globaalin kansalaisen kasvatukseen”. Tämä siis tukee ajatusta siitä, että tapahtumassa esillä olevat taiteet omaavat syvemmän merkityksen, eivätkä ne ole tapahtumassa vain “kirsikkana kakun päällä”. Sitaatti siis vahvistaa informatiivisten taiteiden diskurssia. Taiteiden avulla voidaan tuoda esille niiden itseisarvon lisäksi myös esimerkiksi vähemmistöjen asioita ja taiteilijoiden tuntemuksia valtakulttuurin tuottamasta paineesta, sekä heidän käsityksiään oman kulttuurinsa merkityksestä.

*“Toukokuun viimeisenä viikonloppuna järjestettävällä Maailma kylässä-festivaalilla tuodaan **kulttuurin ohella esille vakavampiakin aiheita**” Kallio-Lehti 20–21/2013. Artikkel.*

Sitaatissa representoidaan tapahtumaa merkittävänä yhteiskunnallisten asioiden keskusteluareenana. Sen lisäksi, että korostetaan festivaalin kulttuurista ja taiteellista puolta, se voidaan myös nähdä yhteiskunnallisten haasteiden merkittävänä keskustelutapahtumana. Myös tässä sitaatissa korostuu informatiivisten taiteiden diskurssi, kun kulttuurisen sisällön vakuutetaan tuovan esille myös vakavampia aiheita.

*“**Poikkitaiteellinen kulttuurifestivaali, järjestäjien messutapahtuma, eksoottinen ruokakarnevaali sekä ajankohtaisaiheiden keskusteluareena on koolla Kaisaniemen puistossa ja rautatientorilla.**” Kalajokilaakso 19.5.2014. Artikkel.*

Sitaatissa toistuvat jotkut jo aikaisemmin esille nousseet tapahtumaan merkitykset. Tapahtuman merkitys määritellään monissa eri yhteyksissä koostuvan näistä eri ulottuvuuksista. Ensinnäkin tapahtuman merkitys representoidaan kulttuurista ja poikkitaiteellisuudesta, johon liitetään usein myös taiteiden yhteiskunnallinen merkitys ja taiteet “välittäjänä”. Toiseksi tapahtuma nähdään myös keskeisenä kansalaisjärjestöjen toiminnan tuojana valtavirran tietoisuuteen, antamalla niiden esitellä toimintaansa tapahtumassa ja tarjoamalla mahdollisuuden medianäkyvyyteen. Tapahtuma kuvataan keskeisenä ja tärkeänä paikkana yhteiskunnallisten asioiden keskusteluille ja globaalien ongelmien pohdiskelulle.

Median representaatioissa tapahtuman taiteellisista sisällöistä voidaan huomata siis selkeitä ulottuvuuksia, jotka nousevat esille useaan otteeseen. Taiteiden rooli tiedonvälittäjänä representoidaan keskeiseksi osaksi festivaalin taiteellista ja kulttuurista sisältöä. Voidaan siis

puhua representaatioissa rakentuneesta informatiivisten taiteiden diskurssista, jolle Maailma kylässä- festivaali on keskeinen tapahtumapaikka. Tapahtuman merkitys määritellään useasti juuri informatiivisten taiteiden esilletuojana.

6. MONIKULTTUURISUUDEN RAKENTUMINEN TAPAHTUMAN UUTISOINNISSA

Monikulttuurisuuden representoidaan monesti rakentuvan myös tapahtuman tuottamissa sisällöissä. Median mukaan tapahtuman sisällöissä muodostetaan jatkuvasti merkityksiä, jotka määrittävät monikulttuurisuuden ulottuvuutta festivaalilla. Media tuo uutisoinnissaan esille tapahtuman taiteellisten ja kulttuuristen sisältöjen muokkaamat käsitykset sekä mahdolliset esiinnoiset stereotyyppiset asetelmat. Monikulttuurisuuden ja kulttuuristen sisältöjen välinen yhteys korostuu tapahtuman uutisoinnissa.

“Eri kulttuurit kohtasivat perinteisesti Kaisaniemen puistossa.” Metro 30.5.2011

Mediatekstissä korostetaan erilaisten kulttuurien ’yhteentörmäystä’ Maailma kylässä-tapahtumassa. Vaikka sitaatti erotteleekin kulttuurit toisistaan, voidaan tämän yhteentörmäyksen nähdä muodostuneen yhteisöllisyydeksi, sillä tapahtuma on merkityksellistetty perinteeksi tai tavaksi. Sitaatissa painotetaan tapahtuman puitteissa eri kulttuurien kohtaamisen muodostuneen perinteeksi, mutta samalla korostetaan monikulttuurisuuden ja erilaisuuden olemassaoloa yhteiskunnassamme. Tekstissä nousee esille eri kulttuurien kohtaaminen ja perinteeksi muodostumisesta seuraava yhteisöllisyys. Sitaatti siis samanaikaisesti korostaa monikulttuurisuuden representaatioita erilaisuutena ja yhteisöllisyytenä, eli niin sanotusti sen negatiivista ja positiivista ulottuvuutta (Löytty 2010, 43—46). Kuten tässäkin sitaatissa käy ilmi, monikulttuurisuudella luokitellaan ihmiset erilaisiksi kulttuurisen taustansa vuoksi, jolloin kyseinen tapahtuma voidaan nähdä yhdistävänä tekijänä.

“Monikulttuurisessa kylässä vierailee myös Kari Tapio.” Helsingin Sanomat (NYT) 25.5.2007. Mielipidekirjoitus.

Kari Tapio nostetaan tässä sitaatissa monikulttuurisuuden vastakohdaksi, jolla korostetaan artistin suomalaisuutta ja perinteisyyttä, lukijoille tuttua ja turvallista. Sitaatti on räikeä vastakkainasettelu vieraan toiseuden ilmentymän ja monikulttuurisuuden esiintuojan Maailma kylässä- festivaalin, sekä kaikkien suomalaisten tunnistaman Kari Tapion, joka edustaa monille lukijoille perin suomalaista käsitystä musiikista.

Tämäntyyppisen asettelun taustalla voidaan kuvitella olevan median oletus Kari Tapion sopivuudesta tai sopimattomuudesta kyseiseen tapahtumaan, eli tietynlaiset ennakkoluulot. Vastakkainasettelua korostaa myös ajatus siitä, että Kari Tapiota ei liitetä osaksi “monikulttuurista kylää”, vaan hän ainoastaan vierailee siellä. Miksi Kari Tapio ei voisi olla osana tätä “monikulttuurista kylää”? Fairclough kuvaa median antavan identiteettejä erilaisille asioille ja toimijoille esimerkiksi antamalla niille erilaisia rooleja tuottamissaan teksteissä (Fairclough 1997, 14). Ylläoleva sitaatti on esimerkki, jossa media antaa Kari Tapiolle nimenomaan “suomalaisuuden roolin”, jolla pyritään tuomaan esille suomalaisuutta korostettaessa vastakkainasettelua “me ja muut”, joka sitaatissa näkyy. Erottelun avulla siis pyritään voimistamaan poikkeavuutta monikulttuurisuuden ja suomalaisuuden välillä.

*“Kari Tapio tuntui joidenkin mielestä olevan hiukan väärässä paikassa Kaisaniemen kentällä sunnuntaina iltapäivällä. **Iskelmän mestari** pysäytti kuitenkin **suuren kentällisen väkeä** kuuntelemaan, ja toimi epäilemättä osaltaan **yleisömagneettina** houkutellen Maailma kylässä -festivaaleille **wäkeä ohi sen joukon, joka sinne muutenkin olisi tullut.**” Helsingin Sanomat 28.5.2007. Artikkel.*

Tämä sitaatti vahvistaa jo aiemmin esille tullutta vastakkainasettelua. Kari Tapio esitetään “iskelmän mestarina” ja “yleisömagneettina”, mutta samanaikaisesti kyseisen supertähden ja suomalaisuuden perinteikkään esiintyjän nähtiin olevan väärässä paikassa esiintyessään Maailma kylässä -festivaaleilla. Sitaatissa tuodaan esille myös stereotyyppinen ajatus siitä, minkä tyyliseksi Maailma kylässä - festivaalin perinteinen kävijäkunta oletetaan. Ristiriitainen sitaatti, jossa esitetään Kari Tapion olleen “joidenkin mielestä” väärässä paikassa, mutta silti suuren suosion saavuttaneena, on selkeä esimerkki tapahtumaan liittyvistä ennako - oletuksista.

*“Itse kaksi päivää Maailma kylässä - festivaaleilla olleena voin **ilokseni todeta, että monikulttuurisuus toimii tällaisissa tapahtumissa parhaiten.** Näytti siltä, että **kaikilla oli mukavaa.**” Helsingin Sanomat 28.5.2008. Mieliopidekirjoitus Jussi K. Niemelä.*

Yllä olevassa mieliopidekirjoituksen sitaatissa tulee esille kirjoittajan omakohtainen kokemus “toimivasta” monikulttuurisuudesta. Tapahtuman monikulttuurinen ilme korostuu ihmisten kokemuksista hyvin onnistuneesta tapahtumasta, mutta mielenkiintoista on se, että mitä “monikulttuurisuus toimii tällaisissa tapahtumissa parhaiten” - tilanteeseen oikein tarvitaan?

Sitaatissa korostetaan erilaisuuden “hyväksymistä”, sillä tapahtuman monikulttuurinen ilme ja siihen liittyen vierailijan omakohtaisen kokemuksen esiintuominen, korostavat erilaisuuden ja toiseuden hyväksymistä suomalaisessa yhteiskunnassamme. Kirjoittaja toteaa “ilokseen”, että monikulttuurisuus on tapahtuman puitteissa toimivaa, aivan kuin hän olisi odottanut jotain muuta. Omakohtainen kokemus tapahtumasta on johtanut yllätykseen siitä, miten hyvin tapahtuma tuo esille monikulttuurisuutta. Toimivan monikulttuurisuuden ja “vieraan toisen” hyväksyminen tapahtuman puitteissa johtavat siihen jatkumoon, että “kaikilla oli tapahtumassa mukavaa”. ”Kaikilla näytti olevan mukavaa” voidaan nähdä viittaavaan siihen, että monikulttuuriset ryhmät ja etniset vähemmistöt saattoivat tulla tapahtuman puitteissa hyväksytyiksi, eikä rasismille tai syrjinnälle ole tilaa. Sitaatissa siis rakennetaan monikulttuurisuuden ja yhtenäisyyden representaatioiden kautta toimivaa tilannetta, jossa monikulttuurisuus on esillä. Festivaali nähdään sitaatin mukaan hetkellisenä tilanteena, jossa monikulttuurisuuden nähdään toimivan parhaiten esimerkiksi tavalliseen arkeen verrattuna.

“Tällaiset tapahtumat kokoavat erilaisia ihmisiä yhteen.” Helsingin Sanomat 2.6.2007. Mielipide/Artikkeli. Milla Outinen.

Tämä sitaatti representoi tapahtuman merkityksen perustuvan sen voimaan tuoda erilaiset ihmiset yhteen. Sitaatti vahvistaa tapahtumaan liittyvää voimaannuttamisen diskurssia, jolla tarkoitetaan sen kykyä tuottaa yhteisöllisyyttä (Linko & Silvanto 2011, 233—235). Festivaalin merkitys representoidaan sitaatin mukaan yhteisöllisyyttä korostavana ja erilaisuuden hyväksyvänä tapahtumana. Yhteisöllisyyden diskurssin rakentuminen korostaa myös tapahtuman tärkeää suvaitsevaisuuden ulottuvuutta.

6.1 Monikulttuurisuus, kulttuuri-identiteetit ja stereotypiat osana median representaatiota

“Tapahtumassa on tärkeää eri maailmojen kohtaaminen... Tyypillisin kuva on varmaankin mustien miesten etnobändi keskellä puistoa, tummat ja vaaleat lapset tanssimassa yhdessä, rastapäisiä ihmisiä rennoissa filiksissä.” Kainuun Sanomat 27.5.2008. Artikkeli.

Ylläolevaa sitaatti käyttää hyödykseen räikeää ja stereotypisointia. Sitaatissa representoidaan eri maailmojen eli eri kulttuurien kohtaamista, joka on lainauksen mukaan olennaista Maailma kylässä -tapahtumassa. Maailmojen kohtaamisen tiimoilta korostetaan

siinä rakentuneita eroja lisäämällä kärjistettyjä stereotyyppioita; “mustien miesten etnobändi”, “tummat ja vaaleat lapset”, “rastapäiset ihmiset rennoissa fiiliksissä”. Stereotyyppien esille nostaminen median representaatioissa on keino jähmettää ja voimistaa jo vallitsevia eroja (Hall 1997,190—191,277), joka näkyy myös yllä olevan sitaatin selkeästä stereotyyppien korostamisesta. “Eri maailmojen kohtaaminen” jota seuraa stereotyyppinen asettelu suomalaiselle ei niin “luonnollisesta” ilmiöstä. Ihmisten ulkonäön perusteella tehdyt stereotypisoinnit, juontavat juurensa median representaatioissa tapahtuneeseen rotusyrjintään, jossa esimerkiksi valkoinen nähdään normaalina ja luonnollisena ”perusominaisuutena”, kun taas tummaihoisuus nähdään sen vastakohtana (Hall 1997, 190—191, 277). Hallin kuvailemaa ilmiötä median representaatioiden aiheuttamista erotteluista kertoo myös räikeä vastakkainasettelu “tummat ja vaaleat lapset”, jonka avulla pyritään korostamaan representaation stereotyyppien voimakkuutta.

Sitaatin räikeän stereotypisoinnin voidaan kuitenkin nähdä olevan myös median keino puhuttaa ihmisiä. Erilaisuuden esiintuominen voi olla keino haastaa lukijat ajattelemaan monikulttuurisuusajattelussa yleisesti vallitsevia stereotyyppioita. Suomalaisten asenteisiin vaikuttaminen stereotypisoinnin kautta saattaa herättää lukijoissa monenlaisia reaktioita. Sitaatin representaation ja stereotyyppien avulla halutaan vaikuttaa ihmisiin, jotta he laajentaisivat maailmankatsomustaan ja pyrkisivät kumoamaan omia stereotyyppioitaan erilaisista kulttuureista. Tapahtumalla siis representoidaan olevan mahdollisuus olla osallisena rikkomassa ihmisten ennakkoluuloja erilaisuutta kohtaan.

“Samaan aikaan, kun monikulttuurisuus tuntuu olevan usealle kirosana, Kaisaniemessä 12. kertaa järjestettävä Maailma kylässä- festivaali mainostaa ylpeästi olevansa Suomen suurin monikulttuurisuusfestivaali.” Suomen kuvalehti 21/2011. Artikkel

Monikulttuurisuuden käsitteeseen liittyy siis useasti ajatus siitä kulttuureja erottelevana tekijänä, kuten esimerkiksi Löytty (2010) on määritellyt. Tämän vuoksi monikulttuurisuuden voidaankin nimenomaan joidenkin mielestä ajatella olevan kirosana, kuten yllä oleva sitaatti esittää, sillä monikulttuurisuudesta puhuttaessa siinä ei tarpeeksi usein korosteta kulttuureja yhdistäviä tekijöitä. Samanaikaisesti se, että monikulttuurisuuden voidaan nähdä olevan joillekin “kirosana” tai asia jota haluaa vältellä, Maailma kylässä-festivaali asetetaan vastakohtaksi tälle ilmiölle. Tapahtumaa merkityksellistetään tässä sitaatissa vaihtoehtoisuuden ja erilaisuuden representaatioiden kautta. Tapahtuma haastaa

vallitsevat perinteisyyden normit tuodessaan erilaisuuden ja toiseuden osaksi Suomea, sekä korostamalla monikulttuurisuuden positiivista eli yhdistävää puolta, negatiivisuuden ja erottelevan ulottuvuuden sijaan.

Median luoman representaation mukaan, joka tulee esille tässäkin sitaatissa, voidaan Maailma kylässä -festivaali nähdä tuomassa omalla tavallaan toiseutta ja erilaisuutta osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja vähemmistökulttuureja osaksi valtakulttuuria. Tapahtuman kulttuuriset sisällöt tukevat esillä olevaa monikulttuurisuutta ja erityisesti sen yhdistävä ulottuvuutta.

*“A place where citizens of all races, religions and ideologies can meet and give an **example of tolerance**, multiculturalism and **new viewpoints** on the globalized world in which we live nowadays.” Free!05. Artikkelin (Paikka jossa kaikkien rotujen, uskontojen ja ideologioiden kansalaiset voivat tavata ja näyttää esimerkkiä suvaitsevaisuudesta ja monikulttuurisuudesta, sekä antaa uusia näkökulmia globalisoituneesta maailmasta, jossa nykyisin elämme.)*

Mediateksti on erityisen oleellinen määriteltäessä toiseuteen liittyvää diskurssia. Tapahtuman kootessa erilaisia ihmisiä yhteen korostuu siinä yhteisöllisyyden lisäksi myös median representaatioiden synnyttämä käsitys erilaisuudesta ja ihmisten kategorisoinnista erilaisten piirteiden perusteella. Monikulttuurisuuden “negatiivisena” ulottuvuutena voidaankin ajatella sen tarkoitus erotella ja lokeroita ihmisiä (Löytty 2010). Negatiivinen käsitys monikulttuurisuudesta korostuu, jolloin voidaan tutkimuksen kannalta keskeisenä ulottuvuutena nostaa esille representaatioiden kautta rakentuva toiseuden diskurssi. Toiseuden diskurssia representoidaan sitaatissa korostamalla erilaisuutta osallistuvien ihmisten välillä, oli se sitten minkälaista erilaisuutta tahansa. Uutinen luokittelee ja kategorisoi ihmisiä toisistaan esimerkiksi uskonnon, rodun ja ideologian. Kun ihmiset luokitellaan esimerkiksi rodun tai uskontojen tai muiden kulttuurillisten piirteiden mukaan, on kyse selkeästi stereotyyppisestä erottelusta. Rodun käsitteeseen liittyy usein ajatus sen selkeästi huomattavasta biologisesta piirteestä esimerkiksi ihonväristä, jolloin “rotujen” väliset erot ovat selkeämmin havaittavissa kuin esimerkiksi etnisten ryhmien piirteet (Horsti 2000, 145).

Sitaatti myös kääntää erottelun ja lokeroinnin positiiviseksi, painottamalla miten erilaiset ihmiset voivat tapahtumaan osallistumalla näyttää esimerkkiä suvaitsevaisuudesta ja

monikulttuurisuudesta (positiivinen monikulttuurisuus). Uutisen voidaan nähdä kannustavan siis suvaitsevaisuuteen, erilaisuuden hyväksymiseen sekä yhteisöllisyyteen eroavaisuuksista huolimatta. Sitaatin lopussa liitetään aikaisempi erottelu ja suvaitsevaisuus yhteen toteamalla, että elämme globalisoituneessa maailmassa, jossa nämä asiat ovat todellisia.

“Festivaalit ovat esimerkki suvaitsevasta monikulttuurisuudesta” Kansan Uutiset 22.5.2008. Artikkel.

Identiteettiä on usein käytetty ihmisten tunteiden ja käyttäytymisen kuvaamiseen. Sen voidaan ajatella vaikuttavan voimakkaasti etenkin ihmisten kollektiiviseen käyttäytymiseen. Chrysochoou väittää, että identiteetistä on tullut osa yleistä diskurssia, jolla ihmiset perustelevat ja oikeuttavat toimintaansa. (Chrysochoou 2009,81.) Sitaatti representoi tapahtuman esimerkiksi “suvaitsevasta monikulttuurisuudesta”, joka siis painottaa tapahtuman olevan pohjana ihmisten kollektiivisena suvaitsevaisena käyttäytymisenä. Mitä suvaitsevaisella monikulttuurisuudella oikein tarkoitetaan tässä, jos monikulttuurisuus käsitteenä on keino erotella ja lokeroida ihmisiä toisistaan ja jos suvaitsevaisuus nähdään toisten ihmisten hyväksymisenä ja yhteenkuuluvuutena. Festivaali merkityksellistetään sitaatissa suvaitsevaisuutta edistävänä ja erilaisuuden hyväksyvänä. Tapahtuma voidaan nähdä sitaatin mukaan paikkana, jossa ihmisten yksilölliset ja kollektiiviset identiteetit ovat keskenään tasapainossa, ihmiset voivat tuoda tunteitaan esille ja ymmärtävät myös erilaisia identiteettejä.

“Tämä on se osa vierasta maailmaa, joka meidän puistossa on helppo hyväksyä, vaikka ohikulkijana.” Kainuun Sanomat 27.5.2008. Artikkel.

Sitaatti tuo esille selvästi erottelun” meidän ja muiden” välillä. Vieraan maailman saapuminen meidän puistossa on selkeä kielellinen asettelu, jossa toiseus tulee esille selkeästi. “Meidän” toimestamme tapahtuva toiseuden hyväksyminen tuo myös esille toisarvoisen asettelutavan, jossa vieraan täytyy ansaita hyväksyntämme ennen kuin hän on tervetullut. Tapahtuma merkityksellistetään kuitenkin positiivisena ja hyväksyttävänä ilmiönä, vaikka monikulttuurisuus meidän puistossa saattaakin aiheuttaa “meille” aluksi negatiivisia ajatuksia. Sitaatissa tulee mielenkiintoisesti esille se, kuinka tietty osa maailmaa meillä on helppo hyväksyä puistossamme, ja samaan aikaan vieras ajatellaan olevan vain ohikulkija. Hyväksymme ohikulkevan “kaukaisen toisen” vierailun puistossa, sillä tähän

kaukaiseen toiseen liittyy vahvasti ajatus eksotiikasta ja mielenkiintoisesta erilaisuudesta, josta haluamme ottaa selvää. Samaan aikaan jätämme ottamatta huomioon “paikallisen toisen”, eli ne “vieraat” maahanmuuttaja- tai muut vähemmistöryhmät, jotka ovat täällä pysyvästi, ja joihin ei sinällään liitetä enää eksotiikkaa ja kiinnostavaa erilaisuutta. (Horsti 2000.) Sitaatissa korostuu siis ristiriitaisuus vierailevan ja pysyvän monikulttuurisuuden välillä.

“Festarijuhlinta päättyi raakaan puukotukseen... Poliisin mukaan seurue oli juhlinut lauantaina Maailma kylässä- festivaaleilla keskustassa, mistä riitaisa seurue oli suunnannut yksityisasuntoon Pukimäkeen... Puukotuksen uhri oli 36-vuotias ulkomaalaistaustainen mies, ja myös muut seurueen jäsenet olivat ulkomaalaisia.” Helsingin Uutiset 28.5.2014. Uutinen.

Mielenkiintoista tässä sitaatissa on siinä kerrotun tapahtuman yhteydet Maailma kylässä-festivaaliin, jossa ulkomaalaistaustaiset “riitaiset” henkilöt olivat olleet viettämässä lauantaita. Kirjoituksessa on ollut nähtävästi erityisen tärkeää liittää yhteen “suomen suurin monikulttuurisuustapahtuma” sekä jutun henkilöiden ulkomaalaistaustaisuus.

Sitaatissa esille nostettu henkilöiden monikulttuurinen tausta sekä tapahtuman mainostaminen monikulttuurisuutta korostavana tapahtumana on liitetty häikäilemättä yhteen. Se, minkälainen kuva tapahtumasta halutaan luoda tämän uutisen kautta, on mielenkiintoista. Uutisessa tuodaan esille negatiivinen sävy monikulttuurisuudesta ja tapahtuman ajatellaan representaation rakentaman kuvan mukaan olevan monikulttuurinen tapahtuma. Maailma kylässä- tapahtuman osallisuus puukotukseen on olematon kun mietimme asiaa tapahtumien kulun kautta. Se että festivaali kuitenkin otetaan osaksi uutista, korostaen monikulttuurisuuden aiheuttavan ongelmia Suomessa, voidaan nähdä representoivan toiseuden sopeutumisen ongelmana ja toiseuden epäonnistuneen esiintuomisen tapahtuman puitteissa. Sitaatissa ruokitaan “vihamielisiin” muukalaisiin ja laajemmassa mittakaavassa maahanmuuton aiheuttamien levottomuuksien kautta kielteistä suhtautumista ulkomaalaistaustaisuuteen yleensä, vaikka kyseessä onkin yksittäistapaus.

Sitaatti korostaa median representaation valtaa, jossa valikointi ja päätökset julkaisuista tapahtuu tekstin tuottajan kautta. Representaatio tuottaa asioille ja ihmisille erilaisia identiteettejä eli rooleja, jotka representaation kautta ovat liitettävissä myös laajempiin yhteiskunnallisiin ulottuvuuksiin (Kantola, Moring, Väliverronen 1999, 29—30.)

Esimerkiksi tässä sitaatissa, näille ulkomaalaisille representoidaan pahan rikoksentekijöiden roolit, sillä tämä riitaisan joukon yhteinen ilta on päättynyt tähän karmeaan puukotukseen. Maailma kylässä festivaalin rooli voidaan nähdä iloisena ja positiivisena tapahtumana, sillä seurue oli ollut “juhlimassa” kyseisellä festivaalilla. Representoidut sitaatin osallisten identiteetit voidaan siis liittää laajempiin yhteiskunnallisiin ulottuvuuksiin, kuten esimerkiksi tässä tapauksessa monikulttuurisuuden tuomiin yhteiskunnallisiin ongelmiin ja maahanmuuttajiin. “Monikulttuurinen” voidaan tietyn määritelmän kautta nähdä hallintaan liittyvinä haasteina, joita nousee esiin erilaisen kulttuurisen taustan omaavien ihmisten muodostamassa yhteiskunnassa (Hall 2000).

6.2 Vaihtoehtoisuus

“Kaisaniemessä oli paljon perheitä ja vaihtoehtotyylisiin pukeutuneita istuskelemissa nurmella ja kallioilla.” Helsingin Sanomat 29.5.2005. Artikkel.

Tässä mediatekstissä on mielenkiintoista tapahtumaan osallistuvien ihmisten jaottelu; “vaihtoehtotyylisiin” pukeutuvien ihmisten erottaminen normaalista perheestä. Se merkityksellistää myös tapahtuman vaihtoehtoiseksi tapahtumaksi sen kävijäkunnan kautta. Samanaikaisesti tapahtuma voidaan nähdä koko perheen festivaalina, mutta se poikkeaa myös jollain tavalla tavallisesta perhetapahtumasta sen vaihtoehtoisuuden vuoksi.

Normaalisti ulkopuolisten muokkaaman toiseuden käsityksen sijaan sitaatissa on esillä “itseaiheutettu toiseus”, sillä vaihtoehtotyylisiin pukeutuneet ihmiset median representaation mukaan ovat tässä sitaatissa keskiössä. Vaihtoehtoisuuden tavoittelu voidaan liittää osaksi oman identiteetin rakentumista, joka tapahtuu minäkuvan vertaamista suhteessa toisiin (Hall 1999, 11 —12). Vaihtoehtoisuus ja valtavirrasta erottumiseen pyrkiminen esimerkiksi pukeutumisen kautta liittyy olennaisesti identiteetin oikeuttamisen näkökulmaan, jossa tuomme itseämme esille ja todistamme omaa identiteettiämme eri keinoilla jokapäiväisessä elämässämme (Brück 1988, 77—92). Tapahtumaan liittyvä toiseuden diskurssi rakentuu siis tässä sitaatissa siihen “vapaaehtoisesti” haluavien henkilöiden läsnäolon korostamisella.

“.. Men de mest är de maten och musiken som gäller och tonvikten ligger på de etniska alternativen.” HBL 29.5.2005. Artikkel. (..Keskeisintä ovat ruoka ja musiikki, jotka painottavat etnisiä vaihtoehtoja.)

Sitaatti representoi tapahtumaa vaihtoehtoisena ja eri mahdollisuuksien monipuolista tarjontaa vierailijoille. Sitaatissa painotetaan etnisten vaihtoehtojen olevan keskeinen ulottuvuus tapahtumassa, jota representoidaan tarjolla olevan ruoan ja musiikin kautta. Etnisyys nähdään arvokkaana ja positiivisena sekä tavoiteltavana ulottuvuutena (Pietikäinen 2002,18). Etniset vaihtoehdot tarjoavat kävijöille mahdollisuuden vaihtoehtoisuuteen ja vapauden olla “erilainen” tai valtavirrasta poikkeava. Etniset vähemmistöt ja heidän kulttuurinsa esimerkiksi tässä sitaatissa ruoan muodossa nähdään kiinnostavina sekä valtavirrasta poikkeavina.

“Kyseessä ei ole mikä tahansa puistofestari, jossa nuoriso istuu nurmikolla juomassa pussikaljaa ja kuuntelemassa bändejä toisella korvalla, vaan tarjolla on niin paljon oheistoimintaa, että kahta samanlaista festarikokemusta tuskin on.”
”Kainuun Sanomat 27.5.2008. Artikkelii

Sitaatissa representoidaan tapahtuman merkitystä ainutlaatuisena festivaalina, joka poikkeaa “perinteisestä puistofestarista”, joita Suomessa järjestetään. Sitaatti representoi “perinteiseen puistofestariin” olennaisena osana kuuluvan juopottelevan nuorison, mutta Maailma kylässä- festivaali nähdään tästä perinteisyydestä poikkeavana tapahtumana. Yllä olevassa lainauksessa representoidaan olennaisena osana kulttuuritapahtumassa olevaa tilan ja sisällön keskeisyyttä. Linko ja Silvanto ovat oman tutkimuksensa tulosten pohjalta korostaneet kulttuuritapahtuman menestyksen kannalta tilan ja sisällön olevan keskeisiä ulottuvuuksia (Linko & Silvanto 2011, 224—225). Yllä olevassa sitaatissa representoidaan puiston olevan toimiva tila, jossa myös Maailma kylässä- festivaali on järjestetty. Tilan merkityksen lisäksi sitaatissa korostetaan sisällön merkitystä tapahtuman ainutlaatuisuuden representoinnissa. Festivaalin tarjoama ohjelma representoidaan keskeisenä tekijänä sen ainutlaatuisuuden merkityksen rakentajana.

“Maailma kylässä on mitättömään teknojujkeeseen kyllästyneille.” *Helsingin Sanomat 27.5.2012. Mieli-pidekirjoitus*

Sitaatissa representoidaan tapahtuman vaihtoehtoisuutta ja poikkeavuutta. Tapahtuman vaihtoehtoisuus korostuu, kun samalla muodostetaan jo tietynlainen näkökulma tavallisesta “teknonjujkeesta” korostamalla sen “mitättömyyttä.” Kulttuuritapahtumien ja niiden taiteellisen sisällön tuotannossa on olennaisena osana otettava huomioon taiteiden ilmaisun näkökulma, jonka mukaan tapahtuman taiteellinen sisältö voidaan nähdä tämänhetkisen

kulttuurin ilmentymänä (Linko & Silvanto 2011, 225). Sitaatin voidaan siis nähdä representoivan haluttua vaihtoehtoisuutta tapahtuman taiteellisessa sisällössä. Vaihtoehtoisuuden kautta tapahtuma tarjoaa uusia mahdollisuuksia vanhoihin jo kulutettuihin sisältöihin kyllästyneille kävijöille.

“Värikäs ja valtavirrasta poikkeavaa musiikkia ympäri maailman tarjoava tapahtuma toimii myös satojen eri alojen kansalaisjärjestöjen tiedotus- ja vaikuttamistapahtumana. “Monitori 2/2008. Artikkel.

Värikkyydellä voidaan yllä olevassa sitaatissa viitata moniin eri asioihin, kuten esimerkiksi tapahtumaan osallistuvien erilaisiin kulttuureihin tai kulttuuritarjonnan monipuolisuuteen. Sitaatissa korostetaan tapahtuman musiikkitarjonnan poikkeavuutta ’normaalista’ valtavirtaisesta musiikista, jolla viitataan suomalaisille tuttuihin musiikkityyleihin. Tekstissä voidaan nähdä selkeästi oletus suomalaisen musiikin valtavirtaisuudesta ja tavallisuudesta. Sitaatti representoi tapahtuman merkitystä vaihtoehtoisena ja erilaisena tapahtumana, jota perustellaan tapahtuman värikkyydellä ja erilaisella musiikilla. Media representoi tapahtuman merkitystä sen ainutlaatuisuudella suomalaisten festivaalien kentällä sekä sen asiallista ulottuvuutta.

“Avarra maailmankuvaasi Kaisaniemessä” Kansan Uutiset viikkolehti 25.5.2007. Artikkel.

Ylläoleva sitaatti toimii kehotuksena lukijoille tulla “avartamaan” maailmankuvaa kyseiseen tapahtumaan. Maailmankuvan avartamiseen tai laajentamiseen liittyy vahvasti erilaisia ulottuvuuksia, kuten esimerkiksi suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen. Sitaatti representoi tapahtumaan liittyvää valaistamisen diskurssia, jolla viitataan esimerkiksi yleisön sivistämiseen ja oman identiteetin vahvistamiseen (Linko & Silvanto 2011, 233—235).

Maailmankuvan avartamisen representaatio voidaan liittää myös kulttuuri-identiteettiin liittyvään keskusteluun, sillä identiteetin voidaan ajatella olevan universaalinen ja yksityisen vuoropuhelua. Oman ja muiden identiteetin määrittelyyn vaikuttavat yleiset käsitykset ja omat kulttuuriset lähtökohdat. Maailmankuvan voidaan ajatella olevan voimakkaasti yksityinen oman identiteetin muovaama ulottuvuus, mutta se voidaan myös representoida universaaliksi ulottuvuudeksi, jota määrittävät ulkopuoliset käsitykset ja yhteiskunnalliset

arvot. Omaksuttujen identiteettien, oman sekä muiden, voidaan siis nähdä muotoutuvan erilaisissa yhteiskunnallisissa tilanteissa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (mm. Parekh 2006 ja Berger 1991). Sitaatin mukaan tapahtuma on oivallinen paikka oman identiteetin muovaamiseksi, mutta myös oman tietoisuuden rakentamiseksi muista identiteeteistä.

6.3 Monikulttuurisuuden ja tapahtuman taiteellisen sekä kulttuurisen sisällön välisen yhteyden rakentuminen uutisoinnissa

“Etnoruokakojujen tuoksussa voi tutustua kehitysyhteistyöhön ja fiilistellä taidetta maailmalta.” Metro 23.5.2008. Tiedotus

Tapahtuman uutisoinnissa ruoka representoidaan festivaalin kulttuuriseksi osaksi. Yllä olevan sitaatin mielenkiintoinen kohta liittyy *etno*- sanan käyttöön, sillä sen kautta spesifioidaan ruokakojut tietynlaisiksi ja normaalista poikkeaviksi. Sitaatti piilottaa alleen luokittelun, jossa tietyn tyyppiset paikalla olevat ruokakojut ovat jollain tavalla poikkeavia “tavalliseen” verrattuna. *Etno*-sanan käyttö voidaan nähdä esimerkkinä median diskurssivallasta ja taipumuksesta erotella tunnettu ja vieras toisistaan (Kivikuru 2000, 43—44).

Etnisyyteen liittyvät merkitykset määritellään usein ulkoapäin (Pietikäinen 2002, 18), kuten tässäkin tapauksessa. Media representoi tietynlaiset ruokakojut etnisiksi, eli omasta kulttuurista poikkeavaksi. Usein etnisyydellä viitataan kulttuurisiin vähemmistöihin, joten tässä tapauksessa median rakentama diskurssi etnisyydestä korostaa ruoan osaksi etnisen kulttuurisen vähemmistön perinteitä, joka tuo erilaisuuden ja toiseuden hetkellisesti osaksi yhteiskuntaamme. Ruokaan tapahtuman kulttuurisena sisältönä liittyy siis voimakkaasti ajatus sen rakentamasta lähestymistavasta monikulttuurisuuteen ja toiseuteen. Etninen ruoka nähdään siis osana tapahtuman monikulttuurista ilmettä.

*”Eri maiden ystävyysseurat ja järjestöt tuovat festivaalille **eksoottista** ruokaa, jota ei juuri muulloin ole mahdollista maistaa Suomessa.” Rööperin Lehti 10/2012. Artikkel.*

Eksoottinen ruoka on keskiössä myös yllä olevassa sitaatissa, johon Maailma kylässä-tapahtuma tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden tutustua. Sitaatissa esille nostetun ruuan eksoottisuus paljastaa kategorisoinnin ja toiseuden, johon verrataan omaa suomalaista

kulttuuriamme. Ihmisille tarjotaan sitaatin mukaan mahdollisuus tutustua johonkin erilaiseen, jota ei yleensä pääse Suomessa kokemaan. “Kaukaisen toisen” esille tuominen eksoottisen ruoan kautta nähdään positiivisena ja kiinnostavana tapahtumana, vaikka ajatuksen taustalla ovatkin erottelu ja marginalisoiminen. Sitaatti nostaa esille Maailma kylässä- festivaalin kautta maailmalta Suomeen tullut “vieraan” eli “kaukaisen toisen”(Horsti 2002, 141). Maailma kylässä- festivaalista mediassa kirjoitetuissa teksteissä huokuu vieraan eksotiikan mainostaminen, “kaukainen toinen” on helppo tuoda ihmetyksen kohteeksi, kun taas “paikallinen toinen”, eli suomalaiset etniset vähemmistöt jäävät helposti marginalisoinnin kohteeksi (Horsti 2000,140). Horstin tutkimusta soveltaen voidaan nähdä myös representaatioiden tuottajien valta päättää mitä korostetaan tai tuodaan esille kiinnostavana, ja se mitä pidetään toissijaisena.

*“Ruokaa myyvät yritykset ja kansalaisjärjestöt, jotka **esittelevät näin kulttuuriaan** ja toimintaansa sekä hankkivat rahaa toimintansa pyörittämiseen.” Helsingin Uutiset 18.5.2013. Artikkel.*

Ruoka voidaan liittää osaksi kulttuuria, sillä antropologisen kulttuurikäsitteen mukaan kulttuuria määritellään elämäntapana, johon liittyvät kaikki sen ulottuvuudet (Hall 1997 & Williams 1981). Sitaatissa tulee esille ruoan syvempi rooli tapahtumassa, sillä ruokaa myyvät yritykset eivät tee sitä pelkästään tapahtuman vuoksi vaan esittelevät omaa kulttuuriaan. Ruoka on siis isommassa asemassa, kuin vain täyttämässä festivaalilla käyvien vierailijoiden vatsoja. Se on keino tuoda esille kulttuuria kuvaavia piirteitä ja tapoja.

Ruoka voidaan nähdä tapahtumassa erittäin keskeisessä osassa kulttuuri-identiteetin ja tapojen esilletuomisessa. Kulttuuri-identiteetin rakentuminen ja siihen liittyvä yhteisöllisyys perustuvat nimenomaan yhteiseen historiaan, tapoihin ja esimerkiksi juuri ruokakulttuuriin. Erityisesti monikulttuurisissa yhteiskunnissa kulttuuri-identiteetin ylläpitäminen on erityisen tärkeää, ja esimerkiksi tietyn maan tai ryhmän tapahtumassa tarjolla oleva ruoka voidaan nähdä kyseisestä maasta Suomeen tulleen maahanmuuttajan näkökulmasta erittäin tärkeänä. Se saattaa olla tärkein syy minkä vuoksi kyseinen vierailija osallistuu tapahtumaan; eheyttämään omaan kulttuuri-identiteettiään ja yhteisöllisyyttä.

Tapahtuman uutisoinnissa ruoka on siis osa kulttuurin representaatiota, sillä kansalaisjärjestöt tai yritykset tulevat festivaaleille myymään kulttuurilleen tyypillistä ruokaa samalla esitellen kulttuurinsa peruspiirteitä. Näihin kulttuuristen piirteiden

esittelyihin voi liittyä myös usein myös stereotyyppisiä piirteitä. Esimerkiksi viime keväänä käydessäni Maailma kylässä -festivaaleilla, useat katukeittiöiden myyjät saattoivat olla pukeutuneena kulttuurilleen tyypillisiin asusteisiin, jotka lisäsivät tämän “eksoottisen” kulttuurin ja identiteetin läsnäoloa.

*“**Ruoka on myös vakava asia** Maailma kylässä -festivaalilla. Ruuan tuotantoa käsitellään keskusteluohjelmanumeroissa ja tuodaan esille **eettisen ruokailun näkökulmia**.” Rööperin Lehti 10/2012. Artikkel.*

Ruoka ei pelkästään tuo esille kulttuuri-identiteettejä, vaan se voi olla myös esimerkkinä tavoitteellisesta ekologisuudesta ja kestävästä kehityksestä. Eettinen ruoka on olennainen osa tapahtumaan ja ruoan eettisiä piirteitä usein korostetaan kyseisessä tapahtumassa esillä olevissa kojuissa. Ruoalla voidaan nähdä tapahtuman valossa olevan myös poliittinen kaiku, sillä sen tuotannon eettisyyttä käsitellään tapahtuman ohjelmanumeroissa ja eettisen ruokailun näkökulmia tuodaan tapahtumassa esille useaan otteeseen, näiden toimien taustalla voidaan ajatella olevan tarkoitus vaikuttaa ihmisten käsityksiin ja saada muutettua heidän suhtautumistaan ruokaan entistä eettisempään suuntaan. Tarjolla olevat ruoat voidaan siis nähdä myös niiden välinearvon näkökulmasta ja poliittisista lähtökohdista keskeisenä osana festivaalia.

*“Maailma kylässä -festivaalilla iso osa elämästä ovat **etniset** katukeittiöt. Tänä vuonna **eksoottisia** makuja on mahdollisuus kokeilla 60 keittiössä.” Loviisan Sanomat 31.5.2014. Artikkel.*

Ylläoleva sitaatti yhdistää kaksi erittäin olennaista toiseuden diskurssia rakentavaa termiä, jotka luokittelevat ruuan osaksi kulttuuria ja erilaiseksi kuin mihin olemme tottuneet. “Etniset katukeittiöt” jotka tarjoavat “eksoottisia makuja” tuo esille erittäin voimakkaasti erilaisuuden sekä eri maiden keittiökulttuurin ja makujen poikkeavuudet verrattuna suomalaiseen ruokakulttuuriin. Etnisyys ja eettisyys ovat ideologialtaan vahvoja termejä, joilla pyritään tässä kielellisesti rakentamaan toiseuden diskurssia. Erilaisuutta meidän ja muiden välillä pystytään siis selkeästi rakentamaan myös ruoan representaatioiden kautta.

*“Mikä tilaisuus jättää **pizza** väliin! Kaisaniemen kentällä sijaitsee taas viikonloppuna Helsingin suurin **etnokeittiö**, kun Maailma kylässä -festivaali valtaa alueen. Vietnamilainen ruoka on kiinalaisen ja kebabien ohella **kantakaupunkilaiselle jo tuttua kauraa**, mutta entä ghanalainen tai kambodžhalainen?” Metro 25.5.2007. Artikkel.*

Sitaatissa tulee selkeästi esille vertailuja ja vastakkainasetteluja, jotka pohjautuvat oletukseen lukijan aikaisemmista kokemuksista. Tässä sitaatissa on erityisen mielenkiintoista huomata erottelu “tunnetun vieraan”, niiden jotka olemme jo hyväksyneet normaaliksi, “tavallisen erilaisen” ja “täysin vieraan” välillä. Sitaatissa näkyy vastakkainasettelu, jossa pizza nimetään tavalliseksi ja tutuksi ruoaksi, jonka voidaan ajatella olevan jo meille ominainen ruokalaji, vaikka se ei olekaan alkuperältään Suomesta lähtöisin. Myös vietnamilainen ruoka, kebabit sekä kiinalainen ruoka on mielletty sitaatissa normaaliksi ja “tavalliseksi erilaiseksi”. Ghanalainen ja kambodžhalainen keittiö representoidaan sitaatissa “täysin vieraaksi”, joita välttämättä tiedostava maailmankansalainenkaan ei ole maistanut.

Tässä tapauksessa ruoan representaatiossa painotetaan sen harvinaisuutta, etnisyyttä tai erilaisuutta. On olennaista ottaa huomioon muun muassa globaalin ruokakulttuurin tila, jossa ketjuravintoloiden leviäminen ympäri maailmaa mahdollistaa jopa saman aterian syömisen aina Amerikasta Eurooppaan ja Aasiaan. Globalisaation myötä maut ovat sekoittuneet ja jatkuvasti syntyä ja kehittyä uusia fuusiokeittiöitä. Maailma kylässä -festivaali näiden median representaatioiden mukaan mahdollistaa uusiin ja harvinaisiin keittiöihin tutustumisen, joka myös liittyy olennaisena osana monikulttuurisuuteen. Tapahtuman kautta ihmiset pääsevät tutustumaan ruokien avulla “eksoottisiin” kulttuureihin, joita ei ihan joka päivä Suomessa tapaa. Myös esimerkiksi representaatio “Maailman keittiöiden harvinaisuuksia Maailma kylässä- festivaalilla”, viittaa vahvasti monien kulttuurien olevan läsnä festivaalilla ruoan kautta.

*“Festivaali esittelee **kulttuurin makupaloja eri puolilta maailmaa: musiikkia, tanssia, teatteria, asiaohjelmaa, liikuntaa ja ruokaa.**” Kansan Uutiset 22.5.2008. Artikkel*

Sitaatissa on representoitu tapahtuman monitaiteellisuutta ja monikulttuurisuutta ruokaan liittyvän metaforan kautta. Metaforan avulla pystytään representoimaan tapahtumaa monipuoliseksi sekä sisällöllisesti että kävijäkunnaltaan. Sitaatin mukaan tapahtuman taiteelliset ja kulttuuriset sisällöt rakentavat itsessään tapahtuman monikulttuurista ulottuvuutta. Monipuolisten taiteellisten sisältöjen tullessa ympäri maailmaa, voidaan niiden nähdä representoivan samalla niiden esittäjien kulttuuri-identiteettejä. Eli toisin sanoen tapahtuman taiteelliset sisällöt tuottavat itsessään tapahtuman monikulttuurista ilmettä.

“Vieraat ja kotoisemmat rytmit soivat Kaisaniemen ilmaistapahtumassa 26–27. toukokuuta.” Itä- Savo 2.3.2007. Uutinen.

Itä- Savossa julkaistussa uutisessa representoidaan monikulttuurisuuden ja tapahtuman taiteellisten sisältöjen välistä yhteyttä. “Vieraat ja kotoisemmat rytmit” kuvaavat jälleen erottelua meidän ja muiden, tutun ja tuntemattoman välillä. Tapahtuman musiikillinen puoli representoidaan korostavan monikulttuurisuuden läsnäoloa ja kulttuuri-identiteettejä, jotka tulevat siis tässä esiin nimenomaan musiikin kautta.

*“Musiikin puolesta Maailma kylässä toimii todellisena **sulatusuunina**, niin bändien taustan kuin niiden repertuaarien suhteen.” Kansan Uutiset Viikkolehti 25.5.2007. Artikkel.*

Yllä olevassa sitaatissa representoidaan toiseutta ja erilaisuutta tapahtuman musiikillisen sisällön ja artistien kautta. Tapahtumassa esiintyvien yhtyeiden kulttuurinen ja musiikillinen tausta korostuvat tuoden esiin eroavaisuuksia niiden välillä. Maailma kylässä- festivaalia representoidaan siis monikulttuuriseksi tapahtumaksi myös musiikillisen tarjonnan kautta.

Tapahtumasta muodostettu metafora “sulatusuuni” voidaan nähdä viittaavan erilaisuuden hyväksymiseen ja suvaitsevaisuuteen. Mediassa käytetään usein metaforia representaation keinona. Metaforan käyttö on hyvä keino elävöittää tekstiä, mutta niitä käytettäessä täytyy ottaa huomioon metaforan alkuperäinen merkitys yhtäläillä kuin sen tuottama uudessa kontekstissa oleva merkitys (Fairclough 1997, 143—144). Sulatusuunilla viitataan yhteentuovaan ja kokoavaan ilmiöön, ja tässä sen voidaan nähdä kuvaavan Maailma kylässä- tapahtuman musiikillista ulottuvuutta yhteentuoavana ja kokoavana elementtinä. Sitaatti vahvistaa siis samalla festivaaliin liittyvää voimaantumisen eli yhteisöllisyyden diskurssia, jota on representoitu myös muiden tapahtumaan liittyvien teemojen kautta.

*“Kaisaniemen puistossa toukokuun viimeisenä viikonloppuna järjestettävä Maailma kylässä- festivaali tarjoilee **musiikkielämyksiä maailman eri kolkista**.” Helsingin Uutiset 25.5.2007. Artikkel.*

Sitaatissa tapahtuman luvataan antavan vierailijoilleen musiikkielämyksiä eri puolilta maailmaa, jolla korostetaan jälleen tapahtuman monikulttuurista ulottuvuutta sen musiikillisen tarjonnan kautta. Media representoi tapahtuman tarjoamat elämykset osaksi monikulttuurista erottelua, kun maailman eri kolkista tulevat artistivieraat esittävät

musiikkia ja tuovat sitä kautta esille kulttuuriaan ja identiteettiään. Sen lisäksi uutisoinnissa asetetaan jälleen vieras ja “kaukainen toinen” ensisijaisesti tapahtuman vetonaulaksi.

*“Festivaalin musiikkiohjelmisto on moninainen **sillisalaatti**.” Helsingin Sanomat 26.5.2008. Artikkel*

Sillisalaatti- termi voidaan tässä sitaatissa nähdä metaforana, joka korvaamisteorian mukaan määritellään kielelliseksi tyylikeinoksi, joka toimii sanojen tasolla ja siirtää nimen sekä siihen liitetyn merkityksen asiasta toiseen (Hellsten 1999, 65—66). Tapahtuman musiikkitarjonnan vertaaminen sillisalaattiin kuvaa sen moniulotteisuutta positiivisessa merkityksessä. Negatiivisessa merkityksessä sillisalaatin voidaan nähdä viittaavan sekavuuteen ja hajanaisuuteen. Festivaalin monikulttuuriset ulottuvuudet kuitenkin korostuvat siis myös sen musiikillisissa sisällöissä, sillä sillisalaatti- metaforan voidaan nähdä viittaavan myös kulttuurillisesti hajanaiseen musiikkiohjelmaan.

*“**Kulttuurien kirjo on esillä Kaisaniemen puistossa viikonloppuna. Musiikki, tanssi, teatteri, taide ja ruoka yhdistyvät Maailma kylässä -festivaalilla maistuvaksi keitoksi, jota saa lusikoida ilmaiseksi.** City 11/2008. Artikkel*

Sitaatissa representoidaan tapahtuman kulttuurillisen sisällön kautta rakentuvaa monikulttuurisuutta. “Kulttuurien kirjolla” tapahtuma representoidaan monikulttuuriseksi sekä monitaiteelliseksi, jotka molemmat ovat tapahtumassa on keskeisessä osassa. Representaatiossa on käytetty hyödyksi ruokaan liittyvää metaforaa, kun kulttuuriseen sisältöön viitataan “maistuvalla ja lusikoitavalla keitolla”. Tapahtuman kuvataan kokoavan sen kulttuuriset ja taiteelliset sisällöt yhdeksi kokonaisuudeksi, keitoksi, joka on saatavilla kaikille festivaalin vierailijoille. Metaforalla viitataan yhteisöllisyyteen ja tapahtuman voimaan tuoda yhteen monia eri ulottuvuuksia. Tämä sitaatti siis puhuu voimaantumisen diskurssin puolesta, sillä yhteisöllisyyttä tuodaan tapahtumassa esille sekä taiteellisten sisältöjen kautta että monikulttuurisuuden kautta.

*“Kun ohjelmiston **tilkkutäkki** muodostuu siis kehityspoliittisilla tarkoituksilla, erilaisten makujen ja muiden **monenkirjavien motiivien perusteella**, ei tapahtumalta voi odottaa **selkeää taiteellista linjaa. Moniäänisyys- ja puolisuus** toki sopiikin festivaaliin ja kuvastaa sen tarkoituksia, mutta kun **kokonaisuus on hajanainen, jää taiteellinen tasokin vähän sattuman varaan.**” Helsingin Sanomat 26.5.2008. Artikkel*

Yllä oleva sitaatti on todella mielenkiintoinen, sillä siinä tulee esille niin monia tapahtuman merkityksen representaatioon liittyviä argumentteja. Ensinnäkin tilkkutäkki-metaforalla, millä jo omalla tavallaan representoidaan pienistä osista koostuvaa värikästä ja sekavaa kokonaisuutta, representoidaan tapahtuman sisällön monikulttuurisuutta ja - taiteellisuutta. Se, että kirjoittaja ei edes odota tapahtumalta selkeää taiteellista linjaa on hieman negatiiviseen sävyyn representoimassa tapahtuman taiteellisen puolen epäonnistumista, samaan aikaan kuitenkin korostavan sen sopivan tapahtumalle, että tätä taiteellista linjaa ei niin selkeästi ole havaittavissa.

Kirjoittaja argumentoi tässä sitaatissa taiteen itseisarvon puolesta, jolloin siihen ei voida liittää kehityspoliittisia tai mitään muutakaan sen itseisarvon ylittäviä tarkoituksiperiä. Tämän voidaan nähdä olevan ristiriidassa aiemmin esittelemäni ajatuksen kanssa siitä, että taiteilla on syvempi viestinnällinen merkitys.(Couldry 2012,153). Kirjoittaja näkee taiteellisen tason ja sen itseisarvon keskeisyyden olevana tapahtumassa toistensa korvaavia.

Monenkirjavilla motiiveilla voidaan nähdä viitattavan muun muassa tapahtuman poliittisen intressien taustalla, jotka nimenomaan tulevat esille sen taiteellisissa sisällöissä. Tämä korostaa myös aikaisemmin esittelemäni informatiivisten taiteiden diskurssia, sillä tapahtuman taiteellisten sisältöjen nähdään sisältävän poliittisia jännitteitä. Sitaatin kirjoittaja kuitenkin näkee, että nämä poliittiset jännitteet vievät arvoa itse tapahtuman taiteelliselta linjaukselta.

“Maailma kylässä tarjosi sirkushuveja” Helsingin Sanomat 29.5.2005. Otsikko

Sirkushuvien voidaan ajatella tässä tapauksessa olevan metafora, joka määritellään kuvaamaan jotain ilmiötä tietyllä käsitteellä, joka ei kuitenkaan oikeasti vastaa sen kirjaimellista määritelmää. Metaforan ideologia perustuu tuntemattoman asian tuomiseen tunnetuksi, liittämällä siihen esimerkiksi lukijalle aiemmin tuttuja merkityksiä. Metaforat ovat retorisesti vaikuttavia siksi, että niiden avulla pystytään rakentamaan halutunlaisia konnotaatioita tehokkaasti, ilman moniasteista argumentaatiota. (Jokinen Arja 2002, 148–150.)

Sirkushuvit liittyvät vahvasti antiikin Rooman aikana Juvenaloksen esitettyyn lausahdukseen “leipää ja sirkushuveja”. Katkelmalla tarkoitettiin valtion kustantaman ruoka-avun lisäksi

tarjottuja huvituksia, joiden avulla kansalaisten poliittinen kuuliaisuus turvataan. Nykyisin sirkushuvit liitetään enemmänkin viihteeseen, jota valtaosa ihmisistä seuraa jopa enemmän kuin politiikkaa ja yhteiskunnallisia asioita.

Maailma kylässä- festivaaliin liittyvässä sirkushuvit- käsitykseen voidaan yhdistää tapahtuman viihteelliset sisällöt, kuten musiikkiesitykset ja ruoka- sekä myyntikojut. Niiden voidaan nähdä kiinnostavan valtaosaa vierailijoista enemmän kuin tapahtuman asiaohjelman. Sitaatin merkitys liittyykin siihen, että festivaalin tarjoamat ”sirkushuvit” ovat kansalle tärkeämpiä ja kiinnostavampia kuin paneelit ja muu asiaohjelma. Sitaatin asetelma on kuitenkin mustavalkoinen, sillä tapahtuman taiteelliset sisällöt eli viihteellinen ulottuvuus pitää sisällään myös poliittisia ulottuvuuksia ja asiaohjelmaa. Festivaalin monipuolisuus tulee esille nimenomaan siinä, ettei sen sisältö ole yksinkertaisesti jaettu viihteeseen ja asiaan, vain nämä kaksi ulottuvuutta ovat sekoittuneet taiteellisissa ja kulttuurisissa sisällöissä.

Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden representaatiot tulevat selkeästi esille tapahtumasta kirjoitetuissa mediateksteissä. Maailma kylässä - festivaaliin liittyvässä sanoma- ja aikakauslehtiartikkeleissa esiintyy lukuisia viittauksia toiseuteen, jota tuodaan esille muun muassa ”etnisyyden”, ”harvinaisuuden” ja ”kulttuurien kohtaamisen” valossa. Toiseuden diskurssi rakentuu teksteissä monikulttuurisuuden, suvaitsevaisuuden ja kulttuuri-identiteetin representaatioiden kautta, jolloin muun muassa näihin representaatioihin viittaamalla voidaan huomata merkkejä toiseuden diskurssin rakentumisesta.

7. JOHTOPÄÄTELMÄT

Median representaatioissa rakentuneet Maailma kylässä- festivaalin merkitykset muodostuvat liittyen voimakkaasti tapahtuman kulttuurisiin sisältöihin. Media myös käyttää monipuolisesti hyödyksi tapahtuman sisältöjä uutisoinnissaan, jotka siis uusintavat edelleen tapahtuman merkitystä suomalaisella kulttuuritapahtumien keskuudessa.

Media uusintaa taiteet olennaiseksi osaksi tapahtumaa, mutta niitä ei kuitenkaan nähdä olennaisena osana ainoastaan niiden tuottaman mielihyvän vuoksi. Taiteiden merkitys tapahtumassa rakentuu niiden kykyyn tuottaa katsojille informaatiota tietyistä asioista esimerkiksi tapahtuman teemoista tai kehitysyhteistyöstä. Tapahtumaa representoidaan sen esille tuomien taiteellisten sisältöjen kautta käyttävän taiteita hyödyksi informaation välittämiseen ja erilaisten yhteiskunnallisten asioiden esilletuomiseen. Tapahtuma sekä korostaa taiteiden itseisarvon merkitystä, sillä se ei pyri hyötymään niistä taloudellisesti. Samanaikaisesti festivaali painottaa taiteiden laajempia ulottuvuuksia ja välinearvoa. Taiteellisiin sisältöihin liittyvissä representaatioissa rakentuu selkeästi informatiivisten taiteiden diskurssi, joka viittaa tapahtuman taiteiden itseisarvon lisäksi niiden laajempiin merkityksiin tiedonlähteenä. Toisin sanoen informatiivisten taiteiden diskurssi siis kuvaa taiteellisten sisältöjen informatiivista ulottuvuutta unohtamatta niiden itseisarvoa. Laajemmassa mittakaavassa tapahtuma representoidaan sen kulttuurillisen sisällön kautta monipuolisen kulttuuritarjonnan kokonaisuudeksi. Tapahtuman merkitys erityisesti kulttuuri- ja taidetapahtumana korostuu lukuisissa median representaatioissa, mutta sen lisäksi se merkityksellistetään “vakavasti otettavana” keskusteluareenana.

Kulttuurisella sisällöllä, monikulttuurisuudella ja tapahtumassa esillä olevilla identiteeteillä on selkeä yhteys toisiinsa. Tapahtuman sisältöjen kulttuuri-identiteettiset ulottuvuudet tulevat uutisoinnissa esille useaan otteeseen ja festivaalin taiteet liitetään usein etnisyyteen tai niillä nähdään olevan monikulttuurisuutta voimistava merkitys. Kulttuurillisten sisältöjen merkitys viitataan usein kuvaavan eri ryhmien identiteettejä tai elämäntapaa. Tapahtuman merkitys representoidaan mahdollisuudeksi esimerkiksi vähemmistöryhmille tuoda esille identiteettiään ja tapojaan osallistumalla festivaalin kulttuurillisen sisällön tuottamiseen. Kuitenkin samanaikaisesti media syyttää Maailma kylässä- festivaalin synnyttävän stereotyyppisiä kategorisointeja sisällöillään.

Festivaalin taiteellisen sisällön osat, esimerkiksi yhtye tai teatteriryhmä, nähdään usein kuvastavan esimerkiksi kulttuurien tapoja ja perinteitä. Eri maailmankolkista tulleet muusikot saattavat edustaa esimerkiksi omaa etnistä vähemmistöään pukeutuen tyyliin sopivasti, ja musiikin avulla he tuovat esille ryhmänsä haasteita monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Festivaalin taiteellinen sisältö nähdään siis median tuottamissa teksteissä oleellisena osana tapahtuman stereotyyppien konstruktiossa. Nämä stereotyypit voidaan nähdä osassa mediateksteistä negatiivisina ulottuvuuksina taiteiden ja monikulttuurisuuden välisessä yhteydessä. Stereotyypit toisaalta rakentuvat myös tapahtuman muissa ulottuvuuksissa eivätkä vain taiteellisessa sisällössä, kuten esimerkiksi ruokaan liittyvissä mediateksteissä.

Kulttuurillisten sisältöjen kautta rakennettujen merkitysten lisäksi tapahtuma merkityksellistetään myös poliittisena keskusteluareenana, joka tulee esille lukuisissa eri artikkeleissa. Uutisoinnissa esiintyy esimerkkejä, jotka kuvaavat myös tapahtuman kulttuuristen sisältöjen ja niiden toimijoiden poliittisia intressejä. Muun muassa tapahtumassa esiintyvien muusikoiden kuvataan tekevän taiteen lisäksi politiikkaa. Tämän mukaan tapahtuman merkitys poliittisena foorumina korostuu median representaatioiden mukaan sekä sen yleisessä että kulttuurisessa sisällössä.

Tapahtumassa on vuosittain osallisena poliittisia toimijoita eri osa-alueilta, ja siellä nostetaan esille kehitysyhteistyöhön liittyviä poliittisia kysymyksiä. Myös kansalaisjärjestöjen läsnäolo representoidaan tärkeäksi osaksi tapahtuman merkitystä. Keskeistä on myös kansalaisjärjestöjen monialaisuus, joka nousee esille median uutisoinnissa. Osallistuvia järjestöjä on monilta eri alueilta ja informaation levitys tapahtuman puitteissa olennaista. Järjestöille tapahtuman kautta tarjoutuva medianäkyvyys ja vaikuttamisen mahdollisuudet puhuvat myös tapahtuman merkityksestä väylänä poliittiseen keskusteluun ja epäkohtien esiintuomiseen. Myös tapahtuman taloudelliset intressit voittoa tavoittelemattomana festivaalina korostuvat uutisoinnissa useaan otteeseen. Festivaalilla representoidaan olevan taloudellisen voiton tavoittelemisen sijaan muita merkityksiä esimerkiksi symbolisena tai sosiaalisena tapahtumana.

Tapahtuman monikulttuurisuuden ulottuvuus rakentuu mediateksteissä voimakkaasti. Festivaalin taiteellisten sisältöjen ja monikulttuurisuuden välinen rooli on myös keskeisessä osassa median representaatioita ja toiseuden diskurssin muodostuminen tapahtuman

sisältöjen kautta on selkeää festivaalin uutisoinnissa. Kielellisiä keinoja representaatioissa ovat esimerkiksi stereotyyppit, joita usein käytetään hyödyksi toiseuden diskurssin rakentamisessa.

“Etnoruokakojujen tuoksussa voi tutustua kehitysyhteistyöhön ja fiilistellä taidetta maailmalta.” Metro 23.5.2008. Uutinen.

Ylläolevassa sitaatissa yhdistyvät selkeästi uutisoinnissa hegemonisessa asemassa olevien representaatioiden piirteitä ja niistä rakentuva diskurssi: *toiseus*. Representaatiot ovat mediateksteissä monipuolisia sekä aineistossa useaan otteeseen toisiinsa limittyneitä ja abstrakteja piirteitä sisältäviä ulottuvuuksia. Toiseus tulee esille selkeänä rakenteena ja diskurssina, jota perustellaan erilaisten todisteiden kautta. Kuten analyysi osoittaa, toiseuden diskurssin tuottamiseen voidaan käyttää monenlaisia representaatioita. Toiseus tulee selvästi esille “me ja muut” -asetelman kautta, jolloin erilaisuutta korostetaan esimerkiksi etnisyydellä, kulttuurien kohtaamisella tai törmäämisellä, harvinaisuudella tai esimerkiksi värikkyydellä. Representaatiot rakentavat tätä vastakkainasettelua lukuisissa eri teemoissa ja toiseus on tullut aineistosta esiin mitä yllättävimmissä yhteyksissä, sillä sitä on representoitu muun muassa ruoan, musiikin ja muunlaisten taiteiden kautta.

Toiseuden diskurssia representoidaan uutisoinnissa myös stereotyyppien ja metaforien kautta. Sen lisäksi että toiseus rakentuu median teksteissä erilaisten stereotyyppien kautta, siirtää media stereotyyppien käytön useaan otteeseen myös itse tapahtumalle yleiseksi ilmiöksi. Media representoi tapahtuman käyttävien stereotyyppien hyödykseen tuodessaan esille eri kulttuureita ja niihin liittyviä piirteitä. Tapahtumasta kirjoitettujen tekstien perusteella tapahtuman tuottamat sisällöt ovat stereotyyppisiä asetelmia, joissa nostetaan esille kulttuuri-identiteettejä ja toiseutta.

Toiseuden diskurssin voimakkuudesta huolimatta tapahtumalle annetaan toiseuden hyväksyvä, positiivinen merkitys. Tapahtuma representoidaan useaan otteeseen kävijöilleen “voimaannuttavana”, eli yhteisöllisyyttä rakentavana, sekä “valaistavana” kävijöitä sivistävänä ja heidän kulttuuri-identiteettiään vahvistamana tapahtumana. Näitä median rakentamia voimaannuttamisen ja valaistamisen diskursseja painotetaan esimerkiksi puhuttaessa tapahtuman kokoavan erilaisia ihmisiä yhteen, puhuttaessa suvaitsevaisuudesta, tapahtuman asiasisällöstä tai esimerkiksi sulatusuuni- metaforan avulla. Se että tapahtumaa

representoidaan useaan otteeseen myös vaihtoehtoisena tapahtumana verrattuna muihin kulttuurifestivaaleihin, voidaan senkin nähdä liittyvän valaistamisen diskurssiin. “Vaihtoehtotyylisiin” pukeutuvat ihmiset tai maailmankuvan avartaminen viittaa ihmisten kulttuuri-identiteetteihin ja niiden voimistamiseen. Mielenkiintoista tämän tutkimuksen sekä Maaria Linkon ja Satu Silvannon tutkimukseen liittyen on se, että Linkon ja Silvannon tutkimuksen haastateltavat näkivät voimaannuttamisen ja valaistamisen olennaisena osana kulttuuritapahtumia, ja tämän tutkimuksen perusteella myös media näkee nämä asiat erittäin olennaisina asioina representoiden näitä ulottuvuuksia teksteissään useaan otteeseen.

Median tekstien kautta nousee esiin festivaalin periaate suvaitsevaisuuden arvoihin vahvasti nojaavana tapahtumana ja myös sen merkitys kaikille avoimena ja erilaisuuden hyväksyttävänä tapahtumana korostuu. Festivaalin roolia perustellaan esimerkiksi yleisölle tärkeänä keinona laajentaa maailmankuvaansa tai tutustua vieraisiin kulttuureihin. Median uutisoinnissa tapahtuman rooli yhteiskunnallisten ja poliittisten asioiden keskusteluareenana sekä järjestötoiminnan esilletuojana korostuu. Sen lisäksi se representoidaan sisällöllisesti tärkeänä ja vaihtoehtoisena tapahtumana suomalaisella festivaalien kentällä. Tapahtumaa kuvaillaan myös sen maksuttomuuden vuoksi ei- taloudellista voittoa hakevana tapahtumana, joka nähdään positiivisena asiana.

Maailma kylässä- festivaalin uutisoinnissa mielenkiintoista on myös se, kuinka media haastaa eri argumentein uutisoinnissaan lukijaa tulemaan paikalle. Tapahtuma representoidaan esimerkiksi edesauttavan globaalissa maailmassa tavoittelemisen arvoista “maailman kansalaisuutta”. Tätä maailmankansalaisuuden tavoittelua representoidaan muun muassa maailmankuvan laajentamisella tai festivaalin mainostamisella “maailmanparantajien tapaamisena”.

Median representaatioiden kautta tapahtuma merkityksellistetään ainutlaatuiseksi ja merkitykselliseksi kulttuuritapahtumaksi Suomessa. Festivaali nähdään monipuolisena yhdistelmänä viihteellistä ja asiasisältöä sekä yhteiskunnallisen keskustelun areenana. Monikulttuurisuus nähdään analyysin mukaan erittäin olennaisena ulottuvuutena tapahtuman kaikilla osa-alueilla.

Tämän tutkimuksen keskeisyys kulttuuripolitiikan kentällä korostuu ennen kaikkea siinä, että median rakentamia merkityksiä suomalaisista kulttuuri- ja taidetapahtumista ei ole

aiemmin tutkittu. Median voima representoida eri asioita ja vaikuttaa sitä kautta ihmisten ajatusmaailmaan on merkittävä. Median representoimat tekstit eivät ole koskaan täysin neutraaleja, sillä niiden taustalla on aina kirjoittajan subjektiivinen näkemys. Diskurssianalyttinen perehtyminen median rakentamiin merkityksiin ja festivaalin teemoihin on ollut minulle mielenkiintoinen lähestymistapa, jonka avulla median representaatiot voidaan liittää myös osaksi laajempaa suomalaista monikulttuurisuuskeskustelua.

Tutkimuksessa käyttämäni diskurssianalyysin avulla pyrin myös vakuuttamaan tutkimukseni tieteellisen merkityksen. Usein lukiessamme median tekstejä, emme välttämättä kiinnitä huomiota representaatioiden syvempiin merkityksiin tai tiedosta niitä. Diskurssianalyysin avulla tekstiä on mahdollista ymmärtää paremmin ja sen avulla voidaan avata median merkityksiä ja vaikuttamispyrkimyksiä. Minulle diskurssianalyysi on antanut hyvän suurennuslasin, jonka avulla tekstin tarkkaileminen pieniä yksityiskohtia myöten on ollut mahdollista. Tämän metodin käyttäminen on aiheuttanut minulle myös haasteita juuri siihen liittyvän pikkutarkan perehtymisen vuoksi, jolloin selkeämmän kuvan suuresta aineistosta ja sen laajemmat yhteiskunnalliset ulottuvuudet olisi voinut saada tehokkaammin esiin jonkun toisen analyysimenetelmän avulla.

Tekemääni tutkimusta voisi lähteä jatkamaan moniin eri suuntiin. Ensinnäkin Maailma kylässä- festivaalin uutisointiin liittyy paljon kuvamateriaalia, jota olisi todella mielenkiintoista tutkia kuva-analyysin avulla. Tapahtuman taiteellisten sisältöjen ja monikulttuurisuuden välinen suhde on ollut kiinnostava tutkimuskohde jota voisi esimerkiksi laajentaa liittämällä siihen yleisön kokemuksia haastattelujen avulla. Myös erilaisten kulttuuritapahtumien taiteellisten sisältöjen median representaatioista voisi tehdä vertailevaa tutkimusta.

LÄHTEET

- Bell, Will (1988): Preface. Teoksessa: Hayward, Philip (toim.): *Picture this: Media representations of visual art & artists*. London: John Libbey & Company Ltd, v— vi.
- Berger, Arthur Asa (1991): *Media research techniques*. California: Sage Publications.
- Bhikhu, Parekh (2006): *Rethinking multiculturalism. Cultural diversity and political theory*. New York: Palgrave Macmillan.
- Brück, Ulla (1988): Identity, local community and local identity. Teoksessa Honko, Lauri (toim.): *Tradition and cultural identity*. Uppsala: Almqvist & Wiksell Tryckeri, 77— 92.
- Chrysochoou, Xenia (2009): Identity projects in multicultural nation-states. Teoksessa: Jasinskaja-Lahti, Inga & Mähönen, Tuuli Anna (toim.): *Identities, intergroup relations and acculturation - The cornerstones of intercultural encounters*. Helsinki: Helsinki University Press, 81—93.
- Couldry, Nick (2012): *Media, society, world. Social theory and digital media practice*. Cambridge: Polity Press.
- Della Porta, Donatella(2000): Edustuksellisten demokratioiden uudet haasteet. *Politiikka* 4, 234—248.
- Dissanayake, Ellen (1990): *What is art for?* Paris: Payot.
- Fairclough, Norman (1995): *Media discourse*. London: Edward Arnold.
- Fairclough, Norman (1997): *Miten media puhuu*. Tampere: Vastapaino.
- Foucault, Michel (1972): *The archaeology of knowledge*. London:Tavistock.
- Escobar, Arturo (1995): *Encountering development. The making and unmaking of the third world*. New Jersey: Princeton University Press.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1999): *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Eurakoski, Johanna: Kysymys! Sähköpostiviesti. Vastaanottaja Jenni Pöyry. Lähetetty 10.12.2014, luettu 11.12.2014. Yksityinen sähköpostiviesti.
- Eväsoja, Minna (2010):*Taiteet terveyden, hyvinvoinnin ja työssäjaksamisen edistäjänä. Tieteessä tapahtuu* 28/2010, 26—28.
- Gamson, William A. & Wolfsfeld Gadi (1993): *Movements and media as interacting*

systems. *Annals of the American academy of political and social science*. 528. 114—127.

Hall, Stuart (1997): The spectacle of the “other”. Teoksessa: Hall, Stuart (toim.): *Representation. Cultural representations and signifying practices*. London: Sage Publications, 223—279.

Hall, Stuart (toim.) (1997): *Representation. Cultural representations and signifying practices*. London: Sage Publications.

Hall, Stuart (2000): The multicultural question. Teoksessa: Barnor, Hesse (toim.): *Un/settled multiculturalisms*. London: Zed Books, 209—253.

Hall, Stuart (2002): *Identiteetti*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hellsten, Iina (1999): *Monistettu Dolly. Johdatusta metafora-analyysiin*. Teoksessa: Kantola, Anu; Moring, Inka; Väliverronen, Esa(toim.): *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Horsti, Karina(2000): *Maailma kylässä—ei jäämässä. Kulttuurisen moninaisuuden ohittaminen mediassa*. Teoksessa: Tapper, Helena (toim.): *Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan*. Helsinki: Yliopistopaino.

Jenkins, Chris(1993): *Culture*. London: Routledge.

Jokinen, Arja (2002): *Vakuuttelevan ja suostuttelevan retoriikan analysoiminen*. Teoksessa: Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi ja Suoninen, Eero(toim.): *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 126—159.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi(2002): *Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta*. Teoksessa: Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi ja Suoninen, Eero (toim.): *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 54—100.

Kainulainen, Kimmo (2004): *Elämyksistä elinkeinoja: kulttuuritapahtumien paikallistaloudelliset merkitykset maaseutukunnille ja kaupungeille*. Helsingin yliopisto: Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus. Saatavilla <<https://helka.linneanet.fi/cgi-bin/Pwebrecon.cgi?BBID=1868863>> , viitattu: 7.11.2014.

Kantola, Anu; Moring, Inka & Väliverronen, Esa(toim.) (1998): *Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kelleher, Joe (2009): *Theatre & Politics*. Hampshire: Palgrave MacMillan.

Kivikuru, Ullamaija (2000): *Kansalaisten yhteisyys ja “he”*. Teoksessa: Tapper, Helena (toim.): *Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan*. Helsinki: Yliopistopaino, 11—50.

- Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne(toim.) (1996): Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Korpi, Nelli (2007): Maailma kylässä- asiallinen festivaali. Teoksessa: Silvanto, Satu(toim.):Festivaalien Helsinki. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy, 126—128.
- Lammenranta, Markus(2010): Taiteiden kielet ja maailmojen tekeminen. Teoksessa: Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri(toim.): Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Helsinki: Helsinki University Press, 109—134.
- Linko, Maaria & Silvanto, Satu (2011): Infected by Arts Festivals: Festival Policy and Audience Experiences in the Helsinki Metropolitan Area. *The Journal of Arts Management, Law and Society* 41:4, 224—239.
- Löytty, Olli(2010): Monikulttuurisuuden käsitteen mieli. Teoksessa: Heikkinen, Timo ja Mynttinen, Eeva (toim.): Kollaasikaupunki. Helsinki: Yliopistopaino, 43—53.
- Maailma kylässä- festivaalin internetsivut: <<http://www.maailmakylassa.fi/festivaali-info>>, viitattu: 3.5.2014.
- Maailma kylässä- festivaali on “Vuoden festivaali 2014”(2013). Uutinen. Finland Festivalsin internetsivut. Saatavilla <<http://www.festivals.fi/maailma-kylassa-festivaali-on-vuoden-festivaali-2014/#.VIgLITGsWgs>>, viitattu: 5.5.2014.
- Mahdollisuuksien tori- tapahtuman internetsivut:<<http://www.mahdollisuuksientori.fi/>>, viitattu: 5.5.2014.
- Pietikäinen, Sari(2002): Etniset vähemmistöt uutisissa —käsitteitä ja aikaisempien tutkimusten kertomaa. Teoksessa: Raittila, Pentti (toim.): Etnisyys ja rasismi journalismissa. Tampere: Tampere University Press, 14—30.
- Rossi, Leena- Maija(2010): Esityksiä, edustamista ja eroja: Representaatio on politiikkaa. Teoksessa: Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri(toim.): Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi. Helsinki: Helsinki University Press, 261—275.
- Shohat, Ella & Stam, Robert (2003): Multiculturalism, postcoloniality, and transnational media. New Jersey: Rutgers University press.
- Silvanto, Satu (2007): Tervetuloa Kaupunkifestivaaleille! Urbaanin festivaalikulttuurin nousu. Teoksessa: Silvanto, Satu (toim.): Festivaalien Helsinki. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 9—15.
- Suoninen, Eero (1999): Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa: Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi ja Suoninen, Eero (toim.): Diskurssianalyysi liikkeessä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 17—36.

Tapper, Helena (2000)(toim.): Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan. Helsinki: Yliopistopaino.

Throsby, David (2014): Lectures on Cultural Economics and Cultural Policy. Powerpoint-esitys. Jyväskylän yliopisto, 29.10.2014.

Valtonen, Sanna(1999): Hyvä, Paha Media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa: Kantola, Anu; Moring, Inka ja Väliverronen, Esa (toim.): Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Tampere: Tammer-Paino Oy, 93—121.

Valtonen, Sanna(2000): Mikä suomalaisissa on vikana? Tapaustutkimus työttömyysaiheisten kirjoitusten kansallisesta ulottuvuudesta. Teoksessa: Tapper, Helena(toim.): Me median maisemissa. Reflektioita identiteettiin ja mediaan. Helsinki: Yliopistopaino, 51 —79.

Vuokila, Riikka (2004): Kansalaisjärjestön julkisuuskuva suomalaisessa lehdistössä. Case: Amnesty Internationalin vuosiraportti. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla: <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/12976/G0000706.pdf?sequence=1>>, viitattu: 15.01.2015.

Williams, Raymond (1981): Culture. Glasgow: William Collins Sons & Co.

Wimmer, Andreas (2002): Nationalist exclusion and ethnic conflict: Shadows of modernity. Cambridge: Cambridge University Press.

Wyver, John (1988): Representing art or reproducing culture? Tradition and innovation in British television's coverage of the Arts (1950—87). Teoksessa: Philip, Hayward (toim.): Picture this: Media representations of visual art & artists. London: John Libbey & Company Ltd, 27—45.